

01/2013

ELÄKETURVAKESKUKSEN SELVITYKSIÄ

Lakisääteisten eläkkeiden ja työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut esimerkkimaissa

Antti Mielonen, Eeva Puuperä, Hannu Ramberg ja Mika Vidlund

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

01/2013

ELÄKETURVAKESKUKSEN SELVITYKSIÄ

Lakisääteisten eläkkeiden ja työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut esimerkkimaissa

Antti Mielonen, Eeva Puuperä, Hannu Ramberg ja Mika Vidlund

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2013

ISSN-L 1798-7113

ISSN 1798-7113 (painettu)

ISSN 1798-8519 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Suomen työeläke on osa lakisääteistä sosiaaliturvaa, mutta työeläkejärjestelmässämme on monia piirteitä, jotka liittyvät työmarkkinoilla sovittuihin (ns. II pilarin täydentäviin) eläkeisiin. Muihin maihin verrattuna Suomen työeläke onkin verrannollinen sekä lakisääteiseen että työmarkkinoilla sovittuun lisäeläketurvaan ja täyttää näiden molempien tehtävää. Monissa muissa maissa yleiset työmarkkinaeläkkeet ovat meillä harvinaisia.

Tässä selvityksessä on tarkasteltu hallintokuluja Alankomaiden, Norjan, Ruotsin, Saksan, Sveitsin ja Tanskan lakisääteisissä eläkejärjestelmissä (ns. I pilari) sekä työmarkkinaeläkejärjestelmissä (ns. II pilari), jotka yhdessä muodostavat Suomeen verrannollisen kokonaiseläketurvan. Selvityksessä ei ole tarkasteltu yksityistä eläkesäästämistä tai eläkejärjestelmiä valvovien organisaatioiden hallintokuluja. Hallintokuluilla tarkoitetaan liike- ja toimeenpanokuluja sekä sijoitustoiminnan hoitokuluja.

Liike- ja toimeenpanokulut muodostuvat yhtiöiden ja laitosten tuloslaskelmissaan ilmoittamista korvaustoiminnan ja eläkevakuutusten hoitamisesta aiheutuvista kuluista, vakuutusten hankinnasta aiheutuvista kuluista sekä hallinnosta aiheutuvista kuluista. Selvityksessä raportoidaan sijoitustoiminnan hoitokuluista siltä osin kuin se on mahdollista ottaen huomioon tiedonsaantiin liittyvät rajoitukset. Maiden välisten kokonaishallintokulujen eli yhteenlaskettujen liike- ja toimeenpanokulujen sekä sijoitustoiminnan hoitokulujen vertailu jää tästä syystä vaillinaiseksi.

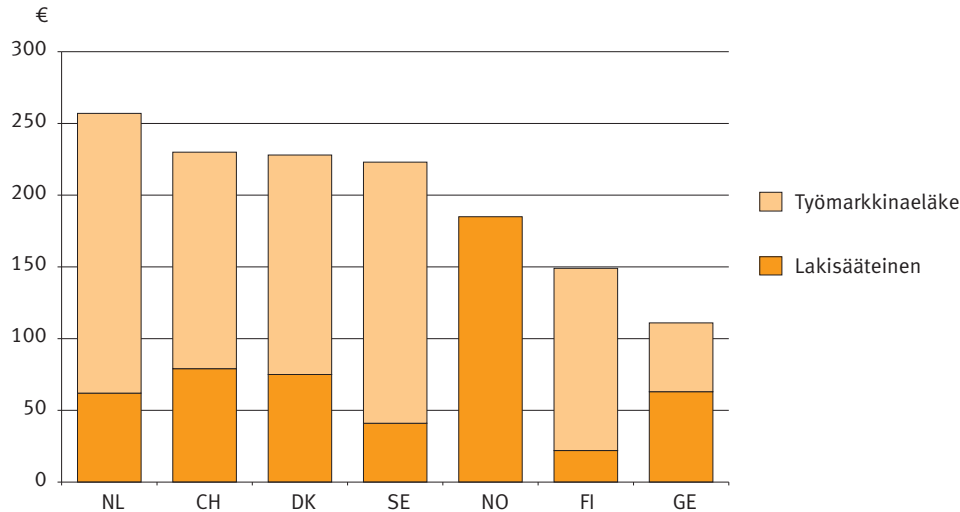
Tiedot eri maiden hallintokuluista pohjautuvat pääasiassa kunkin maan sosiaalivakuutusalan toimijoiden julkaisemiin tilastoihin, tilinpito- ja budjettitietoihin sekä erilaisiin virallisiin raportteihin. Työmarkkinaeläkkeiden osalta tiedot on pääosin saatu eläkejärjestelmiä toimeenpanevien eläkelaitosten ja -yhtiöiden sekä yhteisjärjestöjen julkaisemista vuosikertomuksista ja valvontaviranomaisten tilastoista ja julkaisuista. Lähteinä on käytetty myös suoraan eri maiden viranomaisilta tai muilta vastaavilta toimijoilta pyydettyjä lukuja. Aineistona on käytetty viimeisintä saatavilla olevaa kattavaa tilastotietoa vuosilta 2010 ja 2011.

Kuviossa 1 on esitetty selvityksessä mukana olevien maiden lakisääteisten ja työmarkkinaeläkejärjestelmien liike- ja toimeenpanokulut jäsentä kohden. Jäsenillä tarkoitetaan järjestelmäkohtaisten vakuutettujen ja eläkeläisten yhteenlaskettua määrää. Kun järjestelmäkohdaiset kulut lasketaan yhteen, saadaan esimerkkitapaus, joka kuvaa eri järjestelmissä samanaikaisesti jäsenenä olevan hallintokuluja.

Suomen työeläkejärjestelmä on tässä tarkastelussa luokiteltu työmarkkinaeläkkeeksi ja kansaneläke lakisääteiseksi eläkkeeksi vertailtavuuden lisäämiseksi. Suomen osalta vapaaehtoisten (vapaamuotoisten) työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut eivät sisälly alla olevaan kuvioon. Marginaalisen kattavuuden vuoksi niiden mukaan ottaminen ei ole perusteltua, kun halutaan kuvata maille tyypillistä esimerkkitapausta. Vapaaehtoisten työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut on esitetty erillisessä liiteosassa.

Kuvio 1.

*Lakisääteisten järjestelmien ja työmarkkinaeläkejärjestelmien liike- ja toimeenpanokulut jäsen-
tä kohti.*

Kuluja on lisäksi verrattu maksutuloon, eläkemenoon, vakuutettujen, eläkkeensaajien ja maksussa olevien eläkkeiden määriin. Lukuihin on syytä suhtautua varovaisuudella ja maiden välisiä suoraviivaisia vertailuja tulee välttää. Kaikkien maiden osalta tiedot eivät ole täysin kattavat. Norjan osalta kuviossa on esitetty tiedot vain lakisääteisen järjestelmän osalta, koska työmarkkinaeläkkeiden sijoitustoimintakuluja ei ole voitu erottaa liike- ja toimeenpanokuluista. Lisäksi joidenkin maiden osalta kuluja on jouduttu arvioimaan etuusmenojen perusteella.

Vertailu osoittaa, että työmarkkinaeläkejärjestelyjen hallintokulut ovat suuremmat kuin I pilarin hallintokulut lähes kaikissa vertailumaissa. Eläkejärjestelmien kerrostuminen lisää toimijoiden määrää ja näyttäisi kasvattavan myös suhteellisia hallintokuluja. Tämä näkyy erityisesti Sveitsissä ja Hollannissa, jossa ansiosidonnainen työeläketurva on hoidettu lukuisten eri toimijoiden kesken ja suhteelliset hallintokulut ovat vertailumaista korkeimmat.

Edellä olevissa luvuissa ei ole mukana sijoitustoiminnan hoitokuluja niiden raportointiin liittyvien ongelmien vuoksi. Ne kuitenkin muodostavat merkittävän osan erityisesti työmarkkinaeläkkeiden kokonaishallintokuluista ja niistä on raportoitu maaliitteissä siltä osin kuin tietoja on ollut saatavilla.

Tietyistä selvitykseen liittyvistä puutteista huolimatta voidaan todeta, että kokonaisuutena ottaen Suomen työeläkejärjestelmän hallintokulut näyttäisivät vertailussa muihin maihin olevan kilpailukykyisellä tasolla tai vertailukohdasta riippuen jopa matalat.

ABSTRACT

The Finnish earnings-related pension forms part of statutory social security, but our earnings-related pension scheme has many features that are connected to occupational pensions (so-called Pillar II supplementary pensions), that are based on labour market agreements. Compared to other countries, the Finnish earnings-related pension is proportional to the statutory pension provision as well as the occupational pension provision agreed on by the labour markets, and fulfils the assignment of both. Occupational pensions, common in many other countries, are rare in Finland.

This review examines the administrative expenses of the statutory pension schemes of Denmark, Germany, the Netherlands, Norway, Sweden and Switzerland (so-called Pillar I schemes) and of the occupational pension schemes (so-called Pillar II schemes) that together form the overall pension provision in Finland. The review does not examine private pension saving or the administrative expenses of organisations supervising the pension schemes. By administrative expenses is meant operating expenses and investment expenses.

Operating expenses are formed from expenses arising from indemnity operations and pension insurance management, as reported by companies and pension providers in their profit and loss accounts, as well as from expenses arising from insurance acquisition and administration. The review also reports on the management expenses of investment operations to the degree that this is possible, considering the limitations of the information available. Due to said limitations, a comparison between countries concerning the total administrative expenses, in other words the combined operating expenses and management expenses deriving from investment operations, is not sufficiently comprehensive.

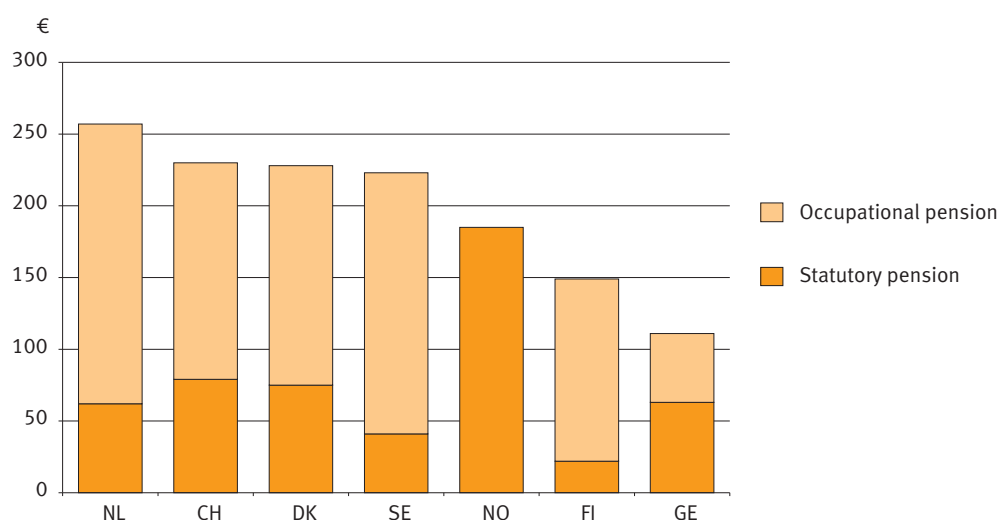
Information on the administrative expenses of different countries are mainly based on the statistics, accounting and budget information of actors in the social insurance field of each country, as well as on various official reports. Where occupational pensions are concerned, the information has primarily been gathered from the annual reports of pension companies and providers in the occupational pension sector and from the statistics and publications of the supervisory authority in each country. Figures directly requested from the authorities of the different countries, or similar interest organisations, have also been used as sources.

Figure 1 presents the operating expenses of statutory and occupational pension schemes of the participating countries, listed per member. By members is meant the total number of insured and pensioners per scheme. By summing up the scheme-specific expenses, we have formed a representative case that depicts the administrative expenses of a person who is simultaneously a member of the different schemes.

In this review, the Finnish earnings-related pension scheme has been classified as an occupational pension scheme, and the national pension scheme as statutory, in order to facilitate comparability. The administrative expenses of voluntary occupational pensions in Finland are not included in the below figure. Due to the marginal scope, there is no real basis for including them in the depiction of an example case typical of the country. The administrative expenses of voluntary occupational pensions have been presented in a separate appendix (in Finnish).

Figure 1.

The operating expenses of statutory schemes and occupational schemes, per member.

Additionally, expenses have been compared to the premium income and pension expenditure, as well as the numbers of insured, pensioners and pensions in payment. Caution is advised when interpreting the figures, and straightforward comparisons between countries are best avoided. The information is not complete for all countries. In the case of Norway, the figure only shows the information of the statutory scheme, since it was not possible to separate the investment expenses of occupational pensions from the operating expenses as a whole. In the case of some countries, we have had to resort to estimating expenses based on the benefit expenditure. However, our understanding is that the comparison provides a correct indication of the differences between countries.

The comparison shows that the administrative expenses of occupational pension arrangements are greater than the administrative expenses of Pillar I schemes, in virtually all countries under comparison. Having multiple layers of pension schemes serves to increase the number of actors, and also appears to raise administrative expenses in relative terms. This is true especially in the case of Switzerland and the Netherlands, where earnings-related pension security is managed between numerous different players, and the relative administrative expenses are the highest in all the countries under review.

The above figures do not include investment expenses, due to complications in the reporting. They do, however, form a significant share of the overall administrative expenses, particularly of occupational pensions, and have been reported in the country reports to the extent that the information has been available.

In spite of certain deficiencies in the review, it is clear that the administrative expenses of the Finnish earnings-related pension scheme are, by comparison, on a competitive level with other countries or even to be considered low, depending on the point of reference.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	9
2 Aineisto ja menetelmät	11
3 Hallintokulut selvitettyissä maissa	12
3.1 Liike- ja toimeenpanokulut.....	15
3.2 Sijoitustoiminnan hoitokulut.....	16
4 Yhteenveto.....	19
Liite: Ostovoimakorjatut hallintokulut	21
Maaliitteet.....	23
Alankomaiden hallintokulut.....	25
Norjan hallintokulut.....	41
Ruotsin hallintokulut	55
Saksan hallintokulut.....	85
Sveitsin hallintokulut.....	101
Tanskan hallintokulut	113
Suomen hallintokulut	133

1 Johdanto

Suomen työeläketurvan merkittävä erityispiirre on se, että yksityisoikeudelliset toimijat hoitavat lakisääteiseen sosiaalivakuutukseen kuuluvaa yksityisen sektorin työeläkevakuutusta. Työeläkejärjestelmän toimeenpano on hajautettu usealle toimijalle. Lakisääteistä eläketurvaa hoidetaan yksityisellä puolella työeläkeyhtiöissä, erityiseläkelaitoksissa, eläkekassoissa ja eläkesäätiöissä sekä julkisen puolen eläkelaitoksissa. Eräitä toimintoja hoidetaan keskitysti työeläkejärjestelmän yhteiselimessä, Eläketurvakeskuksessa.

Suomessa toimijoita on joitakin kymmeniä, kun muissa maissa niitä voi olla jopa satoja. Kansainvälisesti vertailtuna on tavallisinta, että lakisääteinen eläketurva on järjestetty julkisoikeudellisissa sosiaalivakuutuslaitoksissa. Lakisääteisen eläketurvan hallinto voi tästä huolimatta olla varsin hajanainen ja jakautua esimerkiksi useille ammattialakohtaisille tai alueellisille laitoksille. Lisäksi on funktionaalista hallinnonjakoa. Esimerkiksi verottaja toimii maksujen välittäjänä ja työkyvyttömyyseläkkeitä hallinnoidaan sairausvakuutuskassoissa. Ruotsin lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä toimijoiden määrää kasvattaa vakuutetun mahdollisuus valita rahasto, johon osan eläkemaksustaan sijoittaa. Toisin kuin Suomessa, useissa Euroopan maissa samasta ansiotoiminnasta syntyy eläkettä useammasta kuin yhdestä eläkejärjestelmästä. Kokonaiseläke muodostuu lakisääteisestä eläkkeestä ja sitä täydentävistä työmarkkinoilla sovituista lisäeläkejärjestelyistä.

Suomen työeläke on osa lakisääteistä sosiaaliturvaa, mutta työeläkejärjestelmässämme on monia piirteitä, jotka liittyvät työmarkkinoilla sovittuihin (ns. II pilarin täydentäviin) lisäeläkkeisiin. Näistä keskeisimmät ovat lakisääteisen työeläkejärjestelmän katottomuus, työmarkkinajärjestöjen keskeinen rooli, hajautettu ja pääsääntöisesti yksityisoikeudellisesti hallintoitu työeläkejärjestelmä, eri toimijoiden välinen kilpailu ja eläkkeiden (osittainen) rahastointi. Muihin maihin verrattuna Suomen työeläke on verrannollinen sekä lakisääteiseen että työmarkkinoilla sovittuun lisäeläketurvaan ja täyttää näiden molempien tehtävää. Tämä näkyy kansainvälisesti verraten myös vähäisenä vapaaehtoisten lisäeläkejärjestelyjen määränä.

Eläkejärjestelmien kansainväliset vertailut rajautuvat yleensä lakisääteiseen eläketurvaan. Yksi keskeinen syy tähän on lakisääteisten eläkejärjestelmien keskeinen asema maiden julkisen talouden kestävyyskannalta. Työmarkkinaeläkkeitä ei yleensä tarkastella tästä näkökulmasta, vaikka julkisen talouden ulkopuolelle jääviä työmarkkinaeläkkeitä ja lisäeläkesäästämistä on EU:n suunnalta pidetty suositeltavana keinona helpottaa kestävyysvajetta. Toinen merkittävä asia kokonaiseläkevertailujen vähäisyydelle on työmarkkinaeläkkeiden hajanaisuus ja osin tästä aiheutuvat kattavan tilastotiedon saantiin liittyvät vaikeudet.

Työmarkkinaeläkkeiden puuttuminen kansainvälisistä vertailusta paitsi vaikeuttaa, voi myös antaa väärän kuvan maiden eläketurvasta. Tässä vertailussa mukana olevissa maissa työmarkkinaeläkkeet ovat Saksaa lukuun ottamatta käytännössä pakollisia järjestelyjä. Esimerkiksi Norjassa laki pakollisesta lisäeläketurvasta tuli voimaan vuoden 2006 alussa.

Julkaisussa selvitetään Suomen lisäksi kuuden maan eläkejärjestelmien hallintokuluja. Lakisääteisen eläketurvan toimijoiden lisäksi selvitys kattaa työmarkkinaeläkkeiden keskeiset toimijat. Maat ovat Alankomaat, Norja, Ruotsi, Saksa, Sveitsi ja Tanska. Kaikissa mais-

sa työmarkkinaeläkkeet ovat merkittävä osa maan ansioeläketurvaa. Esimerkiksi Alankomaissa ja Tanskassa ansiosidonnainen työeläketurva on kokonaan hoidettu työmarkkinaeläkejärjestelyin. Saksassa toisen pilarin eläketurva perustuu pääasiassa työnantajan tai vakuutetun vapaaehtoisille järjestelyille ja työmarkkinaeläkkeet kattavat noin puolet palkansaajista. Muissa maissa työmarkkinaeläkkeet ovat joko lailla säädetty pakollisiksi tai ne perustuvat kollektiivisiin työmarkkinasopimuksiin ja ovat sitä kautta pakollisia ja kattavat näin yli 80 prosenttia palkansaajista.

Keskeiset kansainväliset järjestöt (Maailmanpankki, OECD, IMF, ISSA) ovat tehneet useita maksuperusteisiin ja yksilöllisiin eläketilijärjestelmiin keskittyviä hallintokuluselvityksiä. Lisäksi erinäiset konsulttiyhtiöt, kuten eläkeyhtiöiden benchmarkingia harjoittava yritys CEM Benchmarking Inc.¹ tekevät tilaustyönä yksittäisille eläkelaitoksille niiden hallinnon tehokkuutta ja laatua mittaavia selvityksiä, jotka perustuvat laitosten CEM Benchmarkingille lähettämiin tietoihin yhtiön toiminnasta. CEM Benchmarkingin aineistoa on käytetty myös laajempiin maiden välisiin hallinnon tehokkuutta mittaaviin vertailuihin (ks. esim. Jacob Bikker, Onno Steenbeek ja Federico Torracchi 2010²). Kyseiset selvitykset ja vertailut keskittyvät yksittäisiin yhtiöihin tai järjestelmiin, eivätkä ota huomioon eläketurvan hallinnosta aiheutuvia kokonaiskuluja.

Tämä selvitys jatkaa Eläketurvakeskuksen aiempien julkaisujen kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa ottamalla myös työmarkkinaeläkkeet mukaan maiden välisiin vertailuihin. Lähtökohtana on hallintokulujen laajempi tarkastelu, jossa otetaan huomioon niin lakisääteiset kuin työmarkkinoilla sovitut kollektiiviset ja työnantajakohtaiset työmarkkinaeläkkeet. Selvitys antaa kuvan siitä, miten eri maissa eläkejärjestelmiä hallinnoidaan ja millä tasolla hallintokulut ovat, kun niitä katsotaan kansallisella tasolla ja kokonaiseläketurvan näkökulmasta.

Selvitys koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa esitetään yhteenveto selvityksen keskeisistä tuloksista. Selvityksen toinen osa sisältää yksityiskohtaisemmat tiedot kunkin tarkasteltavan maan hallintokuluista.

1 <http://www.cembenchmarking.com/>

2 The impact of scale, complexity, and service quality on the administrative costs of pension funds: A cross-country comparison. De Nederlandsche Bank. Working Paper No. 258/2010. http://www.dnb.nl/en/binaries/Working%20paper%20258_tcm47-237716.pdf

2 Aineisto ja menetelmät

Tiedot eri maiden lakisääteisten eläkkeiden ja työmarkkinaeläkkeiden hallintokuluista pohjautuvat pääasiassa kunkin maan sosiaalivakuutusalan toimijoiden julkaisemiin tilastoihin, tilinpito- ja budjettitietoihin sekä erilaisiin virallisiin raportteihin. Työmarkkinaeläkkeiden osalta tiedot on pääosin saatu eläkejärjestelmiä toimeenpanevien eläkelaitosten ja -yhtiöiden sekä yhteisjärjestöjen julkaisemista vuosikertomuksista ja valvontaviranomaisten tilastoista ja julkaisuista. Lähteinä on käytetty myös suoraan eri maiden viranomaisilta pyydettyjä lukuja. Aineistona on käytetty viimeisintä saatavilla olevaa kattavaa tilastotietoa vuosilta 2010 ja 2011.

Kaikkien eläkkeitä hallinnoivien laitosten ja yhtiöiden osalta ei ole saatu etuuskohtaista erittelyä hallintokuluista. Tällöin eläkkeisiin kohdistuvat hallintokulut on jouduttu arvioimaan esimerkiksi etuusmenojen suhteessa tehdyn arvion perusteella.

Tässä selvityksessä hallintokuluilla tarkoitetaan liike- ja toimeenpanokuluja sekä sijoitustoiminnan hoitokuluja. Hallintokulujen yhteismitallistamiseksi niitä on tarkasteltu suhteessa maksutuloon, eläkemenoon sekä vakuutettujen, eläkeläisten ja maksettavien suoritteiden eli yhteenlaskettujen lajikohtaisten eläkkeiden määriin.

Liike- ja toimeenpanokulut muodostuvat yhtiöiden ja laitosten tuloslaskelmissaan ilmoittamista korvaustoiminnan ja eläkevakuutusten hoitamisesta aiheutuvista kuluista, vakuutusten hankinnasta aiheutuvista kuluista sekä hallinnosta aiheutuvista kuluista³. Niihin sisältyvät henkilöstökulut, kiinteistökulut, liiketoiminnan muut kulut, ulkopuolisista palveluista aiheutuneet kulut, rahoituskulut, poistot ja arvonalentumiset.

Sijoitustoiminnan hoitokuluja on tarkasteltu järjestelmien sisäisten kulujen kautta. Ulkoistetut kulut ovat yleensä joko vaillinaisesti raportoitu tai niitä ei ilmoiteta kuluiksi lainkaan, jolloin ne käytännössä vähentävät suoraan sijoitustoiminnan tuottoa (Hollannissa v. 2004 noin neljännes rahastoista ei raportoinut sijoitustoiminnan kuluja lainkaan). Selvityksessä raportoituja sijoitustoiminnan hoitokuluja voidaan pitää lähinnä suuntaa-antavina ja useimpien maiden osalta aliraportoituina.

Selvityksessä ei oteta huomioon hallintokuluihin oleellisesti liittyviä komponentteja eli palvelun tasoon liittyviä laatu- ja palvelutarkistuksia, palvelutarjonnan kattavuutta ja asiakastyytyväisyyttä tai etuuksien kompleksisuutta. Tämän vuoksi maiden välisiä vertailuja hallinnon paremmuudesta ei tule tehdä yksistään selvityksessä esitettyjen tulosten perusteella. Myös sijoitustoiminnan hoitokuluja tarkastellaan irrallaan sijoitustoiminnan tuloksellisuudesta. Hoitokulut myös vaihtelevat sijoitustuotteiden mukaan.

3 Ks. tarkemmin esim. Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelma kotimaisille vakuutusyhtiöille, vakuutusyhdistyksille, kolmannen maan vakuutusyhtiöiden sivuliikkeille ja lailla perustetuille eläkelaitoksille. 1.9.2012. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maaryskokoelma/Vakuutussektori/Vakuutusyhtiöt_yhdistykset_edustustot/Documents/maarys_9-101-2011.pdf

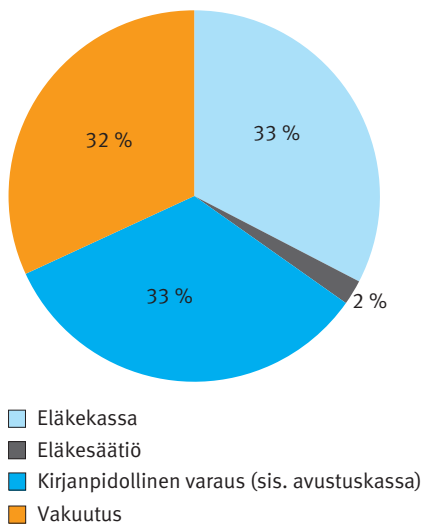
3 Hallintokulut selvitettyissä maissa

Selvitys kattaa lakisääteisten ja työmarkkinaeläkkeiden toimeenpanoon osallistuvat laitokset. Ministeriöt ja valvontaelimet on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Kun lakisääteisten toimijoiden lisäksi otetaan huomioon työmarkkinaeläkkeet, kasvaa toimijoiden määrä maissa huomattavasti. Suomessa toimijoita on joitakin kymmeniä, kun taas Ruotsin, Tanskan ja Hollannin osalta toimijoita on useita satoja ja Saksassa sekä Sveitsissä toimijoiden määrä nousee tuhansiin. Yhteenveto toimeenpanoelinten lukumäärästä maittain on esitetty taulukossa 2. Taulukko ei sisällä palvelupisteitä tai alueellisia konttoreita.

Toimijoiden merkitys kuitenkin vaihtelee esimerkkimaissa. Esimerkiksi Saksassa työmarkkinaeläkevakuutetut jakaantuvat melko tasaisesti vakuutusyhtiöiden, eläkekassojen ja työnantajan kirjanpidollisten varausten kesken. Perinteinen tapa on ollut järjestää työmarkkinaeläke työnantajakohtaisena kirjanpidollisena varauksena, mikä toisaalta taas näkyy eläkevarojen jakaumassa (ks. kuviot 2a ja 2b).

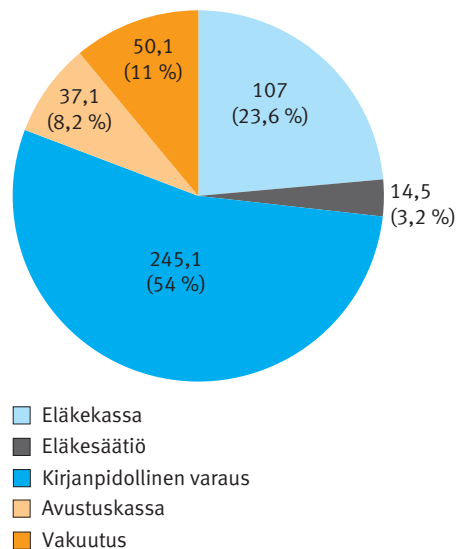
Kuvio 2a.

Saksan ammatillisten lisäeläkevakuutettujen jakauma (Betriebliche Altersversorgung) järjestäjän mukaan (yksityinen sektori).

Kuvio 2b.

Ammatillisten lisäeläkevarojen jakautuminen järjestelytavoittain, mrd. euroa.

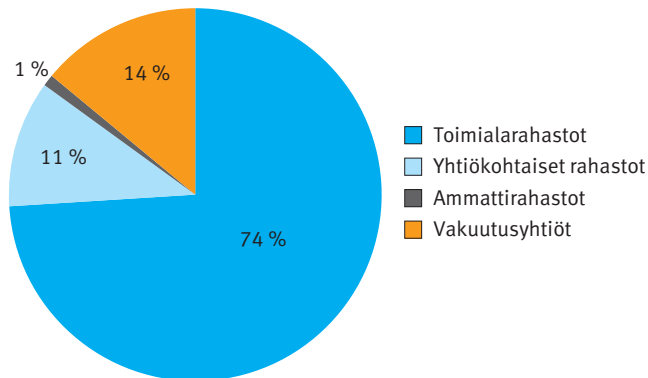
Taulukko 2.*Toimeenpanoelinten lukumäärä vuonna 2011.*

	Toimijoiden lkm.
Alankomaat	
• alakohtaiset rahastot	82
• yhtiökohtaiset rahastot	419
• ammattikohtaiset rahastot	12
• henkivakuutusyhtiöt	50
• sosiaalivakuutuslaitokset	2
Yhteensä	565
Norja	
• sosiaalivakuutuslaitos NAV	1
• henkivakuutusyhtiöt	12
• eläkekassat	95
• Valtion eläkekassa	1
• AFP keskuslaitokset	3
• kalastajien varhaiseläke	1
• merimiesten varhaiseläke	1
Yhteensä	114
Ruotsi	
• säätiöt (rek.)	77
• kassat	80
• vakuutusyhtiöt	14
• muut (Fora, Collectum, PRI Pensionsgaranti, SPV, Kåpan Pensioner)	5
• Eläkevirasto	1
• AP-puskurirahastot	5
• Verovirasto	1
• Vakuutuskassa**	1
• Rahastoyhtiöt (sis. AP7)	99
Yhteensä	283
Saksa	
• yleinen lakisääteinen eläkelaitos	16
• julkisen alan paikalliset kassat	80
• maatalouden kassat	9
• itsenäisten ammatinharjoittajien valtiokohtaiset kassat	100
• valtioiden eläkekassat	16
• yksityisen puolen avustuskassat	11 000
• yksityisen puolen eläkekassat	149
• yksityisen puolen eläkesäätiöt	30
• henkivakuutusyhtiöt yksityisen puolen eläkevakuuttajina	76
• yhteisorganisaatioita	6
Yhteensä	11 482
Suomi	
• säätiöt	14
• kassat	7
• työeläkevakuutusyhtiöt	7
• Muut eläkelaitokset (Keva, Kela, MELA, MEK, Valtiokonttori)	5
• Eläketurvakeskus	1
Yhteensä	34
Sveitsi	
• AHV-korvauskassat	30
• IV-työkyvyttömyyskassat	27
• AHV-IV-yhteiskassat	66
• yksityisen puolen eläkekassat	2 500
• julkisen alan avustuskassat	13
• henkivakuutusyhtiöt yksityisen puolen eläkevakuuttajina	8
• yhteisorganisaatioita	8
Yhteensä	2 652
Tanska	
• säätiöt	29
• kassat	21
• vakuutusyhtiöt	34
• ATP	1
• työttömyyskassat	28
• kunnat	98
• eläkevirasto	1
Yhteensä	212

Alankomaissa puolestaan toimialakohtaiset rahastot ovat merkittävässä asemassa ja selkeä enemmistö aktiivijäsenistä kuuluu niihin. Toimialakohtaisilla kassoilla on pitkät perinteet. Esimerkiksi suurin rahasto, julkisen sektorin työntekijöiden eläkerahasto ABP perustettiin jo vuonna 1836. Henkivakuutusyhtiöiden osuus on kasvanut vasta viime vuosina (ks. kuvio 3).

Kuvio 3.

Työmarkkinaeläkevakuutettujen jakauma Alankomaissa toimijoittain.

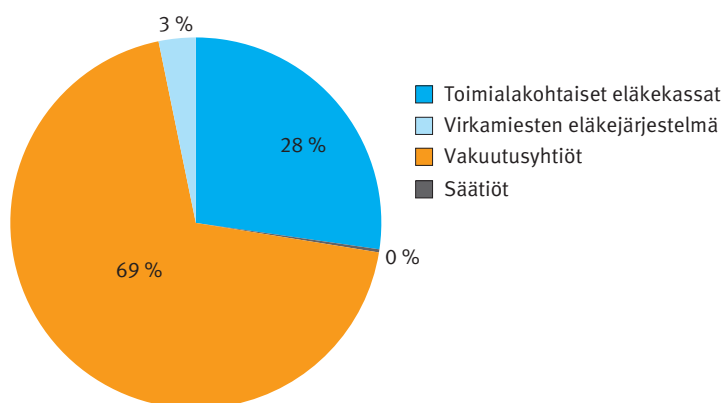

Sveitsissä puolestaan työnantajakohthaisten rahastojen merkitys on suurin. Suuresta määrästä huolimatta vakuutetut ja eläkevarat ovat keskittyneet muutamaan suureen rahastoon. Vuonna 2008 vajaat sata (91) laajinta rahastoa hallinnoivat 56 prosenttia kaikista vakuutetuista ja 65 prosenttia varallisuudesta.

Pohjoismaissa työmarkkinaeläke on tavallisimmin järjestetty vakuutusyhtiöissä. Esimerkiksi Tanskassa 70 prosentilla vakuutetuista eläketurva on järjestetty vakuutusyhtiöissä (ks. kuvio 4).

Kuvio 4.

Työmarkkinaeläkevakuutettujen jakauma Tanskassa toimijoittain.

3.1 Liike- ja toimeenpanokulut

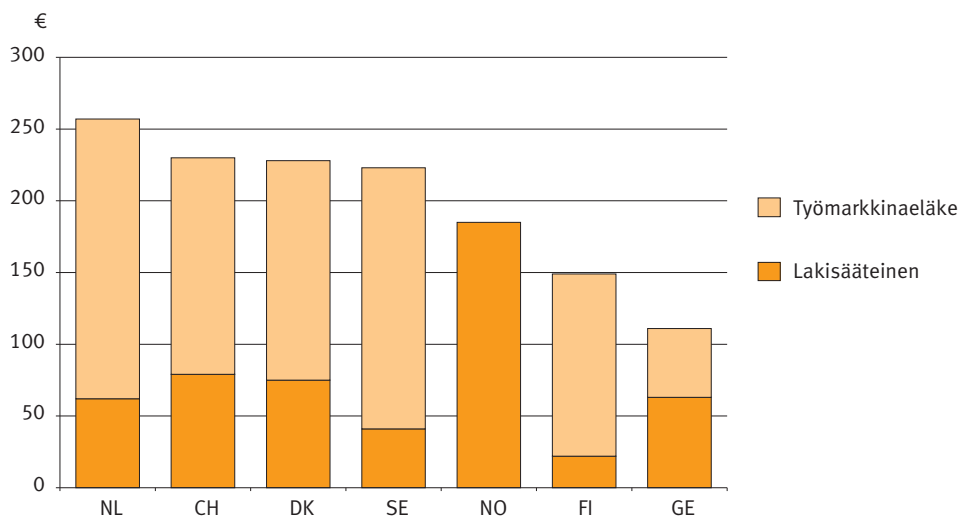
Kuviossa 5 on esitetty selvityksessä mukana olevien maiden lakisääteisten ja työmarkkinaeläkejärjestelmien yhteenlasketut liike- ja toimeenpanokulut. Yksityiskohtaisempi erittely ja rahamääräiset kulut esitetään selvityksen maakohtaisissa osissa.

Liike- ja toimeenpanokulut on esitetty suhteessa järjestelmäkohtaisten vakuutettujen ja eläkeläisten yhteenlaskettuun määrään eli suhteessa eläkejärjestelmien jäseniin. Jäsenillä tarkoitetaan järjestelmäkohtaisten vakuutettujen ja eläkeläisten yhteenlaskettua määrää. Kun järjestelmäkohtaiset kulut lasketaan yhteen, saadaan esimerkkitapaus, joka kuvaa eri järjestelmissä samanaikaisesti jäsenenä olevan hallintokuluja. Suomen työeläkejärjestelmä on tässä tarkastelussa luokiteltu työmarkkinaeläkkeeksi ja kansaneläke lakisääteiseksi eläkkeeksi vertailtavuuden lisäämiseksi. Vapaaehtoisten työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut eivät sisälly alla olevaan kuvioon. Marginaalisen kattavuuden vuoksi niiden mukaan ottaminen ei ole perusteltua, kun halutaan kuvata maille tyypillistä esimerkkitapausta. Vapaaehtoisten työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut on esitetty erillisessä liiteosiossa.

Lakisääteisten ja työmarkkinaeläkejärjestelmien jäsenkohtaiset liike- ja toimeenpanokulut on esitetty kuviossa 5. Työmarkkinaeläkejärjestelyjen hallintokulut ovat suuremmat kuin I pilarin hallintokulut lähes kaikissa vertailumaissa. Norjan osalta kuvioissa on esitetty tiedot vain lakisääteisen järjestelmän osalta, koska työmarkkinaeläkkeiden sijoitustoimintakuluja ei ole voitu erottaa liike- ja toimeenpanokuluista.

Kuvio 5.

Lakisääteisten järjestelmien ja työmarkkinaeläkejärjestelmien liike- ja toimeenpanokulut jäsentä kohti.

Lisäksi kuluja on tarkasteltu suhteessa maksussa olevien eläkkeiden lukumääriin, jotta saataisiin arvio siitä, miten kulut jakautuvat maksettavien suoritteiden lukumääriin eikä pelkästään eläkkeensaajien suhteen. Eläkkeet vastaavat eri eläkelajien tai eri järjestelmistä yhteenlaskettua etuuksien lukumäärää. Kuluja on vielä verrattu suhteessa kokonaistuloihin ja eläkemenoihin. (Ks. taulukko 3.)

Taulukko 3.

Lakisääteisten järjestelmien (L) ja työmarkkinaeläkejärjestelmien (TM) liike- ja toimeenpanokulut (LTK).

	NL		SE		CH		NO ^a		GE ^b		DK		FI	
	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM
LTK / kokonaistulo	1,6 %	5,9 %	0,75 %	8,8 %	1,5 %	1,4 %	3,2 %	-	1,4 %	2,5 %	1,0 %	2,3 %	3,5 %	2,5 %
LTK / eläkemeno	1,7 %	6,9 %	0,81 %	11,9 %	1,6 %	2,8 %	3,2 %	-	1,6 %	6,7 %	1,0 %	4,0 %	3,5 %	2,5 %
LTK / vakuutettu ^c	69 €	287 €	48 €	267 €	122 €	190 €	252 €	-	100 €	62 €	92 €	188 €	26 €	194 €
LTK / eläkkeensaaja	199 €	606 €	103 €	570 €	227 €	719 €	698 €	-	172 €	210 €	174 €	827 €	131 €	369 €
LTK / eläkkeet	199 €	606 €	81 €	570 €	227 €	719 €	698 €	-	140 €	-	106 €	827 €	126 €	264 €
LTK / jäsen ^d	62 €	195 €	41 €	182 €	79 €	151 €	185 €	-	63 €	48 €	75 €	153 €	22 €	127 €

a) Työmarkkinaeläkkeistä ei ole saatavissa erikseen LTK-tietoja.

b) Saksan osalta työmarkkinaeläkkeet sisältävät tiedot vain yksityisen sektorin säätiöistä ja kassoista.

c) Esimerkkihenkilö, joka on vakuutettu lakisääteisessä ja työmarkkinaeläkejärjestelmässä

d) Vakuutetut ja eläkkeensaajat.

Lukuihin on syytä suhtautua määrätynlaisella varovaisuudella ja maiden välisiä suoraviivaisia vertailuja tulee välttää. Kaikkien maiden osalta tiedot eivät ole täysin kattavat. Merkittävimmät puutteet koskevat Ruotsin osalta säätiöiden ja kassojen vain osittaista kattavuutta. Hollannin osalta selvityksestä puuttuvat henkivakuutusyhtiöissä järjestetyt työmarkkinaeläkkeet. Saksassa merkittävässä asemassa olevista kirjanpidollisista varauksista ei ole olemassa kattavaa tilastotietoa, joten kulut tältä osin puuttuvat. Tanskan kansaneläkejärjestelmästä myönnettävien työkyvyttömyyseläkkeiden osalta kulut eivät sisällä työkyvyttömyyden arvioinnista aiheutuvia kuluja. Joidenkin tehtävien osalta kuluja on myös jouduttu arvioimaan etuusmenojen perusteella. Esimerkiksi Norjassa eläkkeet ovat osa sosiaalivakuutuksen muuta hallintoa ja lakisääteisen vakuutuslaitoksen (NAV) hallintokulujen arvioinnissa on käytetty eläkemenojen suhteellista osuutta kokonaisuusmenoista. Näin laskettu arvio on todennäköisesti hallintokulujen yläraja-arvio, koska erityisesti vanhuuseläkkeiden hallinnointi voi olla edullisempaa kuin muiden sosiaalietuuksien hallinnointi.

3.2 Sijoitustoiminnan hoitokulut

Liike- ja toimeenpanokulujen lisäksi eläkejärjestelmien hallintokulut muodostuvat myös sijoitustoiminnan hoitokuluista sikäli, kun järjestelmä on rahastoiva tai osittain rahastoiva. Eläkkeitä rahoitetaan sijoitustoiminnan kautta erityisesti työmarkkinaeläkkeiden puolella, joissa niistä aiheutuvat kulut voivat olla jopa merkittävämpiä kuin liike- ja toimeenpanokulut.

Sijoitustoiminnan hoitokulut muodostuvat järjestelmän sisäisistä, oman organisaation sijoitustoiminnan hoitokuluista sekä ulkoisista sijoitusyhtiöiden ja vastaavien sijoitusrahastojen perimistä kuluista. Sijoitusyhtiöitä käytetään vertailumaissa paljon ja merkittävä osa sijoitustoiminnan hoitokuluista voikin tulla ulkopuolisten sijoitusyhtiöiden puolelta.

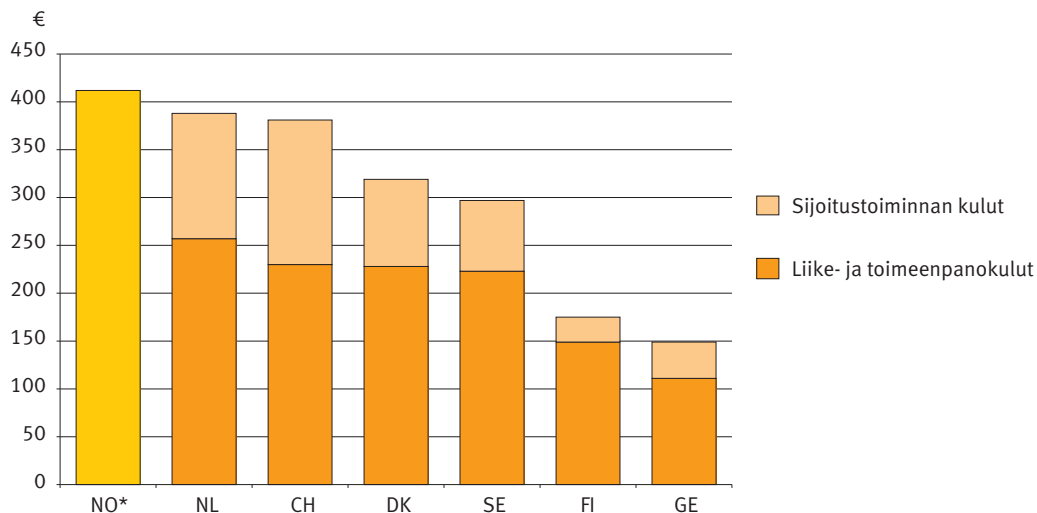
Esimerkiksi Hollannissa suurin työmarkkinaeläkejärjestelmä, julkisten alojen työntekijöiden ABP, sekä toiseksi suurin järjestelmä PFZW, käyttävät merkittävässä määrin ulkoisia sijoitusrahastoja. Vuonna 2010 ABP:n sijoitustoiminnan kulut olivat yhteensä 936 miljoonaa euroa, josta oman organisaation kulut muodostivat 19 prosenttia eli 178 miljoonaa euroa, ulkoisten kulujen osuuden ollessa 81 prosenttia eli 758 miljoonaa euroa. Sijoitukset ulkoisten sijoitusyhtiöiden kautta muodostavat ABP:lla kuitenkin vain neljänneksen kokonaissijoituksista ja kolme neljännestä sijoituksista tehdään oman organisaation voimin. ABP:n mukaan ulkoisten yhtiöiden sijoitustuotteet ovat monimutkaisempia ja kalliimpia hallinnoida mutta toisaalta niistä saatava parempi tuotto kompensoi korkeammat kustannukset. Myös PFZW:n epäsuorat sijoitustoiminnan kulut olivat merkittävästi korkeammat kuin suorat kulut, jotka olivat 73 miljoonaa euroa ja (arvioitua) epäsuorat kulut noin 495 miljoonaa euroa, eli lähes seitsenkertaiset suoriin kuluihin nähden. Vastaavasti Tanskan työeläkkeitä hallinnoiva ATP ilmoittaa sijoitustoiminnan sisäisiksi hoitokuluiksi 34 miljoonaa euroa ja ulkoisten kulujen määräksi 131 miljoonaa euroa.

Selvityksessä on otettu huomioon vain yhtiöiden ja eläkerahastojen ilmoittamat sisäiset sijoituskulut. Yksityiskohtaisempi erittely kulujen määristä löytyy selvityksen maakohtaisista liiteosioista.

Kuviossa 6 ja taulukossa 4 esitetään kokonaishallintokulut, joka sisältää liike- ja toimeenpanokulujen lisäksi sijoitustoiminnan sisäiset kulut.

Kuvio 6.

Kokonaishallintokulut jäsentä kohden, €.

* Sisältää sijoitustoiminnan hoitokulut sekä liike- ja toimeenpanokulut.

Taulukko 4.**Kokonaishallintokulut.***

	NL	SE	CH	NO	GE	DK	FI
Hallintokulut / Kokonaistulot	4,8 %	3,5 %	2,4 %	4,0 %	1,6 %	2,2 %	3,0 %
Hallintokulut / eläkemeno	5,2 %	3,9 %	3,4 %	4,5 %	1,8 %	2,7 %	3,0 %
Hallintokulut / vakuutettu	549 €	416 €	496 €	542 €	212 €	392 €	259 €
Hallintokulut / eläkkeet	543 €	333 €	601 €	800 €	140 € ^a	333 €	266 €
Hallintokulut / jäsen ^b	388 €	297 €	381 €	412 €	149 €	319 €	175 €

* Sisältää liike- ja toimeenpanokulujen lisäksi sijoitustoiminnan sisäiset hoitokulut.

a) Vain lakisääteinen eläke (GRV).

b) Eläkkeensaajat ja vakuutetut. Esimerkkihenkilö, joka vakuutettu tai jäsen sekä lakisääteisessä että työmarkkinaeläkejärjestelmässä.

4 Yhteenveto

Selvityksessä keskitytään lakisääteisten eläkejärjestelmien ja työmarkkinaeläkejärjestelmien yhteenlaskettuihin hallintokuluihin. Selvityksessä ei vertailla eri maiden toimijoita keskenään, vaan tavoitteena on antaa kuva siitä, miten eri maissa eläkejärjestelmiä hallinnoidaan ja millä tasolla hallintokulut ovat kun niitä katsotaan maiden kokonaiseläketurvan näkökulmasta. Lähtökohta on haasteellinen, sillä kuten selvitys osoittaa, kaikissa maissa on useita toimijoita. Suomen järjestelmään verrattuna toimijoiden määrä on vertailumaissa jopa moninkertainen. Lisäksi kaikista toimijoista ei ole kattavia tilastotietoja saatavilla. Selvityksen yksi tavoite onkin tutkia kuinka vertailukelpoisia hallintokulutietoja ylipäänsä on saatavilla kansainvälistä vertailua ajatellen ja mitkä ovat vertailun kannalta suurimmat puutteet.

Maiden välisen vertailun kannalta suurimmat puutteet kohdistuvat sijoitustoiminnan hoitokuluihin. Niissä on toimijoittain suurta vaihtelua riippuen ulkoisten rahastojen käyttämisestä. Näitä kuluja ei yleensä raportoida yhtiön tai rahaston hallintokuluiksi. Sijoitustoiminnan ulkoiset hoitokulut saattavat olla moninkertaiset sisäisiin kuluihin verrattuna. Myös erot toimintakertomuksissa ja maiden finanssivalvonnoille raportoitujen tietojen ja toisaalta varsinaisten sijoitustoiminnan hoitokulujen välillä ovat suuria.

Myös etuuskohtaisia hallintokulutietoja ei aina ole saatavilla. Tämä liittyy erityisesti niihin maihin, joiden hallintoelimissä hallinnoidaan eläkkeiden lisäksi muita sosiaalietuuksia, kuten esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa. Eläkkeiden hallinnointiin liittyvistä mittakaavaeduista johtuen etuusmenojen perusteella tehdyt arviot nostavat hallintokuluja todellisiin kuluihin verrattuna. Etuusmenoiltaan pienempien, mutta enemmän tuloharkintaa ja hallinnollista työtä sisältävien sosiaalietuuksien, kuten asumistuen tai työttömyystuen hoitaminen on niiden osoittamaa meno-osuutta kalliimpaa.

Eläkejärjestelmien kerrostuminen lisää toimijoiden määrää ja näyttäisi kasvattavan myös suhteellisia hallintokuluja. Tämä näkyy erityisesti Sveitsissä ja Hollannissa, jossa ansiosidonnainen työeläketurva on hoidettu lukuisten eri toimijoiden kesken ja suhteelliset hallintokulut ovat vertailumaista korkeimmat. On kuitenkin huomioitava, että hajanaisuudesta huolimatta näissä maissa vakuutetut ovat keskittyneet muutamiin suuriin rahastoihin ja viime vuosikymmeninä toimijoiden lukumäärä on ollut tasaisessa laskussa. Keskittämiskehityksellä haetaan suurten toimijoiden mahdollistamia skaalaetuja. Lakisääteisen eläkejärjestelmän puolella vastaavanlaista kehitystä on viime aikoina tapahtunut Tanskassa, missä kunnille hajautettua kansaneläkkeen hallintoa ollaan keskittämässä yhteen hallintoelimeen.

Toimijoiden suuri määrä viittaa tavallisesti markkinoilla esiintyvään kilpailuun ja sitä kautta tavoiteltaviin mataliin hallintokuluihin. Toisaalta kilpailuun liittyvät asiakkaiden hankintakulut, markkinointikulut sekä mahdollinen liikevoittotavoite saattavat vähentää kilpailusta saatavia hyötyjä. Hollannissa erityisesti henkivakuutusyhtiöiden kollektiivisen eläketurvan hallintokulujen on todettu olevan selvästi korkeammat kuin eläkerahastojen. Hollannin erityispiirre on myös se, että toimialakohtaisiin eläkerahastoihin liittyminen on pakollista, joten vastaavaa kilpailua ja työnantajien valintaa eläkevakuutuksen hoitajasta kuin esimerkiksi Suomessa on, ei tältä osin ole.

Työmarkkinaeläkkeet ovat useimmiten täysin rahastoivia järjestelmiä ja sijoitustoiminnan hoitokulut muodostavat niissä merkittävän osan kokonaiskuluista. Tässä selvityksessä pysyttiin antamaan vain viitteitä sijoitustoiminnan varsinaisista kuluista. Kuluilla on kuitenkin merkitystä vakuutetun eläketurvan kannalta erityisesti maissa, joissa eläke määräytyy maksuperusteisesti. Etuusperusteisesti määräytyvissä eläkejärjestelmissä kuluilla on merkitystä maksurasituksen kannalta. Mielenkiintoinen havainto on, että esimerkiksi Ruotsissa sinänsä pienen lakisääteisen rahastoeläkejärjestelmän sijoitustoiminnan kulut ovat suuremmat ja kokonaiskulut lähes samalla tasolla kuin jakojärjestelmärahoitteisessa työeläkkeessä. On kuitenkin huomioitava, että korkeita sijoitustoiminnan hoitokuluja perustellaan myös monimutkaisista sijoitustuotteista saatavilla paremmilla tuotoilla.

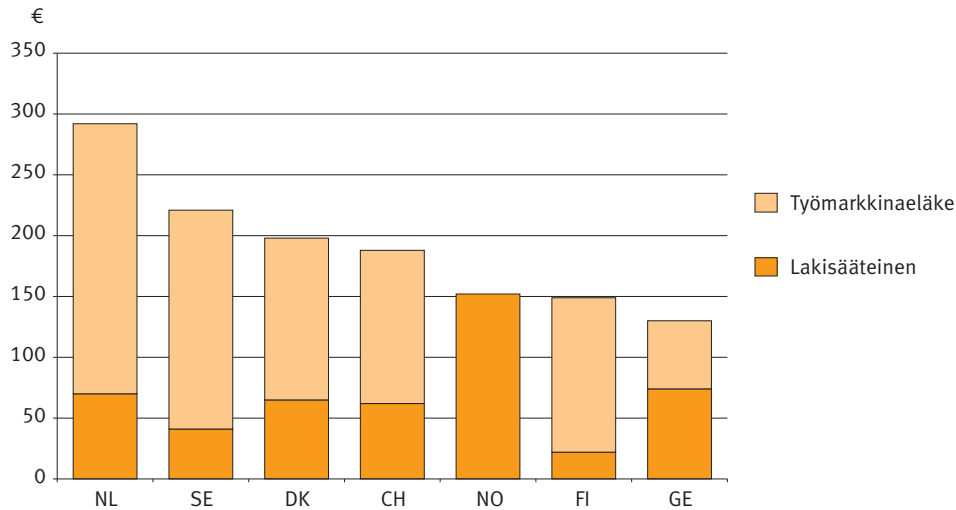
Tietystä selvitykseen liittyvistä puutteista huolimatta voidaan todeta, että kokonaisuutena ottaen Suomen työeläkejärjestelmän hallintokulut ovat kilpailukykyisellä tasolla tai vertailukohdasta riippuen jopa matalat.

Liite

Ostovoimakorjatut hallintokulut

Liitekuvio 1.

Lakisääteisten järjestelmien ja työmarkkinaeläkejärjestelmien ostovoimakorjatut liike- ja toimeenpanokulut jäsentä kohti.

Lähde: OECD, Eurostat.

Liitetaulukko 1.

Lakisääteisten järjestelmien (L) ja työmarkkinaeläkejärjestelmien (TM) liike- ja toimeenpanokulut (LTK).*

	NL		SE		CH		NO		GE		DK		FI	
	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM	L	TM
LTK / vakuutettu	78 €	326 €	48 €	264 €	95 €	158 €	207 €	-	118 €	73 €	80 €	163 €	26 €	194 €
LTK / eläkkeensaaja	226 €	687 €	102 €	564 €	177 €	599 €	572 €	-	202 €	247 €	151 €	719 €	131 €	369 €
LTK / eläkkeet	226 €	687 €	80 €	564 €	177 €	599 €	572 €	-	165 €	-	92 €	719 €	126 €	264 €
LTK / jäsen	70 €	222 €	41 €	180 €	62 €	126 €	152 €	-	74 €	56 €	65 €	133 €	22 €	127 €

* Ks. selitykset taulukosta 3.

MAALIITTEET

Alankomaiden hallintokulut	25
Norjan hallintokulut.....	41
Ruotsin hallintokulut	55
Saksan hallintokulut.....	85
Sveitsin hallintokulut.....	101
Tanskan hallintokulut	113
Suomen hallintokulut	133

ALANKOMAIDEN HALLINTOKULUT

Antti Mielonen

Sisältö

1 Yhteenveto.....	26
2 Johdanto	28
3 Sosiaalivakuutuslaitos SVB	30
3.1 SVB:n hoitaman eläketurvan tunnuslukuja	30
3.2 SVB:n hallintokulut	30
4 Työntekijöiden sosiaalivakuutuslaitos UWV	32
4.1 UWV:n hoitaman eläketurvan tunnuslukuja	32
4.2 UWV:n hallintokulut	33
5 Työmarkkinaeläketurva	36
5.1 Työmarkkinaeläkeoimijat	36
5.2 Työmarkkinaeläketurvan hallintokulut.....	37
Liite	40

1 Yhteenveto

Tässä muistiossa selvitetään Alankomaiden lakisääteisen (ns. I pilari) ja työmarkkinaeläkkeiden (ns. II pilari) hallinnoinnista aiheutuvia kuluja. Selvitys kattaa kaikki lakisääteisten eläkejärjestelmien toimijat mutta työmarkkinaeläkkeiden osalta pois on jouduttu jättämään henkivakuutusyhtiöiden järjestämä kollektiivinen työmarkkinaeläketurva puutteellisten tilastotietojen johdosta. Mukana olevat työmarkkinaeläketoimijat kattavat kuitenkin noin 85 prosenttia lisäeläkesektorin vakuutetuista. Selvityksessä ei ole myöskään mukana järjestelmiä valvovien organisaatioiden hallintokuluja.

Lähteinä on käytetty lakisääteisten järjestelmien osalta pääasiassa ao. laitosten vuosikertomuksia sekä muita julkaisuja ja tilastoraportteja. Työmarkkinaeläkepuolella lähteinä on käytetty pääasiassa keskuspankin julkaisemia kokonaistilastoja ja raportteja sektorin hajainaisuuden johdosta.

Alla oleviin taulukkoihin 1 ja 2 on koottu sekä lakisääteisten- että työmarkkinaeläkejärjestelmien hallintokulut sekä muut avainluvut vuodelta 2010, joka on tätä kirjoittaessa viimeisin saatavilla oleva kattava tilastovuosi. Eri laitosten ja sektorien hallintokulujen yksityiskohtaisempi kuvaus on esitetty seuraavissa kappaleissa.

Taulukko 1.

Eläkejärjestelmien hallintokulut ja muita avainlukuja Alankomaissa v. 2010.

	Lakisääteinen eläke			Työmarkkinaeläke ^a	Yht.
	<i>Ve- ja pe-järjestelmät</i>	<i>Tke-järjestelmät</i>	<i>Yht.</i>		
Hallintokulut yhteensä (milj. €)	154	603	757	2 810	3 567
Liike- ja toimeenpanokulut – LTK (milj. €)	154	603	757	1 678	2 435
Sijoitustoiminnan kulut (milj. €)	-	-	-	1 132	1 132
Kokonaistulot, ml. valtion osuus (milj. €)	31 923	14 247	46 170	28 660	74 830
Eläkemeno (milj. €)	30 954	13 051	44 005	24 232	68 237
Sijoitusvarallisuus (milj. €)	-	-	-	774 170	774 170 (n. 132 % BKT:sta)
Vakuutettuja	11,02 milj. ^b	11,02 milj. ^c		5,85 milj.	
Eläkkeensaajia	ve 2 880 000 pe 98 400	826 000	3 804 400	2 770 000	
Eläkkeet	2 978 400	826 000	3 804 400	2 770 000	6 574 400

a) Kattaa eläkerahastoissa järjestetyn eläketurvan. Henkivakuutusyhtiöissä järjestetyn kollektiivisen eläkevakuuttamisen tietoja ei ole saatavilla.

b) 15–64-vuotiaat. (Lähde: CBS.)

c) Arvioitu määrä. Sisältää palkansaajien sekä nuorten tke-järjestelmissä vakuutetut.

Taulukko 2.

Eläkejärjestelmien hallintokulut suhteutettuina avainlukuihin Alankomaissa v. 2010.

	Lakisääteinen eläke			Työ- markkina- eläke	Yht.
	<i>Ve- ja pe- järjestelmät</i>	<i>Tke- järjestelmät</i>	<i>Kaikki järjestelmät</i>		
LTK / eläkemeno	0,48 %	4,6 %	1,7 %	6,9 %	3,6 %
LTK / kokonaistulot	0,48 %	4,2 %	1,6 %	5,9 %	3,3 %
LTK / vakuutettu	€ 14	€ 55	€ 69	€ 287	€ 356 ^a
LTK / eläkkeensaaja	€ 52 (€ 45 ve) (€ 256 pe)	€ 730	€ 199	€ 606	
LTK / eläkkeet	€ 52 (€ 45 ve) (€ 256 pe)	€ 730	€ 199	€ 606	€ 370
LTK / jäsen ^b	€ 11	€ 51	€ 62	€ 195	€ 257 ^a
Hallintokulut / eläkemeno	0,48 %	4,6 %	1,7 %	11,6 %	5,2 %
Hallintokulut / kokonaistulot	0,48 %	4,2 %	1,6 %	9,8 %	4,8 %
Hallintokulut / vakuutettu	€ 14	€ 55	€ 69	€ 480	€ 549 ^a
Hallintokulut / eläkkeensaaja	€ 52 (€ 45 ve) (€ 256 pe)	€ 730	€ 199	€ 1 014	
Hallintokulut / eläkkeet	€ 52 (€ 45 ve) (€ 256 pe)	€ 730	€ 199	€ 1 014	€ 543
Hallintokulut / jäsen ^b	€ 11	€ 51	€ 62	€ 326	€ 388 ^a

LTK = liike- ja toimeenpanokulut.

a) Esimerkkihenkilö, joka vakuutettu tai jäsen sekä lakisääteisessä että työmarkkinaeläkejärjestelmässä.

b) Vakuutetut ja eläkkeensaajat.

2 Johdanto

Alankomaissa eläketurva rakentuu lakisääteisen kansanvakuutusjärjestelmän, palkansaajien työkyvyttömyyseläkejärjestelmän sekä työmarkkinoilla sovittujen lisäeläkejärjestelmien varaan. Kansanvakuutusjärjestelmä kattaa kaikki maassa asuvat 15–64-vuotiaat henkilöt ja siitä maksettavat eläkkeet muodostavat eläketurvan perustan. Vanhuuseläke ei ole tulo- tai työeläkevähenteinen.

Palkansaajien työkyvyttömyyseläkejärjestelmä on Alankomaissa ainoa lakisääteinen ansiosidonnainen eläkejärjestelmä ja se kattaa käytännössä kaikki palkansaajat mutta ei kuitenkaan yksityisyrittäjiä. Yksityisyrittäjillä on ollut oma lakisääteinen työkyvyttömyyseläkejärjestelmä, joka kuitenkin lakkautettiin vuonna 2004. Yrittäjät voivat nykyään ottaa vapaaehtoisen, palkansaajia vastaavan vakuutuksen joko lakisääteisen järjestelmän puolelta tai yksityisestä vakuutusyhtiöstä.

Työnantajien ja työntekijöiden työmarkkinoilla sopimiin lisäeläkejärjestelmiin kuuluvat käytännössä lähes kaikki palkansaajat ja niiden tarjoama eläketurva muodostaa yleensä noin puolet keskituloisen eläkkeensaajan kokonaiseläkkeestä. Yksilöllisen eläkevakuuttamisen suosio on matalaa johtuen em. järjestelmien kattavuudesta ja niiden tarjoamasta hyvästä kokonaiseläketurvasta.

Eläkejärjestelmän hallinto on järjestetty keskitetysti kansanvakuutusjärjestelmän puolella, jossa vanhuus- ja perhe-eläkkeiden toimeenpanosta huolehtii Sociale Verzekering-bank (SVB). Myös työkyvyttömyyseläkejärjestelmistä vastaa yksi laitos, Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV). Työmarkkinoilla sovitut lisäeläkkeet ovat sen sijaan järjestetty hajautetusti usean sadan eri toimijan kesken. Noin $\frac{3}{4}$ vakuutetuista kuuluu alakohtaisiin eläkerahastoihin, ja henkivakuutusyhtiöissä sekä yhtiö- ja ammattikohtaisissa rahastoissa vakuutetut muodostavat jäljelle jäävän $\frac{1}{4}$ osuuden sektorin vakuutetuista.

Eläkejärjestelmiin liittyvät myös valvontaorganisaatiot sekä eläkemaksujen keräyksen järjestäminen. Sosiaali- ja työministeriö (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – SZW) valvoo lakisääteisiä järjestelmiä ja nimittää näiden hallitukset. Veroviranomainen (Belastingdienst) suorittaa lakisääteisten järjestelmien eläkemaksujen keräyksen verotuksen yhteydessä. Lisäeläkejärjestelmien toimintaa ja lainmukaisuutta valvoo Alankomaiden keskuspankki (De Nederlandsche Bank – DNB) sekä Finanssivalvonta (Autoriteit Financiële Markten – AFM). Edellä mainituilla toimijoilla on myös muita, eläkejärjestelmän ulkopuolisia tehtäviä, eikä niiden hallintokuluja ole raportoitu tässä selvityksessä.

Taulukossa 3 on esitetty Alankomaiden eläkejärjestelmät toimijat, niiden suorittamat tehtävät ja järjestelmissä vakuutettujen henkilöiden ja eläkkeensaajien lukumäärät vuoden 2010 lopun tasossa.

Taulukko 3.*Eläkejärjestelmän toimijat ja vakuutetut Alankomaissa, tilanne v. 2010 lopussa.*

Toimija	Tehtävä	Vakuutetut
Lakisääteiset järjestelmät		
Sosiaalivakuutuslaitos (SVB)	Yleisen vanhuus- sekä perhe-eläkejärjestelmän toimeenpano	VE sekä PE: Kaikki Hollannissa asuvat 15–64v. sekä ulkomailla asuvat vapaaehtoisesti vakuutetut henkilöt. vakuutetut: 11 miljoonaa ve + pe – vakuutettua eläkkeensaajat: 3 miljoonaa
Palkansaajien sosiaalivakuutuslaitos (UWV)	Palkansaajien sekä nuorten ja yrittäjien työkyvyttömyyseläkejärjestelmien toimeenpano	Palkansaajat, nuoret kehitysvammaiset sekä alle 30-vuotiaat opiskelijat vakuutetut: n. 7,1 miljoonaa palkansaajaa, nuorten tke-järjestelmien vakuutetuista ei saatavilla tarkkaa lukumäärää eläkkeensaajat: 826 000
Työmarkkinaeläkejärjestelmät		
82 toimialakohtaista rahastoa	Palkansaajien ansiosidonnainen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva	Vähintään VE-ajan* ansaitsevat palkansaajat vakuutetut: 5,1 miljoonaa eläkkeensaajat: 2,3 miljoonaa.
419 yhtiökohtaista rahastoa	Palkansaajien ansiosidonnainen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva	Vähintään VE-ajan ansaitsevat palkansaajat vakuutetut: 0,7 miljoonaa, eläkkeensaajat: 0,5 miljoonaa.
12 ammattikohtaista rahastoa	Palkansaajien ansiosidonnainen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva	Vähintään VE-ajan ansaitsevat palkansaajat ja ammatinharjoittajat vakuutetut: 0,05 miljoonaa, eläkkeensaajat: 0,02 miljoonaa.
50 henkivakuutusyhtiötä	Palkansaajien ansiosidonnainen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva	Vähintään VE-ajan ansaitsevat palkansaajat vakuutetut: 1,0 miljoonaa eläkkeensaajat: n. 0,24 miljoonaa**

* Kansaneläkkeen vanhuuseläkemäärä. Osa-aikaisilla työntekijöillä raja on matalampi.

** Keskuspankin arvio, tarkkaa tietoa ei ole saatavilla.

3 Sosiaalivakuutuslaitos SVB

Sociale Verzekeringsbank (SVB) vastaa yleisen vanhuuseläkejärjestelmän (AOW), yleisen perhe-eläkejärjestelmän (Anw), sekä joidenkin muiden sosiaalivakuutusetuuksien ja palveluiden toimeenpanosta.

SVB:n organisaatio koostuu Amstelveenissa sijaitsevan pääkonttorin lisäksi yhdeksästä aluekonttorista sekä kolmesta erityiskonttorista. SVB:ssä työskenteli vuoden 2011 aikana keskimäärin 3 205 henkilöä.

SVB:n maksamat eläke-etuudet rahoitetaan pääosin veroviranomaisen verotuksen yhteydessä keräämillä ja SVB:lle tilitetyillä palkansaajien eläkemaksuilla. Osa etuuksien rahoituksesta hoidetaan myös valtion budjettirahoituksella: eläkkeisiin liittyvät sosiaalituet valtio kustantaa täysin, vanhuuseläkemenosta valtion osuus on noin neljännes. Verottaja ei myöskään peri eläkemaksujen keräämisestä kuluja SVB:ltä.

3.1 SVB:n hoitaman eläketurvan tunnuslukuja

Taulukkoon 4 on koottu SVB:n hoitaman eläketurvan tunnuslukuja vuosilta 2007–2010. Vanhuuseläkkeensaajien määrä sekä eläkemenot ovat kasvaneet tasaisesti tarkastelujakson aikana. Taustalla on suurten ikäluokkien eläkkeellesiirtyminen sekä toisaalta väestön eliniän kasvu¹.

Taulukko 4.

SVB:n eläke-etuuksien tunnuslukuja v. 2007–2010.

	2010	2009	2008	2007
Vakuutetut* (milj.)	11,02	11,01	10,99	10,97
Eläkkeensaajat				
Vanhuuseläke (milj.)	2,88	2,81	2,73	2,66
Perhe-eläke (tuhansia)	98,4	106,5	115,2	123,4
Maksu- sekä muut tulot** (milj. euroa)				
Vanhuuseläke	30 526	28 759	25 175	28 529
Perhe-eläke	1 397	1 306	1 348	1 798
Eläkemenot (milj.euroa)				
Vanhuuseläke	29 796	28 797	26 929	25 637
Perhe-eläke	1 158	1 247	1 309	1 365

* VE- ja PE-vakuutetut 15–64 v.

** Luvut sisältävät eläkemaksut, valtion osuudet sekä muut tulot.

3.2 SVB:n hallintokulut

SVB:n hallintokulut koostuvat paitsi perustehtävien hoitamisesta aiheutuvista hallinnointikuluista myös konsultointi- sekä muista ulkoisista kuluista. Hallintokuluja aiheutuu myös

¹ <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2011/2011-3410-wm.htm>

aiempien organisaatiomuutosten ja niihin liittyneiden irtisanomisten ja muiden erien kustannuksista (dotatie voorziening SVB)², jotka on tässä selvityksessä laskettu mukaan eläketurvan hallintokuluihin. SVB:llä ei ole sijoitustoimintaa eikä näin ollen sijoitustoiminnasta koituvia kuluja.

Taulukossa 5 on esitetty hallintokulujen etuuskohtainen kehitys vuosilta 2007–2010. Perhe-eläkkeiden hallinnointikulut ovat pysyneet ennallaan kun taas vanhuuseläkkeistä aiheutuvat kulut ovat kasvaneet noin 17 prosentilla vertailuajanjakson aikana.

Taulukko 5.

SVB:n hoitaman eläketurvan hallintokulut etuuslajeittain, milj. euroa.

	2010	2009	2008	2007
Vanhuuseläke	128,8	127,2	117,0	109,9
Perhe-eläke	25,2	24,3	23,4	25,2
Yhteensä	154,0	151,5	140,4	135,1

Etuuslajeittain tarkastellut hallintokulut voidaan jakaa edelleen pienempiin kulueriin. Vanhuuseläkkeiden suhteen merkittävin kuluerä on henkilöstökustannukset noin 70 prosentin osuudella kokonaiskuluista. Tämän jälkeen tulevat automaatio- sekä kiinteistökulut noin 20 prosentin osuudella. Toimistokulut sekä palvelut ja muut kulut muodostavat jäljelle jäävän, noin 10 prosentin osuuden kokonaiskuluista³.

Suhteelliset kulut ovat pysyneet vanhuuseläkkeiden kohdalla vakaana tarkastelujakson ajan. Perhe-eläkkeiden kulut suhteessa etuudensaajiin ovat sen sijaan nousseet merkittävästi, noin neljänneksellä vuodesta 2007.

Taulukko 6.

SVB:n hoitaman eläketurvan suhteutetut hallintokulut v. 2007–2010.

	2010	2009	2008	2007
euroa / etuudensaaja				
Vanhuuseläke	45	45	43	41
Perhe-eläke	256	228	203	204
euroa / vakuutettu				
Vanhuuseläke	12	12	11	10
Perhe-eläke	2	2	2	2
% etuusmenosta				
Vanhuuseläke	0,43	0,44	0,43	0,43
Perhe-eläke	2,18	1,95	1,78	1,85
% maksutulosta				
Vanhuuseläke	0,42	0,44	0,46	0,39
Perhe-eläke	1,80	1,86	1,74	1,40

² SVB ilmoittaa vuosikertomuksissaan hallintokulut myös ilman näitä kulueriä.

³ Kuluerittely vuoden 2010 hallintokuluista löytyy liiteosiosta.

4 Työntekijöiden sosiaalivakuutuslaitos UWV

Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) hallinnoi työhön liittyvää sosiaaliturvaa ja etuuksia. Tähän kuuluvat palkansaaajien työkyvyttömyyseläke (WIA/WAO), nuorten työkyvyttömyyseläkejärjestelmä (Wajong), työttömyysturva (WW) sekä sairausvakuutusetuudet (ZW) ja lisäksi vielä muita sosiaalivakuutusetuuksia.

UWV muodostettiin vuonna 2002 viiden eri sosiaaliturvaa hoitavan viraston pohjalta. Vuonna 2009 UWV:hen liitettiin myös työvoimavirasto CWI, joka toimii UWV:ssa erillisenä osastona UWV Werkbedrijf -nimellä. UWV:n organisaatio koostuu paikalliskonttoreista, työvoimapisteistä sekä kolmesta puhelinpalvelukeskuksesta ja pääkonttorista, joka sijaitsee Amsterdamissa.

UWV:n henkilökunnan määrää on leikattu vuosina 2003–2008 yhteensä noin 8 000 henkilöllä ja organisaatiota on sovittu supistettavan edelleen hallituksen esityksen mukaisesti. Säästötavoite on lähes 300 miljoonaa UWV:n vuotuisista menoista toteutettuna vuosien 2012–2015 aikana. UWV on arvioinut, että tämän johdosta sen henkilöstömäärä tulee vähenemään noin kolmanneksella, eli 5 000–6 000 henkilöllä. Henkilöstövähennykset tehdään erityisesti työvoimapalveluissa, joita pyritään siirtämään yhä enenevässä määrin sähköiseen muotoon. Vuoden 2011 lopussa UWV työllisti yhteensä 19 529 henkilöä.

UWV:n hallinnoimat eläke-etuudet rahoitetaan sekä työnantajamaksuin että valtion budjettirahoituksella. UWV:lla ei ole merkittävää sijoitustoimintaa. Työnantajamaksuilla rahoitetaan palkansaaajien työkyvyttömyyseläkkeet (WIA/WAO), verovaroin nuorten työkyvyttömyyseläkkeet (Wajong). Veroviranomainen (Belastingdienst) kerää työnantajamaksut, jotka siirretään valtiovarainministeriön kautta UWV:lle. Veroviranomainen ei laskuta keräyksestä koituvia kuluja UWV:lta.

Yrittäjien tke-järjestelmään (WAZ) ei kerätä enää vakuutusmaksuja. Maksussa olevat etuudet rahoitetaan palkansaaajien tke-järjestelmään kerätyillä maksuilla.

4.1 UWV:n hoitaman eläketurvan tunnuslukuja

Taulukossa 7 on esitetty UWV:n hoitamien työkyvyttömyyseläkejärjestelmien etuudensaaajat, vakuutetut sekä etuuksien rahoittamiseksi kerätyt maksutulot (tai valtion verorahoitus) vuosilta 2007–2010. Etuusmenoihin on laskettu mukaan itse eläke-etuus, UWV:n kustantamat kuntoutusmenot sekä myös UWV:n eläke-etuuksista maksamat sosiaalivakuutusmaksut ja muut etuuksien maksuun liittyvät kustannukset.

Taulukko 7.*Työkyvyttömyyseläkejärjestelmän tunnuslukuja v. 2007–2011.*

	2010	2009	2008	2007
Etuudensaajien määrä (x 1000)*				
- Palkansaajien tke (WIA)	110,1	82,8	59,4	38,4
- Palkansaajien tke (WAO)	486,3	521,7	558,1	596,0
- Nuorten tke	205,1	192,0	178,6	166,8
- Yrittäjien tke	24,5	29,9	33,4	43,0
Vakuutettujen määrä (x 1000)**	7 128	7 094	7 190	6 874
Maksutulo (milj. euroa):				
- Palkansaajien tke***	11 463	11 277	10 714	10 618
Valtion verorahoitus (milj. euroa):				
- Nuorten tke	2 784	2 539	2 308	2 053
Etuusmenot (milj.eur)				
- Palkansaajien tke (WIA)	1 683	1 299	936	516
- Palkansaajien tke (WAO)	8 391	8 881	9 386	9 434
- Nuorten tke	2 645	2 417	2 220	2 000
- Yrittäjien tke	332	366	406	420

* Etuudensaajien sekä vakuutettujen lukumäärät ovat vuoden lopun tasossa.

** Vakuutetut palkansaajat. Lähde: UWV Kennisversalg 2012-2.

*** WIA-, sekä WAO-etuudet rahoitetaan yhteisellä maksulla.

4.2 UWV:n hallintokulut

UWV:n hallintokulut koostuvat eläke- ja muiden etuuksien hallinnointi- ja toimeenpanokuluista. UWV:lla ei ole (merkittävää) sijoitustoimintaa, eikä näin ollen sijoitustoiminnasta aiheutuvia kuluja. Samoin kuin SVB, myös UWV jaottelee laitoksen kokonaishallintokulut henkilöstö-, kiinteistö-, automaatio- ja muihin kuluihin. Nämä tiedot löytyvät liiteosiosta. Em. kuluerittelyä ei sen sijaan ole saatavana etuuskohtaisesti.

Kokonaisuudessaan UWV:n hallintokulut nousivat 1 905 miljoonaan euroon vuonna 2010. Tästä huomattava osa muodostuu työttömyysturvan (992 milj. euroa) sekä sairausvakuutusetuuksien (281 milj. euroa) hallinnoinnista. Eläketurvan hallinnointikulut olivat 603 miljoonaa euroa, eli vajaa kolmannes kokonaishallintokuluista.

Työkyvyttömyyseläkkeiden hallintokulut ovat pienentyneet yli 200 miljoonalla eurolla vuodesta 2007. Tähän on vaikuttanut paitsi UWV:n organisaatiomuutokset sekä myös uuden työkyvyttömyyseläkejärjestelmän (WIA) voimaantulo vuodesta 2006 lähtien.

Uudessa WIA-järjestelmässä eläke-ehdoja on tiukennettu ja näin työkyvyttömyyseläkealkavuus on saatu putoamaan. Työkyvyttömyyseläkealkavuus oli huipussaan vuonna 2001, kun uusia työkyvyttömyyseläkkeitä myönnettiin 104 000. Vuonna 2010 uusia WIA- sekä WAO-järjestelmien työkyvyttömyyseläkkeitä myönnettiin enää noin 40 000.

Nuorten työkyvyttömyyseläkkeiden hallintokulut ovat sen sijaan nousseet reilusti tarkasteluajanjaksolla. Syynä on todennäköisesti eläkkeiden alkavuuden reilu kasvu viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2001 uusia etuuksia myönnettiin 7 000 ja vuonna 2010 jo 17 800. Vuonna 2010 voimaan tullut uusi laki on kuitenkin kiristänyt etuuksien myöntämiskriteerejä ja vuoden 2011 aikana uusia eläkkeitä myönnettiin 16 300⁴.

Yrittäjien erillinen työkyvyttömyyseläkejärjestelmä (WAZ) suljettiin uusilta etuuksilta käytännössä jo vuonna 2004 mutta maksussa olevien eläkkeiden hallinnoimisesta koituu edelleen kustannuksia.

Taulukko 8.

UWV:n hoitaman työkyvyttömyyseläketurvan hallintokulut v. 2007–2010, milj. euroa.

	2010	2009	2008	2007
Palkansaajien uusi työkyvyttömyyseläke (WIA)	252	233	294	234
Palkansaajien vanha työkyvyttömyyseläke (WAO)	198	297	414	489
Palkansaajien tk-eläke yht.	450	530	708	723
Nuorten tk-eläke	140	122	88	53
Yrittäjien tk-eläke	13	15	33	30
Kaikki yhteensä	603	667	829	806

Lähde: UWV:n vuosikertomukset 2007–2010.

Kun hallintokulut suhteutetaan etuudensaajien ja vakuutettujen määriin sekä eläkemenoihin ja maksutuloihin, huomionarvoista on palkansaajien työkyvyttömyyseläkejärjestelmän sekä yrittäjien työkyvyttömyyseläkejärjestelmän kustannusten laskeva suuntaus. Tämä vastaa myös järjestelmien absoluuttisten hallintokulujen laskevaa trendiä. Nuorten työkyvyttömyyseläkejärjestelmän suhteelliset kustannukset ovat sen sijaan nousseet.

4 UWV Kennisverslag 2012-2.

Taulukko 9.*UWV:n hoitaman eläketurvan suhteutetut hallintokulut v. 2007–2010.*

	2010	2009	2008	2007
euroa / etuudensaaja				
Palkansaajien tke-järjestelmä	755	877	1 147	1 140
Nuorten tke-järjestelmä	683	635	493	318
Yrittäjien tke-järjestelmä	531	502	988	698
TKE-järjestelmät yhteensä	730	807	999	955
euroa / vakuutettu*				
Palkansaajien tke-järjestelmä	63	75	98	105
% eläkemenosta				
Palkansaajien tke-järjestelmä	4,5	5,2	6,9	7,3
Nuorten tke-järjestelmä	5,3	5,0	4,0	2,7
Yrittäjien tke-järjestelmä	3,9	4,1	8,1	7,1
TKE-järjestelmät yhteensä	4,6	5,1	6,4	6,5
% maksu- tai verotulosta				
Palkansaajien tke-järjestelmä	3,9	4,7	6,6	6,8
Nuorten tke-järjestelmä	5,0	4,8	3,8	2,6
TKE-järjestelmät yhteensä	4,2	4,8	6,4	6,4

* Nuorten tke-järjestelmän vakuutettujen määrää ei ole saatavilla.

5 Työmarkkinaeläketurva

Työmarkkinaeläketurva on järjestetty sekä eläkerahastojen (stichting) että henkivakuutusyhtiöiden kautta. Eläkerahastoissa vakuutettuja on pääosa, eli lähes 6 miljoonaa, ja henkivakuutusyhtiöissä vakuutettuja palkansaajia noin miljoona henkilöä. Vakuutettujen määritelmässä ei ole mukana vapaakirjoja tai eläkkeensaajia (vrt. Bikker & de Dreu)⁵. Kokonaisuudessaan lisäeläkevakuutettuja on jopa noin 95 prosenttia palkansaajista.

Työmarkkinaeläketurva on pääsääntöisesti etuusperusteista, lakisääteisen eläkkeen päälle tulevaa lisäeläkettä. Lisäeläkkeet ovat eläkelain (Pensioenwet) määritelmän mukaisesti täysin rahastoituja. Lisäeläkerahastojen sijoitusvarallisuuden arvo nousi vuoden 2010 lopussa yli 774 miljardin euron, joka vastaa noin 132 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Taulukko 10.

Työmarkkinaeläketurvan avainlukuja v. 2007–2010.

	2010	2009	2008	2007
Vakuutetut (milj.)	5,85	5,82	5,82	5,98
Eläkkeensaajat (milj.)	2,77	2,71	2,61	2,58
Sijoitusvarallisuus (mrd. euroa)	774,2	693,5	604,7	718,0
Maksutulo (mrd. euroa)	28,7	30,3	27,2	24,9
Eläkemeno (mrd. euroa)	24,2	23,0	21,8	20,5

5.1 Työmarkkinaeläketoiimijat

Lisäeläkesektorin vakuutetut ja varat painottuvat alakohtaisiin eläkerahastoihin. Julkisen alan eläkerahasto ABP ja terveydenhuoltohenkilöstön eläkerahasto PFZW ovat suurimmat rahastot sekä jäsenmäärillä että rahastoiduilla varoilla mitattuina. ABP:lla ja PFZW:llä on molemmilla vakuutettuja noin 1,2 miljoonaa palkansaajaa (v. 2010) ja ABP:n rahastoidut varat olivat noin 225 miljardia euroa PFZW:n varojen jäädessä noin 100 miljardiin euroon. Kaiken kaikkiaan alakohtaisia rahastoja oli vuoden 2010 lopussa 82 kappaletta ja niissä vakuutettuja 5,1 miljoonaa henkilöä. Alakohtaisten rahastojen sijoitusten arvo oli vuoden 2010 lopussa lähes 544 miljardia euroa.

Yhtiökohtaisia rahastoja oli vuonna 2010 reilut 400 ja keskimääräinen rahastokohtainen vakuutettujen määrä noin 1 700 henkilöä vakuutettujen kokonaismäärän ollessa 0,7 miljoonaa henkilöä. Rahastojen sijoitusten arvo oli noin 210 miljardia euroa. Yhtiökohtaisten rahastojen lukumäärä on pienentynyt merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Vastaavasti henkivakuutusyhtiöissä järjestetty kollektiivinen lisäeläketurva on lisännyt suosiotaan ja vakuutettujen määrä on noussut jo noin 15 prosenttiin kaikista lisäeläkevakuutetuista.

⁵ Tutkimuksessa vakuutetut muodostuivat aktiivijäsenistä, vapaakirjoista sekä eläkkeensaajista. Vuonna 2010 vapaakirjojen määrä oli lähes 8,9 miljoonaa, eläkkeensaajia 2,8 miljoonaa ja aktiiveja 5,9 miljoonaa, eli vakuutettujen määritelmä sisältäisi yhteensä lähes 17,6 miljoonaa vakuutettua. Tässä selvityksessä käytetty aktiivien määrä vastaa vakuutettujen määrää, eli noin 5,9 miljoonaa henkilöä.

Lisäeläkesektorilla on myös joitain ammattikohtaisia eläkerahastoja (esim. lääkärit, asianajajat) mutta niiden osuus koko sektorin vakuutetuista ja varallisuudesta on pieni.

5.2 Työmarkkinaeläketurvan hallintokulut

Taulukkoon 11 on koottu koko lisäeläkesektoria koskevat saatavilla olleet euromääräiset sekä suhteelliset hallintokulut. Tiedot perustuvat lisäeläkesektoria valvovan DNB:n keräämiin tilastotietoihin⁶.

Hallintokulut on jaettu liike- ja toimeenpanokuluihin sekä sijoitustoiminnan kuluihin. Liike- ja toimeenpanokulut koostuvat hallinnointi-, konsultointi-, auditointikuluista sekä vuokramenoista ja muista kuluista. Sijoitustoiminnan kulut koostuvat DNB:lle raportoiduista eläkerahastojen sisäisistä sijoituskuluista.

Rahastot ovat viime vuosina siirtäneet sijoitustoimintaansa enenevässä määrin ulkopuolisille sijoitusyhtiöille, joiden kulut ovat lisäksi usein sisällytetty sijoitusten tuottoon, eikä niitä ole raportoitu DNB:lle. Onkin todennäköistä, että hallintokulut ovat jossain määrin aliraportoituja sijoituskulujen raportointivajavaisuuksien johdosta, ja taulukossa 11 esitetyjä kuluja voidaan pitää lähinnä suuntaa-antavina erityisesti sijoitustoiminnan kulujen suhteen.

Raportoiduista hallintokuluista puuttuvat myös henkivakuutusyhtiöiden hoitaman kollektiivisen lisäeläketurvan hallintokulut, koska niitä ei raportoida DNB:lle erillisinä muusta henkivakuutusyhtiöiden liiketoiminnasta. Joidenkin arvioiden mukaan yhtiöiden hallintokulut suhteessa maksutuloon voivat nousta jopa kolminkertaisiksi eläkerahastoihin verrattuna.⁷ Tähän vaikuttavat muun muassa vakuutusyhtiöiden liikevoittotavoite sekä markkinointikustannukset, joita eläkerahastoilla ei ole.

Vakuutettujen määrän ollessa henkivakuutusyhtiöissä noin miljoonan verran eli noin 15 prosenttia kaikista lisäeläkevakuutetuista, voivat niiden hallintokulut nousta varovaisinkin arvion mukaan satoihin miljooniin euroihin⁸. Sikäli kun kulut ovat keskimäärin korkeammat kuin eläkerahastoilla, myös suhteutetut kulut nousisivat jonkin verran alla esitetyistä tasoista, jos myös henkivakuutusyhtiöiden kulut olisivat vertailussa mukana.

Kokonaisuudessaan lisäeläkesektorin hallintokulut ovat olleet laskusuunnassa viimeisten vuosien aikana. Tähän kehitykseen on vaikuttanut erityisesti edellä mainitun sijoitustoiminnan ulkoistaminen ja niihin liittyvät sijoitustoimintakulujen raportointivajavaisuudet.

⁶ Erityisesti DNB:n tilastotaulukot 8.3, 8.4, 8.6 ja rr10.

⁷ Bikker ja de Dreu: Operating costs of pension schemes kirjassa Costs and Benefits of Collective Pension Systems.

⁸ DNB Statistical Bulletin September 2010.

Taulukko 11.*Lisäeläkesektorin hallintokulut v. 2007–2010.*

	2010	2009	2008	2007
Liike- ja toimeenpanokulut (milj. euroa)	1 678	1 734	2 080	1 736
Sijoitustoiminnan kulut (milj.euroa)	1 132	1 296	1 458	1 446
Hallintokulut yhteensä (milj. euroa)	2 810	3 030	3 538	3 182
Hallintokulut suhteessa:				
- eläkkeensaajiin (euroa)	1 014	1 118	1 356	1 235
- vakuutettuihin (euroa)	480	521	608	532
- vakuutettuihin ja eläkkeensaajiin (euroa)	326	355	420	372
- sijoitusvarallisuuteen (%)	0,4	0,4	0,6	0,4
(sijoitustoiminnan kulut / sij.varallisuus)	0,15	0,19	0,24	0,20
- eläkemenoon (%)	11,6	13,2	16,2	15,5
- maksutuloon (%)	9,8	10,0	13,0	12,8
Liike- ja toimeenpanokulut suhteessa:				
- eläkkeensaajiin (euroa)	606	640	797	673
- vakuutettuihin (euroa)	287	298	357	290
- vakuutettuihin ja eläkkeensaajiin (euroa)	195	203	247	203

Lähde: DNB.

Lähteet

Autoriteit Financiële Markten, <http://www.afm.nl>

AFM, "Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht"

<http://www.afm.nl/nl/professionals/afm-actueel/rapporten/2011/kosten-pensioenfondsen.aspx>

Central Bureau voor de Statistiek, <http://www.cbs.nl>

De Nederlandsche Bank, <http://www.dnb.nl>

DNB working paper No.109, Pension fund efficiency: the impact of scale, governance and plan design, DNB 2006.

http://www.dnb.nl/en/binaries/WP%20109-2006_tcm47-146766.pdf

DNB Statistical Bulletin September 2010.

http://www.dnb.nl/en/binaries/Statistical%20Bulletin%20DNB%20%20December%202010_tcm47-246952.pdf

DNB:n tilastot lisäeläkesektorilta: <http://www.statistics.dnb.nl/index.cgi?lang=uk&todo=Pen2>

European Institute of Social Security (EISS) 2010, Merging the Administrations of Social Security Contribution and Taxation.

<http://www.businessofgovernment.org/report/case-studies-merging-administrations-social-security-contribution-and-taxation>

Sociale Verzekerings Bank, <http://www.svb.nl>

SVB:n vuosikertomukset:

- <http://www.svb.nl/Images/SUWI%20Jaarverslag%202011.pdf>
- <http://www.svb.nl/Images/SVB%20SUWI%20Jaarverslag%202010.pdf>
- [http://www.svb.nl/Images/wettelijk%20\(SUWI\)%20jaarverslag%202009.pdf](http://www.svb.nl/Images/wettelijk%20(SUWI)%20jaarverslag%202009.pdf)
- <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/05/19/jaarverslag-2008-svb/253-2009-3-13038.pdf>
- <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2008/05/20/svb-jaarverslag-2007/35-2008-3-11808.pdf>

Steenbeek ja van der Lecq (ed.), Costs and Benefits of Collective Pension Systems, 2007

Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, <http://www.uwv.nl>

UWV:n vuosikertomukset: <http://jaarverslag.uwv.nl/>

UWV Kennisverslag 2012-2. <http://www.uwv.nl/overuwv/Images/UKV%202012-II.pdf>

Liite

UWV:n kokonaishallintokulut kululajeittain v. 2010.

	Milj.euroa
Henkilöstökulut	1 380
Tila- ja kiinteistökulut	178
Automaatiokulut	283
Toimistokulut	43
Muut kulut	21
Yhteensä	1 905

Vanhuuseläkkeen (AOW) hallintokulut kulualueittain v. 2010.

	Milj. euroa	%
Henkilöstökulut	91,7	71,2
Tietohallintokulut	15,4	12,0
Tila- ja kiinteistökulut	9,0	7,0
Toimistokulut	6,6	5,1
Palvelu- sekä muut kulut	6,1	4,7
Yhteensä	128,8	100,0

Perhe-eläkkeiden (Anw) hallintokulut kulualueittain v. 2010.

	Milj. euroa	%
Henkilöstökulut	18,9	75,0
Tietohallintokulut	2,1	8,3
Tila- ja kiinteistökulut	1,8	7,1
Toimistokulut	0,8	3,2
Palvelu- sekä muut kulut	1,6	6,4
Yhteensä	25,2	100,0

NORJAN HALLINTOKULUT

Antti Mielonen

Sisältö

1 Yhteenveto.....	42
2 Johdanto	44
3 Lakisääteisten eläkkeiden hallintokulut	45
4 Lisäeläkejärjestelmien hallintokulut.....	47
4.1 Valtion eläkekassa	47
4.2 Henkivakuutusyhtiöt	48
4.3 Eläkekassat.....	49
5 Erityiseläkejärjestelmät sekä yksityisen sektorin	51
AFP-järjestelmä.....	51
5.1 Merenkulkuhenkilöstön ja kalastajien erityiseläkejärjestelmät	51
5.2 Yksityisen sektorin AFP-järjestelmä	51
Lähteet	53

1 Yhteenveto

Tässä muistiossa selvitetään Norjan lakisääteisen eläkejärjestelmän (ns. I pilari) ja työmarkkinaeläkkeiden (ns. II pilari) hallinnoinnista aiheutuvia kuluja. Tarkastelu kattaa lakisääteisen järjestelmän kokonaan ja työmarkkinaeläkkeet noin 90 prosenttisesti. Yksityisen eläkevakuuttamisen (ns. III pilari) tai järjestelmien valvontaorganisaatioiden hallintokuluja ei ole tarkasteltu. Myöskään Norjan valtion eläkerahaston (Statens pensjonsfond) hallintokulut eivät ole mukana, koska nimestään huolimatta rahastoa ei käytetä yksinomaan eläkemenojen vaan yleisesti valtion budjettialijäämien kattamiseen.

Selvityksen pääasiallisina lähteinä on käytetty toimijoiden vuosikertomuksia sekä Norjan tilastoviranomaisen (SSB), Finanssialan keskusliiton (FNO) sekä NAV:in keräämiä tilastotietoja. Lisäksi lähteinä on käytetty myös eri työryhmien raportteja ja kertomuksia.

Huomioitavaa on, että työmarkkinaeläkkeiden suhteen hallintokuluja ei ole ollut mahdollista erotella liike- ja toimeenpanokuluihin sekä sijoitustoiminnan kuluihin saatavilla olleiden tietojen puutteellisuuden vuoksi. Hallintokulut on laskettu näillä toimijoilla vakuutus-toiminnan kuluista, joka sisältää molemmat kulukomponentit.

Lakisääteisen järjestelmän puolella ei ole puolestaan sijoitustoimintaa, eikä näin ollen myöskään siitä aiheutuvia kuluja. Saatavilla oleva hallintokulutieto koskee toisaalta koko sosiaalivakuutuksen toimeenpanoa, jonka vuoksi eläke-etuuksista koituvat kulut on jouduttu arvioimaan etuusmenojen suhteista. Raportoituja hallintokuluja voidaan tämän vuoksi pitää lähinnä suuntaa-antavina lakisääteisen järjestelmän suhteen.

Alla olevaan taulukkoon on koottu lakisääteisen järjestelmän sekä työmarkkina-, erityis- ja varhaiseläkejärjestelmien hallintokulut sekä muut avainluvut vuodelta 2010, joka on tätä kirjoittaessa viimeisin saatavilla oleva kattava tilastovuosi. Eri järjestelmien hallintokulujen yksityiskohtaisempi kuvaus sekä kulutietoja myös aiemmilta vuosilta on esitetty seuraavissa kappaleissa.

Taulukko 1.*Eläkejärjestelmien hallintokulut ja muita avainlukuja Norjassa 2010, milj. euroa.*

	Lakisääteinen eläke	Työmarkkinaeläke (sis. julk. sekt. AFP)	Yksityisen sektorin AFP-eläke ^a	Kalastajien ja merimiesten eläke	Yht.
Hallintokulut yhteensä	820	638	4	5	1 467
Eläkemaksutulot	(25 796) ^b	9 675 (NOK 77 440)	477 (NOK 3 818)	173 (NOK 1 383)	(37 137)
- Valtionosuudet		1 016 (NOK 8 132)			
Eläkemeno yht.	25 796 (NOK 206 482)	5 922 (NOK 47 406)	644 (NOK 5 152)	182 (NOK 1 463)	32 544
- Henkivakuutusyhtiöt		2 815 (NOK 22 534)			
- Eläkekassat		638 (NOK 5 108)			
- Valtion eläkekassa		2 469 (NOK 19 764)			
Vakuutettuja	3,25 milj. ^c	2,2 milj. ^d	0,57 milj.	0,034 milj.	
Eläkkeensaajia	1 174 162	616 389 (588 044 + 28 345 julk. sekt. AFP)	24 663	18 095	
Eläkkeitä	1 174 162	616 389	24 663	18 095	1 833 309

a) Koskee LO/NHO-järjestelmää.

b) Eläkemenoa vastaava arvio. Sosiaalivakuutusmaksulla maksetaan myös muita etuuksia kuin eläkkeitä

c) 16–66-v. maassa asuvat henkilöt.

d) Vuoden 2011 tieto.

Taulukko 2.*Eläkejärjestelmän hallintokulut suhteutettuina avainlukuihin Norjassa v. 2010.*

	Lakisääteinen eläke	Työmarkkinaeläke (sis. julk. sekt. AFP)	Yksityisen sektorin AFP-eläke	Kalastajien ja merimiesten varhaiseläke	Yht.
Hallintokulut / eläkemeno	3,2 %	10,8 %	0,6 %	2,7 %	4,5 %
Hallintokulut / maksutulo	3,2 % ^a	6,0 %	0,8 %	2,9 %	4,0 %
Hallintokulut / vakuutettu	€ 252	€ 290	€ 7	€ 147	€ 542 ^b
Hallintokulut / eläkkeensaaja	€ 698	€ 1 035	€ 162	€ 276	
Hallintokulut / eläkkeet	€ 698	€ 1 035	€ 162	€ 276	€ 800
Hallintokulut / jäsen ^c	€ 185	€ 227	€ 7	€ 96	€ 412 ^b

a) Maksutulo arvioitu samaksi kuin eläkemeno.

b) Esimerkkihenkilö, joka vakuutettu tai jäsen sekä lakisääteisessä että työmarkkinajärjestelmässä (sis. julk. sekt. AFP).

c) Vakuutetut ja eläkkeensaajat.

2 Johdanto

Norjan I ja II pilarin eläkejärjestelmät muodostuvat lakisääteisestä kansanvakuutusjärjestelmästä, erityisryhmien eläkejärjestelmistä, työmarkkinaeläkkeistä sekä varhaiseläkejärjestelmistä.

Kansanvakuutusjärjestelmä kattaa kaikki maassa asuvat tai työskentelevät henkilöt. Järjestelmä on uudistettu perusteellisesti viime vuosina ja palvelut sekä etuudet on yhdistetty yhden viraston, NAV:in, yhteyteen. NAV:illa on toimipisteitä Norjan jokaisessa kunnassa ja omia työntekijöitä noin 13 000, joten kyseessä on iso organisaatio, joka vastaa käytännössä koko sosiaaliturvan toimeenpanosta.

Työmarkkinaeläkejärjestelmiin kuuluu nykyään jopa noin 86 prosenttia työvoimasta¹. Kattavuus on noussut reilusti vuoden 2006 jälkeen, kun uuden lain (lov om obligatorisk tjenstepensjon) myötä lisäeläkejärjestelmiin osallistuminen tehtiin pakolliseksi lähes kaikille yksityisen sektorin työntekijöille. Julkisella sektorilla on omat lisäeläkejärjestelmät, jotka ovat olleet pakollisia jo aiemmin.

Sekä julkisella että yksityisellä puolella on lisäksi omat varhaiseläkejärjestelmänsä (AFP), joista on maksettu varhaiseläkkeitä ennen varsinaista eläkeikää (67 v.) 62–66-vuotiaille vakuutetuille. Kalastajilla sekä merenkulkuhenkilöstöllä on myös omat varhaiseläkejärjestelmänsä ja niitä hallinnoivat toimijat.

Lisäeläkejärjestelmien (tjenstepensjon) toimijat jakautuvat pääosin henkivakuutusyhtiöihin sekä eläkekassoihin. Yksityisellä puolella henkivakuutusyhtiöt muodostavat suurimman lisäeläkevakuuttajaryhmän noin 78 prosentin osuudella sektorin vakuutusmaksutuloista eläkekassojen osuuden jäädessä 22 prosenttiin.

Julkisella puolella Kunnallinen eläkekassa (KLP) on suurin kunnallissektorin työntekijöiden lisäeläkevakuuttaja. Kunnallisen puolen työntekijöitä vakuuttavat myös muut henkivakuutusyhtiöt sekä kuntien omat eläkekassat. Valtion eläkekassassa (Statens pensjonskasse) on puolestaan järjestetty valtion työntekijöiden eläketurva.

AFP-järjestelmiä ovat hallinnoineet yksityisellä puolella kolme eri toimijaa sekä NAV. Julkisella puolella AFP-eläkkeitä hallinnoivat NAV ja julkisen sektorin lisäeläkevakuuttamista hoitavat toimijat.

Lisäeläketurva on pääsääntöisesti rahastoitua eläketurvaa. Valtion eläkekassan eläkejärjestelmä toimii kuitenkin jakojärjestelmäperiaatteella. Julkisella sektorilla lisäeläkejärjestelmät ovat myös etuusperusteisia. Yksityisellä puolella järjestelmät voivat olla sekä etuus- että maksuperusteisia. Uudet järjestelmät (v. 2006 jälkeen perustetut) ovat kuitenkin yleensä pääsääntöisesti maksuperusteisia järjestelmiä. Varoja etuusperusteisissa järjestelmissä oli vuoden 2011 lopussa noin NOK 1 000 mrd. ja maksuperusteisissa vuoden 2010 lopussa noin NOK 50 mrd.²

¹ Lähde: Valtion eläkekassan 2011 vuosiraportti.

² Lähde: Statistik sentralbyrå SSB.

3 Lakisääteisten eläkkeiden hallintokulut

Norjan lakisääteisen eläkejärjestelmän hallinnosta ja toimeenpanosta vastaa NAV (Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning), joka on työministeriön alainen virasto. NAV on perustettu heinäkuun alussa 2006 ja sen tehtäviin kuuluvat kaikkien lakisääteisten eläke-etuuksien (vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet) lisäksi myös muiden sosiaalietuuksien (työttömyysturva, sairauspäivärahat, lapsiperheiden tuet, ym.) toimeenpano ja hallinto. Lisäksi NAV vastaa yksityisen sektorin sekä osittain myös julkisen sektorin AFP-eläkejärjestelmien eläkkeiden laskennasta ja maksamisesta.

NAV:in organisaatio koostuu 457 paikalliskonttorista sekä noin 100 hallinto- ja erityis-osastosta. Käytännössä vähintään yksi NAV:in konttori löytyy nykyään jokaisesta Norjan kunnasta. Paikalliskonttorit ovat keskimäärin pieniä, kolmasosassa konttoreista työntekijöitä on kolme tai alle, ja vain kahdessa paikalliskonttorissa työntekijöitä on yli 80. NAV:in eri toimipisteissä työskentelee yhteensä noin 18 000 henkilöä, joista noin 13 000 kuuluu valtionhallinnon (NAV) ja noin 5 000 paikallishallinnon piiriin. Paikallishallinnon piiriin kuuluvat työntekijät eivät ole mukana NAV:in hallintokuluissa³.

Taulukkoon 2 on koottu NAV:in hallintokulut (driftskostnader) vuosilta 2007–2010. Hallintokulut koostuvat palkka- sekä sosiaalivakuutuskuluista, IT- sekä muista välinekuluista, rakennusten ylläpito- ja vuokrakuluista sekä maksatus- ja muista kuluista. Lakisääteinen eläkejärjestelmä on jakojärjestelmäpohjainen, eikä NAV:illa ei ole sijoitustoimintaa tai siitä aiheutuvia kuluja.

NAV ilmoittaa tilinpäätöstiedoissaan sen hallinnoiman ja toimeenpaneman sosiaaliturvan kokonaishallintokulut, eikä niitä ole jaettu osiin eri etuuksien suhteen. Tämän vuoksi eläke-etuuksien hoitamisesta aiheutuvia hallintokuluja on arvioitu eläke-etuusmenojen (ve, tke ja pe) suhteesta kokonaismenoihin. On huomioitava, että kyseessä on tällöin suuntaa-antava arvio eläke-etuuksien hallintokuluista.

Vuonna 2010 NAV:in hallintokulut olivat kokonaisuudessaan NOK 10,6 miljardia. Tästä summasta 62,7 prosenttia kertyi palkka- sekä sosiaalivakuutuskuluista, 20,8 prosenttia IT- sekä muista välinekuluista ja jäljellejäävät erät muodostuivat rakennusten ylläpito- ja vuokrakuluista (9,5 %) sekä maksatus- (1 %) ja muista kuluista (6 %).

NAV:in uudistus on tullut voimaan periaatteessa jo vuonna 2006 mutta uusi organisaatio on ollut täysin valmis vasta vuoden 2010 aikana. Uusi vanhuuseläkejärjestelmä on puolestaan tullut voimaan vuoden 2011 alussa. Uudistuksia varten on tilinpäätöksissä oma hallintokulumomenttinsa jo vuodesta 2007 lähtien. Näitä kuluja ei ole huomioitu laskettaessa arviota eläke-etuuksien hallintokuluista, jotta hallintokulujen kehityksestä ja itse järjestelmän kustannuksista saataisiin realistisempi kuva. Eläke-etuuksiin kohdistuvien hallintokulujen on arvioitu olevan tällöin noin 6,6 miljardia NOK eli noin 820 miljoonaa euroa⁴.

³ Lisätietoa: ks. sivu 35 raportista "NAV's organisasjon og virkemåte Delrapport 1 fra Ekspertgruppa som vurderer oppgave- og ansvarsdelingen i NAV", <http://www.regjeringen.no/pages/3738696/master.pdf>.

⁴ Euromääräiset hallintokulut on laskettu Suomen Pankin ilmoittaman vuoden keskikurssin mukaisesti. V. 2010: € 1 = NOK 8,0043; v. 2009: € 1 = NOK 8,7278; v. 2008: € 1 = NOK 8,2237; v. 2007: € 1 = NOK 8,0165.

Taulukko 3.

NAV:in hallintokulut, vakuutetut, eläkkeensaajat sekä eläkemeno.

	2010	2009	2008	2007
Hallintokulut yhteensä (milj. €)	1 324 (10 602 milj. NOK)	1 218 (10 630 milj. NOK)	1 325 (10 900 milj. NOK)	1 123 (9 000 milj. NOK)
- järjestelmän normaalit hallintokulut (milj. €)	1 218 (9 746 milj. NOK)	1 041 (9 090 milj. NOK)	1 131 (9 300 milj. NOK)	973 (7 800 milj. NOK)
- organisaatio- ja eläkejärjestelmäuudistus (milj. €)	107 (856 milj. NOK)	176 (1 540 milj. NOK)	195 (1 600 milj. NOK)	150 (1 200 milj. NOK)
Kokonaisuusmenot (milj. €)	38 595 (308 926 milj. NOK)	33 413 (291 624 milj. NOK)	32 200 (264 805 milj. NOK)	30 833 (247 172 milj. NOK)
Arvio eläke-etuuksien hallintokuluista (milj. €)	820 (6 562 milj. NOK)	708 (6 177 milj. NOK)	790 (6 499 milj. NOK)	679 (5 444 milj. NOK)
Vakuutetut^a (16–66 v.)	3 251 714	3 207 513	3 152 714	3 101 573
Eläkkeensaajat^b				
Vanhuuseläke	663 799	650 871	642 815	639 255
Varhennettu ve (AFP) ^c	29 239	48 238	48 428	44 251
Työkyvyttömyysetuudet ^d				
- Työkyvyttömyyseläke	301 088	296 354	295 968	294 850
- Työkyvyn arviointikorvaus	174 275	-	-	-
- Määräaikainen tk-eläke	-	49 885	43 273	38 694
- Kuntoutusraha	-	55 033	47 222	47 056
- Ammatillinen kuntoutus	-	58 068	54 992	57 469
Perhe-eläke				
- Leskeneläke	21 475	22 277	22 905	23 310
- Lapseneläke (0–21v.)	13 525	13 758	13 377	13 786
Eläkemeno (milj. NOK)				
Vanhuuseläke	121 088	112 845	105 383	97 310
(Varhennettu ve (AFP))	(1 525)	(1 294)	(1 000)	(1 000)
Työkyvyttömyysetuudet	82 909	81 547	76 170	71 796
Perhe-eläke	2 485	2 482	2 495	2 417
Yht.	208 007	198 168	185 048	172 523

Lähteet: NAV, Statistik sentralbyrå SSB, Suomen Pankki.

a) Vakuutettujen lukumäärinä käytetty maassa asuvien henkilöiden määrää.

b) Tilanne vuoden lopussa.

c) V. 2010 lkm sisältää vain yksityisen sektorin ja Spekter:in jäsenten AFP-eläkkeensaajat.

d) Vuodesta 2010 alkaen kuntoutusraha (rehabiliteringspenger), määräaikainen työkyvyttömyyseläke (Tidsbegrenset uførestønad) sekä ammatillinen kuntoutusraha (yrkesrettet attføring) on lakkautettu ja tilalle on tullut nämä etuudet korvaava työkyvyn arviointikorvaus (arbeidsavklaringspenger).

4 Lisäeläkejärjestelmien hallintokulut

Lisäeläkejärjestelmien hallintokulut muodostuvat Valtion eläkekassan (Statens Pensjonskasse), henkivakuutusyhtiöiden ja eläkekassojen hallintokuluista. Lisäeläketurva on Norjassa nykyään kattavaa. Julkisen sektorin (valtio, kunnat, maakunnat ja kunnalliset yritykset ja julkisyhteisöt) työntekijöistä käytännössä lähes kaikki ovat lisäeläkevakuutettuja. Myös yksityisen sektorin lisäeläketurvan kattavuus on noussut, kun laki pakollisesta lisäeläketurvasta (lov om obligatorisk tjenstepensjon – OTP) tuli voimaan vuoden 2006 alussa. Kaiken kaikkiaan lisäeläkejärjestelmissä oli aktiivijäseniä vuoden 2011 lopussa 2 192 000, joka on noin 86 prosenttia koko työvoimasta. Näistä 817 000 työskenteli julkisella ja 1 375 000 yksityisellä sektorilla. Lisäeläkkeensaajia oli yhteensä noin 588 000⁵.

4.1 Valtion eläkekassa

Valtion eläkekassa (Statens pensjonskasse) on lakisääteinen, työministeriön alainen julkisyhteisö (forvaltningsbedrift), jonka päätehtävänä on valtion työntekijöiden lisäeläketurvan sekä AFP-järjestelmän hallinnointi ja toimeenpano.

Valtion työntekijöiden jäsenyys kassassa on lähtökohtaisesti pakollista, poikkeuksena ovat valtion palveluksessa olevat sairaanhoitajat ja lääkärit, joilla on omat lisäeläkejärjestelmänsä. Valtion eläkekassa myöntää jäsenilleen myös asuntolainoja, joiden tuottoa käytetään valtion osuuksien ohella eläkemenojen kattamiseen eläkemaksujen alijäämän osalta. Lisäksi kassa järjestää valtion työntekijöiden työtapaturma- sekä henkivakuutusturvan.

Valtion eläkekassassa on järjestetty myös kunnallis- sekä yksityisen sektorin opettajien, tutkimuslaitosten ja apteekkien lisäeläketurva. Apteekkien henkilöstön eläketurva on muista Valtion eläkekassaan kuuluvista ryhmistä poikkeavasti rahastoitua ja vuoden 2010 lopussa rahastoituja varoja oli noin 640 miljoonaa euroa (NOK 5 120 milj.).

Valtion eläkekassaan maksetut eläkevakuutusmaksut muodostivat noin 15 prosenttia koko lisäeläkesektorin eläkevakuutusmaksutuloista. Yhteenlasketut eläkevastuut olivat noin 45 miljardia euroa (NOK 360 mrd.) vuonna 2010 ja eläkekassa on Norjan toiseksi suurin eläketoimija NAV:in jälkeen.

Taulukossa 4 on esitetty Valtion eläkekassan hallintokulut ja muut tunnusluvut vuodelta 2010. Hallintokuluina on käytetty SPK forsikringin ja muiden toimijoiden SPK forvaltningille maksamia hallinnointimaksuja. Kyseessä on lähinnä tilinpäätöstekninen jako kahteen toimijaan.

5 Lähteet: Statens Pensjonskasse, SSB.

Taulukko 4.*Valtion eläkekassan tunnuslukuja v. 2010.*

Jäsenet	
- Aktiivit	282 000
- Vapaakirjat	445 000
- Eläkkeensaajat	215 000
- Osa-aika-eläkeläiset	29 000
Yht.	971 000
Maksutulo	1 453 milj. € (NOK 11 632 milj.)
Eläkemeno	2 469 milj. € (NOK 19 764 milj.)
Valtion osuus sekä asuntolainaliiketoiminnan tuotto*	1 016 milj. € (NOK 8 132 milj.)
Henkilökunta	397
Hallintokulut	
- SPK	51 milj. € (NOK 406 milj.)
- Apteekkihenkilöstön eläkejärjestelmä	2 milj. € (NOK 14 milj.)
Yht.	53 milj. €

Lähteet: SPK:n ja Apteekkihenkilöstön vuosikertomus 2010, SSB.

* Laskennallinen erä.

4.2 Henkivakuutusyhtiöt

Norjassa henkivakuutusyhtiöt ovat suurin toimijaryhmä lisäeläkevakuutuksen puolella. Vuonna 2010 henkivakuutusyhtiöihin maksettiin lähes 70 prosenttia koko lisäeläkesektorin (yksit. + julk. sekt.) eläkemaksuista⁶. Henkivakuutusyhtiöt hoitavat lisäeläkejärjestelmiä sekä yksityisellä että julkisella (kunta-, maakunta- sekä julkisyhteisöt) puolella.

Vuoden 2010 lopussa kollektiivista lisäeläkevakuutusturvaa tarjoavia yhtiöitä oli 12, joista suurimmat olivat Vital Forsikring ASA (nyk. DNB Livsforsikring), Storebrand Livsforsikring AS ja Nordea Liv. Näiden yhtiöiden yhteenlaskettu markkinaosuus yksityisen sektorin lisäeläkevakuutusmaksutuloista oli noin 87 prosenttia⁷.

Julkisella puolella Kommunal Landspensjonskasse kerää pääosan (n. 71 %) vakuutusyhtiöihin maksetuista eläkevakuutusmaksutuloista. Nimestään huolimatta KLP on muodoltaan keskinäinen vakuutusyhtiö ja se toimii myös yksityisen sektorin eläkevakuuttajana KLP Bedriftspensjon tytäryhtiönsä kautta. Vital, Storebrand sekä Oslon kunnan ja kuntayhtymien eläkevakuuttaja Oslo Pensjonsforsikring keräävät loput julkisen sektorin henkivakuutusyhtiöihin maksetuista eläkevakuutusmaksuista.

Taulukossa 5 esitetään henkivakuutusyhtiöiden hallintokulut sekä muut tunnusluvut em. toimijoiden suhteen. Vakuutusyhtiöiden hallintokulut muodostuvat sekä sijoitustoiminnan kuluista että liike- ja toimeenpanokuluista mutta näiden erottaminen toisistaan ei tilinpäätöstietojen perusteella ole mahdollista. Hallintokulutiedot on kerätty tilinpäätöstietojen vakuu-

⁶ Lähde: SSB, www.ssb.no.⁷ Tiedot perustuvat FNO:n tilastoihin ja yhtiöiden tilinpäätöskertomuksiin.

tustoimintaan liittyvistä liikekuluista (forsikringsrelaterte driftskostnader), jotka muodostavat pääosan kuluista sekä muista vakuutustoiminnan kuluista (andre forsikringsrelaterte kostnader). Vakuutustoimintaan liittyvät toimintakulut koostuvat seuraavista eristä: hallintokulut, myyntikulut sekä vakuutustoiminnan hallintokulut.

Taulukko 5.

Henkivakuutusyhtiöiden hallintokulut sekä muut tunnusluvut v. 2010, milj. euroa.

	Vital	Storebrand	Nordea Liv	KLP*	Oslo	Yht.
Eläkevakuutusmaksutulo**	1 531	1 449	434	2 520	368	6 302
Aktiivijäsenet (x 1000)	398	457	175	309	28	1 367
Hallintokulut						
- Yksityinen sekt. eläkevak.	114	110	36	3	-	263
- Julkinen	33	22	-	169	15	239
- Yhteisöt	2	-	-	-	-	2
Hallintokulut yht.	149	132	36	172	15	504

Lähteet: Finansnaeringens Fellesorganisation FNO, yhtiöiden vuosikertomukset.

* Sisältää KLP Bedriftspensjon AS hoitaman yksityisen sektorin eläkevakuutustiedot.

** Vakuutusmaksutuloon ei ole laskettu mukaan muista yhtiöistä siirrettyjä maksuja.

4.3 Eläkekassat

Yksittäiset yritykset tai julkisen sektorin toimijat voivat järjestää työntekijöidensä lisäeläketurvan myös eläkekassoissa. Vuonna 2010 eläkekassoihin maksettiin noin 15 prosenttia koko lisäeläkesektorin (yksit. + julk. sekt.) eläkevakuutusmaksuista. Eläkekassojen lukumäärä sekä niiden keräämät maksutulot ovat olleet laskusuunnassa viimeiset vuodet. Vuoden 2012 puolivälissä kassoja oli jäljellä 91, joista 58 toimii yksityisellä puolella ja 33 julkisella puolella⁸.

Eläkekassojen hallinto- ja maksutulotiedot sekä eläkemenotiedot on kerätty SSB:n julkaisemista tilastotiedoista, jotka kattavat kaikki eläkekassat sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Hallintokulutietoon sisältyvät sijoitustoiminnan kulut eikä niitä ole mahdollista tarkastella erikseen.

8 Lähde: Pensjonskasseforeningen, www.pensjonskasser.no.

Taulukko 6.*Eläkekassojen hallintokulut sekä muut tunnusluvut v. 2010–2008, milj. euroa, NOK.*

	2010	2009	2008
Maksutulo	1 495 (NOK 11 966)	1 449 (NOK 12 650)	1 860 (NOK 15 297)
Eläkemeno	638 (NOK 5 108)	556 (NOK 4 856)	553 (NOK 4 408)
Hallintokulut			
- Henkilöstökulut	38	32	36
- Provisiot, palkkiot	11	8	11
- Kiinteistökulut	3	4	9
- Muut kulut	29	24	22
Hallintokulut yht.	81 (NOK 649)	68 (NOK 598)	78 (NOK 646)

Lähde: SSB.

5 Erityiseläkejärjestelmät sekä yksityisen sektorin AFP-järjestelmä

5.1 Merenkulkuhenkilöstön ja kalastajien erityiseläkejärjestelmät

Merenkulkuhenkilöstöllä on oma varhaiseläkejärjestelmänsä, josta maksetaan vanhuuseläkkeitä 60–67-vuotiaille eläkeoikeutetuille merenkulkuhenkilöstölle (kunnes vakuutetulla on oikeus kansanvakuutuksen eläkkeeseen). Eläkejärjestelmä rahoitetaan eläkemaksuin sekä valtion tuella. Eläkejärjestelmää hallinnoi Pensjonstrygden for sjømenn (PTS), joka on työministeriön alainen liikelaitos (offentlig virksomhet) mutta eläkkeiden maksamisen hoitaa NAV.

Kalastajien varhaiseläkejärjestelmää hallinnoi puolestaan kalastus- ja rannikkoministeriön alainen Kalastajien eläkekassa (Garantikassen for Fiskere). Eläkejärjestelmästä maksetaan, samoin kuin merimiesten järjestelmästä, varhennettuja vanhuuseläkkeitä 60–67-vuotiaille kalastajille. Eläkejärjestelmä on rahastoiva järjestelmä.

Taulukko 7.

Merenkulkuhenkilöstön ja kalastajien eläkejärjestelmien hallintokulut ja tunnusluvut v. 2010, milj. euroa, NOK.

	Merenkulkuhenkilöstön eläkejärjestelmä	Kalastajien eläkejärjestelmä
Maksutulo*	169 (NOK 1 354)	4 (NOK 29)
Eläkemeno	165 (NOK 1 324)	17 (NOK 139)
Aktiivijäsenet	28 913	5 505
Eläkkeensaajat	16 044	2 015
Hallintokulut**	4 (NOK 31)	1 (NOK 8)

Lähteet: Eläkejärjestelmien ja kalastajien eläkerahaston vuosikertomukset.

* Mukana myös valtion tuki sekä muut tulot.

** Kalastajien eläkejärjestelmän hallintokulut sisältävät myös rahaston hallinnointikulut (NOK 1,7 milj.) sekä sijoitustoiminnankulut (NOK 4 milj.).

5.2 Yksityisen sektorin AFP-järjestelmä

Yksityisen sektorin AFP-järjestelmä uudistettiin perusteellisesti vuoden 2011 alussa, kun kolmesta eri työmarkkinajärjestöjen AFP-järjestelmästä (LO/NHO, Spekter, Finansnaeringen) muodostettiin yhteinen yksityisen sektorin AFP-järjestelmä. Vanhat järjestelmät ajetaan alas vuoteen 2015 mennessä ja uusia eläkkeitä niistä ei ole myönnetty vuoden 2011 alusta lähtien.

Vuoteen 2011 saakka voimassa olleet AFP-järjestelmät olivat varhaiseläkejärjestelmiä, joista maksettiin etuuksia 67 vuoden ikään saakka. Uudessa järjestelmässä AFP-eläkkeen saa aikaisintaan kansanvakuutusjärjestelmän alimmassa eläkeiässä 62-vuotiaana ja maksettava eläke on tällöin elinikäinen etuus.

Uutta AFP-järjestelmää hallinnoi entinen LO/NHO:n keskusjärjestö, Fellesordningen for Avtalefestet Pensjon, joka kerää jäsenyritysten eläkevakuutusmaksut, käsittelee eläkehakemukset ja vahvistaa eläkeoikeuden sekä hallinnoi sijoitusvarallisuutta. NAV hoitaa puolestaan etuuksien laskennan sekä maksamisen.

Tässä selvityksessä on tarkasteltu vuonna 2010 voimassa olleen suurimman AFP-järjestelmän (LO/NHO) hallintokuluja. Spekterin ja Finansnaeringenin järjestelmien hallintokuluja ei ole tarkasteltu tilastotietojen vaillinaisuuden vuoksi. LO/NHO:n järjestelmän raportoidut hallintokulut (driftskostnader) vuodelta 2010 koostuvat keskusjärjestön palkka- sekä toimeenpanokustannuksista ja poistoista. Sijoitustoiminnan kuluja ei ole raportoitu erikseen.

Taulukko 8.

Yksityisen sektorin AFP-eläkejärjestelmän hallintokulut ja tunnusluvut, milj. euroa.

	2010
Maksutulo*	477 (NOK 3 818)
Eläkemeno**	644 (NOK 5 152)
Aktiivijäsenet	570 000
Eläkkeensaajat	24 663
Hallintokulut	4 (NOK 33)

Lähde: AFP-järjestelmän vuosikertomus 2010.

* Sisältää 25 % yritysten omavastuun.

** Sisältää valtion osuudet, n. 1/3 menosta.

Lähteet

Apteekkien lisäeläkejärjestelmän 2010 vuosikertomus:

https://www.spk.no/Global/POA/%c3%85rsberetninger/POA%20%c3%85rsberetning%202010_endelig.pdf

DNB Livsforsikring ASA / Vital Forsikring ASA, <http://www.dnb.no>

Vuosikertomus 2010: <https://www.dnb.no/portalfront/nedlast/no/om-oss/resultater/2010/vital-aarsrapport-2010-webx.pdf>

Fellesordningen for AFP, <http://www.afp.no>

Vuosikertomus 2010: http://www.afp.no/userfiles/rsrapport_2010_Web.pdf

Vuosikertomus 2011: http://www.afp.no/userfiles/rsrapport_2011_Fellesordningen_For_AFP_og_Sluttvederlagsordningen.pdf

Finansnaeringens Fellesorganisasjon, <http://www.fno.no>

Henkivakuutusyhtiötoiminnan tilastot v. 2010 lopussa:

<http://www.fno.no/pagefiles/8283/2010/markedсандeler%20endelige%20tall%20og%20regnskapsstatistikk%204%20kvartal%202010.xls>

Garantikassen for fiskere, <http://www.garantikassen.no>

Järjestelmän vuosikertomus 2010:

<http://www.garantikassen.no/?module=Files;action=File.getFile;ID=466>

Rahaston vuosikertomus:

<http://www.garantikassen.no/?module=Files;action=File.getFile;ID=463>

Hallituksen työryhmäraportti

Uttak av pensjon og yrkesaktivitet blant eldre – status og utviklingstrekk Rapport fra Pensjonspolitisk arbeidsgruppe – 7.6.2012.

<http://www.regjeringen.no/upload/AD/publikasjoner/rapporter/2012/Rapportompensjon.pdf>

Hallituksen työryhmäraportti

NAVs organisasjon og virkemåte Delrapport 1 fra Ekspertgruppa som vurderer oppgave- og ansvarsdelingen i NAV. <http://www.regjeringen.no/pages/3738696/master.pdf>

Kommunal Landspensjonskasse, <http://www.klp.no>

KLP konsernin vuosikertomus 2010:

https://www.klp.no/polopoly_fs/1.9453.1304426401!/menu/standard/file/klp_aarsrapport_2010.pdf

KLP Bedriftspensjon vuosikertomus 2011:

https://www.klp.no/polopoly_fs/1.14036.1336723829!/menu/standard/file/KLP%20Bedriftspensjon%202011.pdf

NAV, <http://www.nav.no>

Vuosiraportti 2010: http://www.nav.no/Om+NAV/NAV/%C3%85rsrapportar/_attachment/279602?_ts=1302c3a7ac0&download=true

Tilinpäätös- ja vuosikertomus 2010: http://www.nav.no/Om+NAV/NAV/%C3%85rsrapportar/_attachment/271732?_ts=12eb48e7b80&download=true

Nordea Liv, <http://www.nordealiv.no>

Vuosikertomus 2010: http://www.nordealiv.no/om/aarsrapporter/pdf/Aarsrapport_2010.pdf

Oslo Pensjonsforsikring, <http://www.opf.no>

Vuosikertomus 2010: <http://www.opf.no/filestore/aarsrapport2010/index.html>

Pensjonskasseforeningen, <http://www.pensjonskasser.no>

Pensjonstrygden for sjømenn, <http://www.pts.no>

Vuosikertomus 2010: http://www.pts.no/storage/_page_files/aarsmeld.2010pts.pdf

Statistisk sentralbyrå SSB, <http://www.ssb.no>

Statens pensjonskasse, <http://www.spk.no>

Vuosikertomus 2010:

https://www.spk.no/Global/Arsberetninger/spk_%c3%a5rsberetning_2010.pdf

Storebrand Livsforsikring AS, <http://www.storebrand.no>

Vuosikertomus 2011:

[http://www.storebrand.no/site/stb.nsf/Get/get851a598be079703b33eb2253376980fd/\\$FILE/2011_Storebrand_LIV_aarsrapport_norsk.pdf](http://www.storebrand.no/site/stb.nsf/Get/get851a598be079703b33eb2253376980fd/$FILE/2011_Storebrand_LIV_aarsrapport_norsk.pdf)

Suomen Pankki, <http://www.suomenpankki.fi>

RUOTSIN HALLINTOKULUT

Mika Vidlund

Sisältö

Yhteenveto	56
1 Eläkejärjestelmän rakenne	59
2 Lakisääteisten eläkkeiden hallintokulut	62
2.1 Työeläkejärjestelmästä myönnettävän vanhuuseläkkeen kokonais- hallintokulut.....	62
2.1.1 Verohallinto.....	63
2.1.2 Eläkevirasto (Pensionsmyndigheten)	64
2.1.3 Ansaintaeläkkeen AP-puskurirahastot	67
2.1.4 Rahastaeläkkeen hallintokulut	68
2.2 Työkyvyttömyyseläke.....	71
2.3 Perhe-eläkkeen, takuueläkkeen sekä eräiden erityiseläkkeiden hallintokulut.....	72
3 Työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut.....	74
3.1 Yksityisen sektorin SAF-LO-sopimusjärjestelmän keskuselin, Fora	74
3.2 Yksityisen sektorin ITP-sopimusjärjestelmän keskuselin, Collectum	74
3.3 Henkivakuutus- ja rahastoyhtiöt, kassat ja KPA-eläkeyhtiö.....	74
3.4 PRI Pensionsgaranti	75
3.5 Valtion lisäeläke, SPV ja Kåpan Pensioner	75
Lähteet	78
Liitteet.....	80
Liite 1. Ansainta- ja rahastaeläkkeen hallintokulut vuosina 2007–2011.....	80
Liite 2. Pensionsmyndighetenin <i>myöntämispalvelujen</i> eläkelajeittaisia yksikkökustannuksia	80
Liite 3. Työkyvyttömyys- ja sairausetuuksien avainlukuja 2009–2011	83
Liite 4. Eläkeviraston viestintäpalveluiden avainlukuja vuonna 2011	84

Yhteenveto¹

Liitteessä selvitetään Ruotsin lakisääteisten (ns. I pilari) ja työmarkkinaeläkkeiden (ns. II pilari) hallintokuluja vuodelta 2011, joka on viimeisin saatavilla oleva kattava tilastovuosi.

Lakisääteisten eläkelaitosten ja rahastojen hallintokulujen selvittämisessä on käytetty näiden julkaisemia vuosikertomuksia. Hallinnollisesti hajanaisemman työmarkkinaeläkkeiden hallintokulujen selvittämiseksi on käytetty Ruotsin Tilastokeskuksen (SCB) ja rahoitusvalvontaviranomaisen (Finansinspektionen) tuottamaa Vakuutusyhtiöt-yhteistilastoa, joka kattaa yksityisen ja julkisen sektorin työmarkkinaeläkkeitä hallinnoivien rahasto- ja henkivakuutusyhtiöiden sekä kunnallisen työmarkkinaeläkejärjestelmän keskeisimmän toimijan eli Kunnallisen eläkelaitoksen (KPA:n) tiedot. Valtion työmarkkinaeläkejärjestelmän keskeiset toimijat Valtion työmarkkinaeläkelaitos (SPV) ja rahastoeläkkeitä hallinnoiva yhdistys (Kåpan Pensioner) eivät sisälly kyseiseen tilastoon, joten tässä selvityksessä niiden hallintokulut on käsitelty erikseen. Lisäksi selvitys sisältää hallintokulut PRI Pensionsgarantis- ta, joka hoitaa työnantajien kirjanpidollisiin varauksiin perustuvien eläkejärjestelyjen hallintoa. Tämän lisäksi se hoitaa myös joidenkin eläkesäätiöiden hallintoa, jotka muutoin jäävät selvityksen ulkopuolelle, sillä kattavaa tilastotietoa niistä ei ole saatavilla. Vakuutusyhtiöt tilastosta puuttuvien eläkekassojen tietoja on saatu täydennettyä Svensk Försäkringin tilastotiedoilla.

Seuraaviin taulukoihin on koottu sekä lakisääteisten että työmarkkinaeläkejärjestelmien hallintokulut sekä muut avainluvut vuodelta 2011. Hallintokulujen yksityiskohtaisempi kuvaus on esitetty seuraavissa luvuissa.

1 1 € = SEK 9,0298 (2011 keskikurssi, www.bof.fi).

Taulukko 1.*Eläkejärjestelmän hallintokulut ja muita avainlukuja Ruotsissa 2011.*

	Lakisääteinen eläke				Työmarkkina- eläke	Yht.
	Vanhuuseläke (työeläke)	Työkyvyttö- myyseläke	Takuueläke, per- he-eläke, muut	Yht.		
Hallintokulut yht.	516,6 milj. € Ansaintaeläke: 279,6 milj. Rahastoeläke: 237 milj.	110,6 milj. €	33,6 milj. €	660,8 milj. €	972,6 milj. €	1 633,3 milj. €
Liike- ja toimeenpano- kulut (LTK)	Ansaintaeläke: 97,1 milj. € (SEK 883) Rahastoeläke: 37,7 milj. € (SEK 340)	110,6 milj. € (SEK 999)	33,6 milj. € (SEK 303,4)	279 milj. €	855 milj. € (SEK 7719,2)	1 134 milj. €
Sijoitus- toiminnan kulut	AP1.–AP6: 182,5 milj. € (SEK 1 648) Rahastoeläke: 199,3 milj. € (SEK 1 800)	-	-	381,8 milj. €	117,6 milj.€ (SEK 1 061,6)	499,4 milj. €
Kokonaistulot (ML. valtion osuus) ^a	27,72 mrd. € Ansaintaeläke (sis. ATP): (SEK 215,6) Rahastoeläke: (SEK 34,7)	5 939 milj. € (SEK 53 627)	3 679 milj. € (SEK 33 219)	37,3mrd. €	9 733 milj. € (SEK 87 883 milj.)	47,0 mrd. €
(Vakuutus) maksutulo ^a	25,04 mrd. € Ansaintaeläke (sis. ATP): (SEK 194,8) Rahastoeläke: (SEK 31,3)	-	-	-	9 733milj. € (SEK 87 883 milj.)	34,8 mrd. €
Eläkemeno	24, 94 mrd. € (SEK 225, 2 mrd.)	5 939 milj. € (SEK 53 627)	3 679 milj. € (SEK 33 219 milj.)	34 556 milj. € (SEK 312 040)	7,2 mrd. € (SEK 65 mrd.) ^b	41, 76 mrd. €
Sijoitus- varallisuus	AP1–AP6: 96,7 mrd. € (SEK 873 mrd.) Rahastoeläke: 43,5 mrd. € (SEK 393mrd)	-	-	140,2 mrd. € (SEK 1266 mrd.)	167,1 mrd. € (SEK 1 509 mrd.) ^b	307,3 mrd. € (n. 80 % BKT:sta) ^c
Vakuutettuja	Ansaintaeläke: 6 010 904 (16–64v) Rahastoeläke: 5 375 429	5 477 229 (19–64v)	6 010 904 (16–64v)	-	3,2 milj. ^d	-
Eläkkeensaajia	Työeläke: 1 854 111 (Ansaintaeläke: 994 874) (Rahastoeläke: 898 204) (ATP-eläke: 1 834 713)	400 684	1 182 860	2 723 040 1 958 411 ^f + 400 684 + 363 945 (muut)	1,5 milj. ^e	-
Eläkkeet	1 854 111	400 684	1 182 860	3 437 655	1,5 milj.	4,9 milj.

a) Eläkejärjestelmään ohjautuva ansiokaton alittava maksutulo-osuus. Lisäksi ansiokaton ylittävältä osalta valtion budjettiin SEK 13,9 mrd.

b) Pensionsmyndighetenin arvio 2010.

c) SEK 3 503 mrd. (SCB 2011)

d) SOU 2011, 12. Neljän suurimman sopimuseläkkeen kattavuus.

e) SCB; Pensionsmyndigheten.

f) Kaikki vanhuuseläkkeensaajat.

Taulukko 2.*Eläkejärjestelmien hallintokulut suhteutettuna avainlukuihin.*

	Lakisääteinen eläke				Työ- markkina- eläke	Yht.
	Vanhuuseläke (työeläke)	Työkyvyttö- myyseläke	Takuueläke, perhe-eläke, muut	Yht.		
LTK / Kokonaistulot	0,49 % Ansaintaeläke: 0,41 % Rahastaeläke: 0,98 %	1,86 %	0,91 %	0,75 %	8,80 %	2,40 %
LTK / eläkemeno	0,54 %	1,86 %	0,91 %	0,81 %	11,90 %	2,70 %
LTK / vakuutettu	Työeläke: 22 € Ansaintaeläke: 16 € Rahastaeläke: 7 €	20 €	6 €	48 €	267 €	315 € ^a
LTK / eläkkeensaaja	Työeläke: 73 € (Rahastaeläke: 42 €)	276 €	28 €	103 €	570 €	-
LTK / jäsen ^b	Työeläke: 17 €	19 €	5 €	41 €	182 €	223 € ^a
LTK / eläkkeet	73 €	276 €	28 €	81 €	570 €	231 €
Hallintokulut / Kokonaistulot	1,87 % (Ansaintaeläke: 1,17 %) (Rahastaeläke: 6,17 %)	1,86 %	0,91 %	1,77 %	10,00 %	3,50 %
Hallintokulut / eläkemeno	2,07 %	1,86 %	0,91 %	1,91 %	13,50 %	3,90 %
Hallintokulut / vakuutettu	Työeläke: 86 € (Ansaintaeläke: 47 €) (Rahastaeläke: 44 €)	20 €	6 €	112 €	304 €	416 € ^a
Hallintokulut / eläkkeensaaja	Työeläke: 279 € (Rahastaeläke: 263 €)	276 €	28 €	243 €	648 €	600 €
Hallintokulut / eläkkeet	279 €	276 €	28 €	192 €	648 €	333 €
Hallintokulut / jäsen ^b	Työeläke: 66 €	19 €	5 €	90 €	207 €	297 € ^a

LTK = Liike- ja toimeenpanokulut.

a) Esimerkkihenkilö, joka vakuutettu tai jäsen sekä lakisääteisessä että työmarkkineläkejärjestelmässä.

b) Vakuutetut ja eläkkeensaajat.

1 Eläkejärjestelmän rakenne

Ruotsin lakisääteinen vanhuuseläkejärjestelmä muodostuu tuloperusteisesta työeläkkeestä ja vähimmäisturvan takaavasta takuueläkkeestä (garantipension, ent. kansaneläke). Tuloperusteinen eläke määräytyy maksuperusteisesti ja se jakaantuu kahteen osaan: ansaintaeläkkeeseen (inkomstpension) ja rahastoeläkkeeseen (premiépension). Tuloperusteinen eläke kattaa kaikki palkansaaajat ja yrittäjät. Tuloperusteinen eläke tulee voimaan asteittain ja vanhan eläkejärjestelmän etuusperusteinen ATP-eläke on osittain voimassa vielä siirtymäkauden ajan.

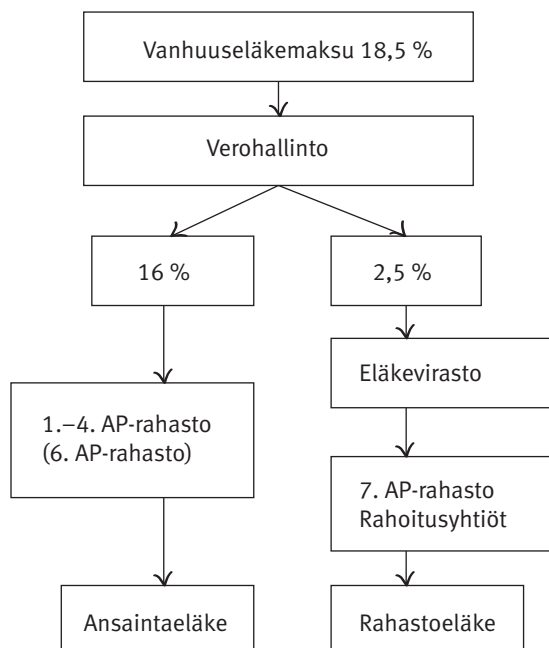
Takuueläke kattaa samoin kuin entinen kansaneläke kaikki maassa asuvat ja eläke on sidottu asumisvuosien määrään. Tuloperusteinen eläke pienentää takuueläkettä niin, että kun tuloperusteinen eläke on riittävän suuri, ei takuueläkettä makseta. Eläkejärjestelmästä maksetaan lisäksi perhe-eläkkeitä. Vanhuuseläkkeitä sekä perhe-eläkkeitä hallinnoi Eläkevirasto, Pensionsmyndigheten.

Työkyvyttömyyseläkkeet maksetaan sairausvakuutusjärjestelmästä, jota hallinnoi Vakuutuskassa, Försäkringskassan.

Verovirasto (Skatteverket) kerää eläkemaksut verotuksen yhteydessä. Vanhuuseläkemaksut ohjataan Ruotsin eläkepuskurirahastoon, niin sanottuun yleiseen eläke-rahastoon (AP-fonden), jonka varat on varattu ainoastaan tuloperusteisen vanhuuseläkkeen rahoittamiseen. Puskurirahaston muodostaa viisi hallinnollisesti erillistä rahastoa: 1.–4. ja 6. AP-rahasto. Vanhuuseläkemaksut ohjautuvat näistä kuitenkin vain neljään ensimmäiseen rahastoon. Kukin rahasto saa neljänneksen vanhuuseläkemaksutulosta ja osallistuu vastaavasti vanhuuseläkemenojen rahoittamiseen. Rahastoeläkkeitä hallinnoiva valtiollinen AP7 (Sjunde AP-fonden) ei ole osa puskurirahastoa, vaan toimii rahastoeläkejärjestelmän oletusrahastona.

Kuvio 1.1.

Lakisääteisen vanhuuseläkejärjestelmän rahoituksen kiertokulku (työeläke).

Lakisääteisten eläkkeiden lisäksi Ruotsissa on erittäin kattavat työmarkkinasopimuksiin perustuvat lisäeläkejärjestelmät sekä julkisen että yksityisen sektorin palkansaajille. Järjestelmiin kuuluminen on pakollista kaikille sopimusaloilla työskenteleville työnantajille ja palkansaajille. Lisäeläkejärjestelmät kattavat yli 90 prosenttia palkansaajista.

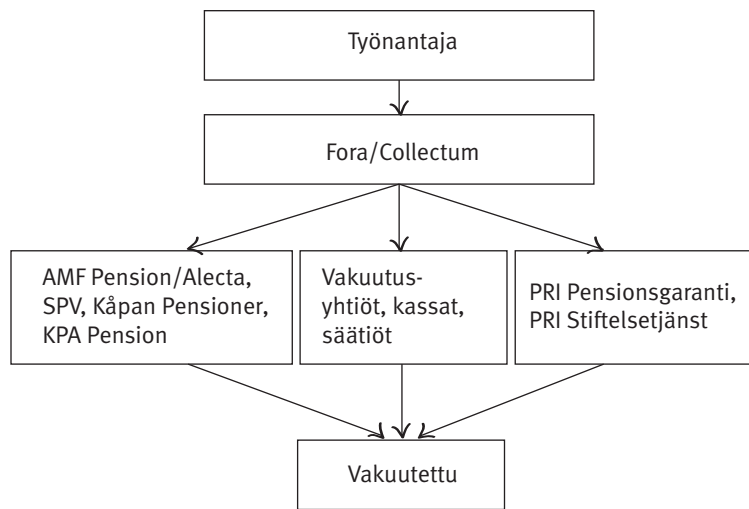
Ruotsin neljä suurinta lisäeläkejärjestelmää ovat yksityisen sektorin toimihenkilöiden lisäeläkejärjestelmä ITP (industrins och handelns tilläggspension för tjänstemän) ja sopimuseläkejärjestelmä SAF-LO (Avtalspension SAF-LO) sekä julkisen sektorin PA-03 Tjänstepension ja kuntien KAP-KL-sopimuseläkejärjestelmä, jotka kattavat noin 90 prosenttia työntekijöistä.

Työmarkkinaeläkkeiden hallinto on hajautettu yksityisille yhtiöille, säätiöille, kassoille tai ne on järjestetty kirjanpidollisin varauksin. Mikäli työnantaja järjestää eläkkeen itse kirjanpidolliseen varaukseen perustuen tai eläkesäätiössä tulee järjestelmällä olla luottovakuutus keskinäisestä PRI Pensionsgaranti -vakuutusyhtiöstä.

Yksityisen sektorin SAF-LO-eläkejärjestelmässä työntekijöillä on vuodesta 1998 lähtien ollut mahdollista itse valita, missä vakuutusyhtiössä tai eläkekassassa heidän eläkepääomaansa hoidetaan. Työnantaja maksaa vakuutusmaksut Fora-yhtiölle, joka siirtää maksut edelleen kunkin työntekijän valitsemalle rahastonhoitajalle. Mikäli vakuutettu ei tee valintaa, järjestetään eläkevakuutus AMF Pensionissa, missä työntekijöiden eläketurvaa on järjestetty jo järjestelmän alkuvaiheista lähtien.

Yksityisen sektorin ITP-eläkevakuutuksissa järjestelmän yleishallinto, järjestelmään liittyminen, neuvontapalvelut ja maksujen periminen kuuluu hallintoyhtiö Collectumille. Mikäli vakuutettu ei tee valintaa, järjestetään eläkevakuutus Alecta-vakuutusyhtiössä. Alecta hallinnoi ennen vuoden 2007 ITP:n eläkeuudistusta monopoliasemassa yksityisen sektorin ITP-eläkevakuutuksia. Tosin ITP-vakuutukseen sisältyvä maksuperusteinen ITPK (komplettering) on ollut vakuutetun vapaasti sijoitettavissa myös muihin yhtiöihin.

Julkisella sektorilla valtion työmarkkinaeläkelaitos (SPV, Statens Tjänstepensionsverk) sekä kunnallinen eläkelaitos (KPA) ovat hajautetun hallinnon keskeisiä hallintoviranomaisia. SPV hallinnoi etuusperusteisia lisäeläkkeitä. KPA hallinnoi noin 80 prosenttia kuntien eläkkeistä. Se toimii automaattisesti eläkevarojen hoitajana, mikäli vakuutettu ei toisin valitse. Valtion sopimuseläkkeiden (PA-03 ja PA-91) maksuperusteisen rahastoeläkkeen yksi keskeisistä toimijoista on Kåpan Pensioner -yhdistys (aiemmin vuoteen 2005 asti Försäkringsföreningen för det statliga området, FSO), joka toimii muun muassa rahastoeläkevarojen oletusrahastona, mikäli vakuutettu ei tee ”aktiivista” valintaa sijoitustensa suhteen.

Kuvio 1.2.*Työmarkkinaeläkejärjestelmän toimijat.*

2 Lakisääteisten eläkkeiden hallintokulut

2.1 Työeläkejärjestelmästä myönnettävän vanhuuseläkkeen kokonaishallintokulut

Eläkeviraston (Pensionsmyndigheten) toimittaman lakisääteisen ansioeläkejärjestelmän vuosiraportin (ns. oranssi raportti) perusteella työeläkejärjestelmästä myönnettävän vanhuuseläkkeen kokonaishallintokulut olivat SEK 4 671 miljoonaa vuonna 2011 (ks. taulukko 2.1; aikasarja vuosilta 2007–2011 on esitetty liitteessä 1).

Taulukko 2.1.

Lakisääteisen työeläkejärjestelmästä myönnettävän vanhuuseläkkeen hallintokulut vuonna 2011, SEK milj.

	Ansaintaeläke	Rahastoeläke	Yhteensä
Verovirasto	377	59	436
Eläkevirasto	506	281	787
Vakuutustoiminnan hallintokulut, yhteensä	883	340	1 223
AP-rahastojen / rahastoyhtiöiden liikekulut	791	1 155	1946
AP-rahastojen kiinteät hallinnointipalkkiot	437	-	437
Tulospalkkiot (prestationsbaserade arvoden)	241	-	241
Kaupankäyntikulut (courtage/transaktionskostnader)	179	645	824
Sijoitustoiminnan hallintokulut, yhteensä	1 648	1 800	3 448
Kaikki kulut yhteensä	2 531	2 140	4 671

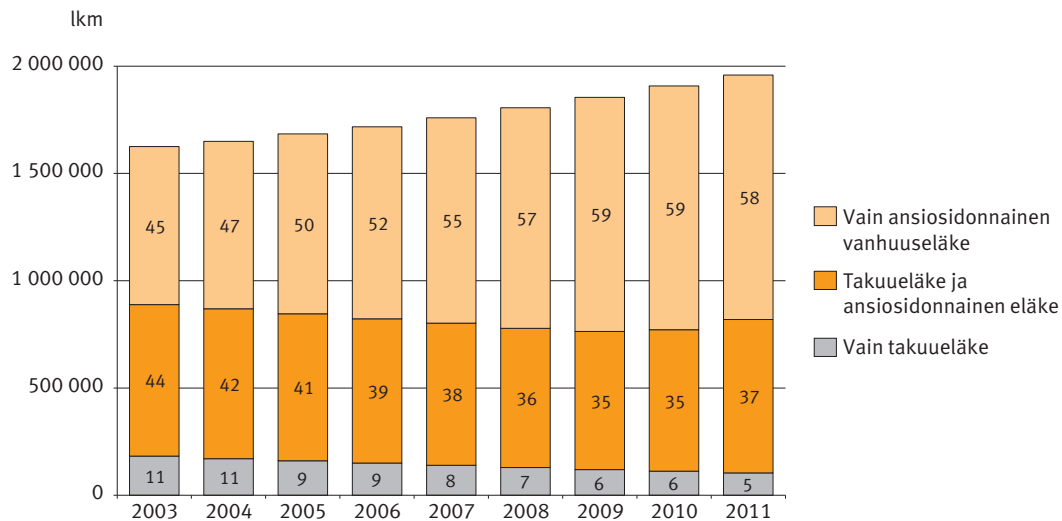
Lähde: Pensionsmyndigheten.

Työeläkejärjestelmän vanhuuseläkemenot olivat SEK 225 234 miljoonaa eli noin 6,4 prosenttia BKT:sta vuonna 2011. Etuusperusteisen (vanha järjestelmä) ATP:n eläkemenot olivat SEK 174 677 miljoonaa. Maksuperusteisen (uusi järjestelmä) ansaintaeläkkeen menot olivat SEK 48 268 miljoonaa ja rahastoeläkkeen SEK 2 288 miljoonaa. Koko vanhuuseläkejärjestelmän menot takuueläke mukaan lukien olivat SEK 243 261 miljoonaa, eli noin 6,9 prosenttia BKT:sta (Pensionsmyndigheten 2012).

Ansiosidonnaista vanhuuseläkettä sai 1 854 111 henkilöä vuonna 2011. Vanhuuseläkkeen saajia oli yhteensä 1 958 441. Näistä pelkkää takuueläkettä saavia oli viisi prosenttia eli 104 330 henkilöä (ks. kuvio 2.1).

Kuvio 2.1.

Vanhuuseläkkeen saajat (lkm.) sekä takuu- ja työeläkkeen saajien suhteelliset osuudet vuosina 2003–2011.

Lähde: Pensionsmyndigheten, Socialdepartementet 2012.

ATP-eläkkeitä oli myönnetty 1 834 713 henkilölle vuonna 2011. Ansaintaeläkkeitä maksettiin 994 874 henkilölle ja rahastoeläkkeitä 870 172 henkilölle. Sama henkilö voi saada kaikkia edellä mainittuja eläkkeitä maksuperusteisen eläkejärjestelmän asteittaisen voimaantulon vuoksi.

Seuraavissa luvuissa käydään kunkin toimijan osalta erikseen läpi taulukossa 2.1 esitetyt hallintokulut.

2.1.1 Verohallinto

Verovirasto (Skatteverket) kerää eläkemaksut verotuksen yhteydessä. Taulukossa 2.2 on esitetty vanhuuseläkemaksujen perimisestä aiheutuvat kustannukset vuosina 2007–2011. Luvut sisältävät myös muille viranomaisille, kuten ulosottoviranomaiselle suoritettuja kulkorvauksia.

Taulukko 2.2.

Verohallinnolle suoritettut kuluerät vuosina 2007–2011, SEK milj.

	2007	2008	2009	2010	2011
Ansaintaeläke (inkomstpension)	287	353	378	402	377
Rahastoeläke (premiépension)	45	55	59	63	59
Yhteensä	332	408	437	465	436

Lähde: Orange Rapport 2011.

2.1.2 Eläkevirasto (Pensionsmyndigheten)

Kokonaishallintokulut

Eläkevirasto on vuoden 2010 alusta alkaen vastannut lakisääteisten vanhuuseläkkeiden hallinnosta. Ennen vuoden 2010 hallinnonuudistusta Försäkringskassan (Vakuutuskassa) vastasi takuueläkkeiden ja ansaintaeläkkeiden hallinnosta ja myönsi eläkkeet. Rahastaeläkkeitä hallinnoi erillinen Rahastaeläkeviranomainen (Premiepensionsmyndigheten, PPM). Eläkevirasto hallinnoi tuolloin vanhuuseläkkeiden lisäksi myös perhe-eläkkeitä sekä joitakin muita sosiaalietuuksia. Seuraavassa on lista Eläkeviraston hallinnoimista etuuksista:

- Vanhuuseläke (työeläke ja takuueläke)
- Perhe-eläke
- Eläkeläisten asumistuki
- Vanhusten elatustuki (äldreförsörjningsstöd)
- Vapaaehtoinen eläkevakuutus
- Merimieseläke.

Eläkeviraston kokonaishallintokulut olivat noin SEK 1342 miljoonaa vuonna 2011 (SEK 1 279 milj. vuonna 2010) (ks. taulukot 2.3 ja 2.4). Eläkevirastossa oli 1050 työntekijää vuonna 2011; 1037 (2010).

Taulukko 2.3.

Eläkeviraston kokonaishallintokulut vuonna 2011.

	SEK milj.
Henkilöstökulut	509,950
Kiinteistökulut	49,198
Liiketoiminnan muut kulut (övriga driftskostnader)*	719,495
Rahoituskulut	7,300
Poistot ja arvonalentumiset	55,850
Yhteensä	1 341,793

* ks. taulukko 2.4.

Taulukko 2.4.

Eläkeviraston liiketoiminnan muut kulut eriteltynä vuonna 2011.

	SEK milj.
Vakuutuskassalta ostetut palvelut (esim. IT- ja yhteispalvelutoimistot)	446,190
Konsultit (viranomaisen perustamiskustannuksiin liittyviä kuluja)	99,948
Postitus (esim. eläketiedote, PIN-koodit)	45,833
Muut	127,524
Yhteensä	719,495

Hallintokulut toiminnoittain

Etuuksien toimeenpanoon ja myöntämisprosessiin liittyvät palvelut (ärendehantering) muodostavat 67,7 prosenttia koko viraston hallintopalveluista (ks. taulukko 2.5). Eläkevirastolla on lisäksi koko järjestelmän kehittämiseen ja eläkeviestintään liittyviä tehtäviä. Viestintä (sis. mm. oranssin eläketiedotteen jakaminen) muodostaa yli viidenneksen viraston toimintakuluista.

Taulukko 2.5.

Eläkeviraston hallintokulut vuonna 2010 ja 2011 toiminnoittain eriteltynä.

	Kulut 2011, SEK milj.	Osuus kokonais- kuluista, %	Kulut 2010, SEK milj.	Osuus kokonais- kuluista, %
Myöntämispalvelut	907,7	67,7	845,2	66,1
Etuuksien maksaminen	67,3	5,0	80,0	6,3
Rahastonhallinto	64,2	4,8	64,0	5,0
Viestintä	284,1	21,2	271,2	21,2
Tilastointi ja analyysi	18,5	1,4	18,1	1,4
Yhteensä	1341,8	100,0	1 278,6	100,0

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Taulukossa 2.6 on eriteltynä kulueristä suurimman, myöntämispalvelujen, hallintokulut eläke-etuuksien myöntämisen osalta. Vuonna 2011 eläkkeet muodostivat 76,3 prosenttia koko palvelun hoitokuluista eli SEK 691,6 miljoonaa, kun eläkeläisten asumistuki (bostadstillägg) jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Takaisinperinnän (återkrav) ja etuuden muutoksenhaun (omprövning) kuluista on vähennetty asumistuen osuus, joka on takaisinperinnän osalta noin 75 prosenttia ja oikaisukäsittelyn osalta noin 45 prosenttia.

Taulukko 2.6.*Myöntämispalvelujen maksamat eläkkeet ja hallintokulut eläkelajeittain vuosina 2010–2011*

	Maksetut eläkkeet				Hallintokulut			
	2011		2010		2011		2010	
	SEK milj.	%	SEK milj.	%	SEK milj.	%	SEK milj.	%
Vanhuuseläke, kansallinen*	234 855,5	89,0	235 138,2	89,2	175,6	19,3	177,4	21,0
Vanhuuseläke, kansainväl.	-	-	-	-	198,7	21,9	194,6	23,0
Vanhuuseläke, ulkomaat	3 302,2	1,3	3 319,3	1,3	80,5	8,9	80,5	9,5
Rahastoeläke	2 022,1	0,8	1 411,8	0,5	152,1	16,8	112,8	13,3
Perhe-eläke	15 417,6	5,8	16 115,4	6,1	74,9	8,2	74,3	8,8
Vapaaehtoinen eläkevak.	38,9	0,0	41,6	0,0	1,5	0,2	2,0	0,2
Merimieseläke	0,6	0,0	0,7	0,0	0,7	0,1	0,7	0,1
Perintä	-	-	-	-	3,4	0,4	2,0	0,2
Muutoksenhaku	-	-	-	-	4,2	0,5	8,2	1,0
Yhteensä	255 636,8	96,9**	256 027,0	97,1**	691,6	76,3**	652,5	77,2**

* Sis. kansainvälisen vanhuuseläkkeen.

** Prosenttiosuus kokonaismenoista ja hallintokuluista, taulukko ei sisällä asumistukea eikä sen osuutta perinnässä ja muutoksenhaussa.

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Myöntämispalvelujen volyymi ja päätösten yksikkökustannukset kunkin etuuden osalta löytyvät tarkemmin liitteestä 2. Esimerkiksi kansallisen vanhuuseläkkeen hoitokulut olivat SEK 175,6 miljoonaa tai SEK 957 per päätös, kun taas kansainvälisen vanhuuseläkkeen myöntäminen eli eläkkeen, johon sisältyy ulkomaan kausia hoitokulut olivat SEK 198,7 tai SEK 2 503 per päätös. Ulkomailla asuvien eläkkeen myöntämisen hoitokulut olivat SEK 80,5 miljoonaa tai SEK 1 854 per päätös.

Eläkeviraston hallintokulujen rahoitus

Taulukossa 2.7 on eritelty miten Eläkeviraston eri toiminnot rahoitetaan. Kyseistä jakoperustetta on jouduttu käyttämään luvussa 2.3 perhe-eläkkeen, takuueläkkeen sekä eräiden erityiseläkkeiden hallintokulujen selvittämiseksi, koska näistä ei ole etuuskohtaista hallintokuluerittelyä saatavilla.

Taulukko 2.7.*Eläkeviraston hallinnoimien etuuksien rahoituslähteet.*

	Valtion budjetti (anslag)	AP- rahastot	Rahasto- eläkejärj.	Muu
Vanhuuseläke:				
- Ansaintaeläke (inkomst-/tilläggs pension)	-	X	-	-
- Rahastoeläke	-	-	X	-
- Takuueläke	X	-	-	-
Perhe-eläke (änkepension, omställningspension, särskild efterlevandepension, barnpension och efterlevandestöd till barn)	X	-	-	-
Eläkeläisten asumistuki	X	-	-	-
Erityinen eläkelisä (särskilt pensionstillägg)	X	-	-	-
Vanhusten elatustuki (äldreförsörjningsstöd)	X	-	-	-
Vapaaehtoinen eläkevak.	-	-	-	X
Merimieseläke	-	-	-	X

Lähde: Söderberg 2010.

Ansiosidonnaisen vanhuuseläkkeen hallintokulut katetaan AP-rahastoista ja rahastoeläkejärjestelmästä. Eläkevirastolle näin kanavoituva maksuvirta (SEK 795 milj.) kattaa 59 prosenttia viraston kokonaiskuluista (ks. taulukko 2.8). Muut eläkkeet rahoitetaan valtion budjetista tai muulla rahoituksella.

Taulukko 2.8.*Eläkeviraston hallintokulut ja rahoituslähteet 2011 toiminnoittain, SEK milj.*

	Kulut	Valtion budjetti (anslag)	AP- rahastot	Rahasto- eläke- järjestelmä	Muu
Myöntämispalvelut ja etuuksien maksaminen	975	406	407	155	6,3
Rahastonhallinto	64	0	0	63	1,7
Viestintä	284	123	94	65	1,5
Tilastointi ja analyysi	19	7	5	7	0
Yhteensä	1342	537	506	289	9

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011, 58.

2.1.3 Ansaintaeläkkeen AP-puskurirahastot

Ansaintaeläkkeen puskurirahaston muodostavat viisi hallinnollisesti erillistä rahastoa (AP1.–AP6.). Vuoden 2011 lopussa kaikkien viiden AP-rahastojen markkina-arvo oli noin 873 miljardia kruunua (2010: SEK 895 mrd.), noin 25 prosenttia bruttokansantuotteeseen verrattuna. AP-rahastoissa oli yhteensä 191 työntekijää vuoden 2011 lopussa ja ne jakautui-

vat rahastoittain seuraavasti: AP1: 46 työntekijää ; AP2: 58 työntekijää; AP3: 57 työntekijää; AP4: 52 työntekijää ja AP6: 30 työntekijää. Taulukossa 2.9 on esitetty rahastojen hallintokulut.

Taulukko 2.9.

AP-rahastojen hallintokulut (förvaltningskostnader) vuonna 2011 (2010) ja suhteessa rahastojen kokoon.

	Hallintokulut, milj. SEK	Rahaston koko, mrd. SEK	
AP1 + tulospalkkio + courtage	269 (268) 32 (31) 46 (78)	213,3	0,12 % rahaston keskimääräisestä pääomasta
AP2 + tulospalkkio + courtage	369 (359) 99 (189) 67 (47)	216,6	0,17 % rahaston keskimääräisestä pääomasta
AP3 + tulospalkkio + courtage	244 (300) 110 (139) 36 (26)	214,1	0,11 % rahaston keskimääräisestä pääomasta
AP4 + tulospalkkio + courtage	203 (206) 0 (8) 30 (34)	210	0,10 % rahaston keskimääräisestä pääomasta
AP6 + tulospalkkio + courtage	143 (167) 0 (0,9) 0,1 (0,7)	18,5	0,74 % rahaston keskimääräisestä pääomasta
Yhteensä + tulospalkkio + courtage	1 228 (1 300) 241 (368) 179,1 (185) 1 648 (1 853)	872,5 (894,8)	0,14 % 0,19 %

Lähde: AP-fonden 1.– 6. Årsredovisningar.

2.1.4 Rahastoeläkkeen hallintokulut

Rahastoeläkejärjestelmässä oli noin 5,4 miljoonaa vakuutettua (rahastoeläkesäästäjää) ja rahastoeläkettä sai lähes 900 000 eläkeläistä vuonna 2011. Keskimääräinen vuosieläke oli SEK 2 630 (291 €).

Taulukko 2.10.

Rahastoeläkejärjestelmän eläkemeno, eläkkeensaajat ja maksettava eläke vuosina 2009–2011.

	2011	2010	2009
Eläkemeno, SEK milj.	2 022	1 412	858
Eläkkeensaajien lkm.	898 204	777 438	664 212
Keskimääräinen vuosieläke, SEK	2 630	2 430	1 430

Lähde: Pensionsmyndigheten.

Rahastoeläkejärjestelmän AP7

Rahastoeläkkeitä hallinnoivan valtiollisen AP7-rahaston (Sjunde AP-Fonden) markkina-arvo oli noin 105,5 miljardia kruunua, noin kolme prosenttia BKT:hen verrattuna vuoden 2011 lopussa. Kaikkiaan rahastoeläkejärjestelmän rahastoissa oli noin 393 miljardia kruunua, noin 11 prosenttia BKT:hen verrattuna vuoden 2011 lopussa (2010: SEK 408 mrd.) (ks. taulukko 2.13).

AP7-rahaston keskeisenä tehtävänä on toimia oletusrahastona niille vakuutetuille, jotka eivät ole tehneet niin sanottua aktiivista sijoitusvalintaa rahastoeläkepääomansa hallinnoimiseksi. Näiden vakuutettujen osalta rahastoeläkemaksut ohjataan AP7 Såfa -sijoitusrahastoon (Statens årskullsförvaltningsalternativ).

Ennen toukokuuta 2010 kyseinen rahasto oli nimeltään Premiesparfonden. Nimenvaihdon lisäksi myös rahaston toimintaperiaatteita muutettiin ja nykyään rahasto toimii sukupolvirahastona, riskitason madaltuessa 55- ja 75-ikävuoden välisenä aikana. Rahaston perustan muodostavat osakerahasto AP7 Aktiefond ja korkorahasto AP7 Räntefond. Näiden niin sanottujen perusrahojen (ns. byggstansfonder) pohjalta AP7 tarjoaa aktiivisemmille sijoittajille lisäksi kolme erilaista sijoitusrahastovaihtoehtoa (Försiktig, Balanserad, Offensiv), joissa kussakin osake- ja korkorahastoa painotetaan eri tavoin.

AP7 kattaa lähes 2,8 miljoonaa vakuutettua. Se muodostaa 26,7 prosenttia koko rahastoeläkejärjestelmän pääomasta (Aktiefond 25 %; Räntefond 1,7 %). AP7-rahaston hallintokulut olivat SEK 116,8 miljoonaa vuonna 2011 (ks. taulukko 2.11). AP7:ssä oli 17 työntekijää vuonna 2011.

Taulukko 2.11.

AP7-rahaston hallintokulut vuonna 2011 (2010).

	Hallintokulut, milj.	Rahasto, mrd.	
AP 7	116,8 (135,9)	105,5	0,11 % rahaston pääomasta

Lähde: AP7-fonden 2011.

AP7 osakerahastosta ja korkorahastosta perittiin hallintokulumaksuja (förvaltningsavgiften) noin SEK 150 miljoonaa, jotka luetaan niitä hallinnoivan yhtiön eli AP7:n liiketoiminnan tuloksi.

Taulukko 2.12.

AP7:n osake- ja korkorahastosta perittävät hallintopalkkiot vuonna 2011, SEK.

	Hallintomaksut, milj.	Rahasto, mrd.	
AP7			
- Aktiefond	144,9	98,8	0,14 % rahaston pääomasta
- Räntefond	5,4	6,7	0,08 % rahaston pääomasta
	150,3	105,5	

Lähde: AP7-fonden 2011.

Rahastoyhtiöt

Rahastoeläkkeitä hallinnoivia rahastoyhtiötä oli 99 vuonna 2011. Erilaisia hallinnoitavia rahastoja oli 797. Rahastoissa oli yhteensä noin 393 miljardia kruunua vuoden 2011 lopussa (2010: SEK 408 mrd). Enemmistö varoista on osakerahastoissa.

Taulukko 2.13.

Rahastoeläkejärjestelmää hallinnoivien rahastojen lukumäärä ja koko vuosina 2009–2011.

	Rahastojen lkm.	2011	2010	2009
		SEK mrd.	SEK mrd.	SEK mrd.
Osakerahastot	572	159	214	179
Yhdistelmärahastot	71	41	17	12
Sukupolvirahastot	36	60	43	38
Korkorahastot	118	28	24	21
AP7 Såfa (ent.Premiesparfonden)	(1+1)*	105	110	90
	797	393	408	340

* AP7-korkorahasto ja AP7-osakerahasto, sis. em. lukuihin.

Lähde: Pensionsmyndigheten.

Eläkevirasto perii hallintomaksua kattamaan rahastoeläkejärjestelmän hallinnoimisesta aiheutuvia hoitokuluja. Lisäksi rahastoyhtiöt perivät hallinnoimistaan rahastoista hallinnointimaksua, jonka suuruus vaihtelee eri rahastoissa.

Eläkeviraston vuodelle 2011 päättämä hallintomaksu oli 0,14 prosenttia (0,24 % v. 2010) eläketileille kertyneestä pääomasta ja enintään SEK 110 (SEK 125 v. 2010) eläketiliä kohti vuonna 2011. Yhteensä maksutuloa kertyi SEK 445 miljoonaa (SEK 553 milj. v. 2010), mikä vastaa 0,11 prosentin keskimääräistä maksua (0,16 %) tai noin SEK 71 (SEK 90) eläketiliä kohti². Maksulla katetaan Eläkeviraston hallinnointikulujen lisäksi muun muassa Veroviraston ja Kruununvoudinviranomaisen (Kronofogdemyndigheten) eli ulosottoviranomaisen rahastoeläkemaksujen perimiseen liittyviä kuluja sekä korkokuluja. Eläkeviraston hallintokulut olivat SEK 281 miljoonaa vuonna 2011 (SEK 283 milj. v. 2010) eli 0,07 prosenttia pääomasta. (Pensionsmyndighetens årsredovisning 2011, 56, 79; Orange Rapport 2011, 11.)

Rahastoyhtiöiden perimät omat hallintomaksut olivat 0,85 prosenttia pääomasta ja yhteensä noin SEK 3,3 miljardia vuonna 2011 (SEK 3,1 mrd. v. 2010). Rahastoyhtiöt ovat kuitenkin sitoutuneet maksunalennuksiin ja vuonna 2011 nämä olivat yhteensä noin SEK 2,1 miljardia (SEK 1,9 mrd. v. 2010) eli 0,55 prosenttia pääomasta (0,55 % v. 2010), jotka tilitetään takaisin eläketileille. Sijoitustoiminnan hoitokulut (netto) olivat siten noin SEK 1,16 miljardia (SEK 1,14 mrd.) eli 0,3 prosenttia pääomasta (0,32 % v. 2010).

Yhteensä rahastoyhtiöiden ja Eläkeviraston maksut olivat 0,41 prosenttia pääomasta (0,48 % v. 2010). Eläkeviraston laskelmien mukaan eläkemaksut alenevat 0,25 prosenttiin tulevan 30 vuoden aikana.

² Eläketilejä 6 259 067; vuoden 2011 keskimääräinen pääoma 384 750 milj.

Hallintokuluja kasvattavat lisäksi rahastojen kaupankäyntikulut (courtage/ transaktionskostnader). Eläkevirastolle raportoidut kulut olivat SEK 645 miljoonaa vuonna 2011 (SEK 663 milj. v. 2010) eli 0,17 prosenttia pääomasta. Kyseinen luku ei sisällä kaikkia kaupankäyntikuluja. Rahastaeläkejärjestelmän hallintokulut olivat yhteensä SEK 2,14 miljardia vuonna 2011. (ks. taulukko 2.14.)

Taulukko 2.14.

Yhteenveto rahastaeläkkeen hallintokuluista vuonna 2011.

	SEK milj.
Verovirasto	59
Eläkevirasto	281
Vakuutustoiminnan hallintokulut, yhteensä*	340
Rahastoyhtiöiden hallinnointipalkkiot (netto**)	1 155
Kaupankäyntikulut (transaktionskostnader)	645
Sijoitustoiminnan hallintokulut, yhteensä	1 800
Kaikki kulut yhteensä	2 140

* (ks. kulurakenne PM 2011, s. 92), ** alennusten jälkeen.

2.2 Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeenä myönnettävää aktivointikorvausta (aktivitetsersättning) voidaan maksaa 19–29-vuotiaalle ja sairauskorvausta (sjukersättning) 30–64-vuotiaalle työkyvyttömälle henkilölle.

Sairauskorvauksella oli 373 000 vakuutettua joulukuussa 2011 (2010: 416 000). Aktivointikorvauksella vastaavasti 27 500 (26 600). Sairauskorvauksen menot olivat SEK 50,6 miljardia vuonna 2011 (SEK 58 mrd. v. 2010). Aktivointikorvauksen vastaavasti SEK 2,7 miljardia (SEK 2,6 mrd.). Liitteessä 3 on esitetty avainlukuja työkyvyttömyysetuuksista vuosina 2009–2011.

Työkyvyttömyyseläkkeitä hallinnoivan Vakuutuskassan kokonaishallintokulut olivat SEK 8,16 miljardia vuonna 2011. Kun huomioon otetaan Eläkevirastolle sovitut yhteistointapalvelut, olivat kokonaishallintokulut noin SEK 7,7 miljardia.

Sairausetuuksien hallintokulut olivat noin SEK 4,0 miljardia, 54 prosenttia kokonaishallintokuluista. Selvitykseen sisällytetyt aktivointikorvauksen ja sairauskorvauksen hallintokulut olivat SEK 999 miljoonaa vuonna 2011.

Taulukko 2.15.*Vakuutuslaskon hallintokulut sairauslaskujen osalta vuonna 2011.*

Sairauslaskut	SEK milj.
Aktivointikorvaus	243
Sairauskorvaus	756
Työtapaturmakorvaus	202
Asumislisä (tk-eläkeläisille)	144
Kuntoutusraha	71
Sairauspäiväraha	2 623
Yhteensä	4 039

Lähde: Försäkringskassan årsredovisning 2011.

2.3 Perhe-eläkkeen, takuueläkkeen sekä eräiden erityiseläkkeiden hallintokulut

Takuueläke, perhe-eläkkeet ja merimieseläke sekä vapaaehtoinen eläkevakuutus ovat Eläkeviraston hallinnoimia eläke-laskuja edellä esitettyjen ansiosidonnaisten vanhuuseläkkeiden lisäksi (ks. 2.1.1). Taulukossa 2.16 on esitetty eläkkeiden saajat ja eläkemeno vuonna 2011.

Taulukko 2.16.*Eläkkeensaajat ja eläkemeno vuonna 2011.*

	Eläkkeensaajat	Eläkemeno, SEK
Takuueläke	818 915	18 227 milj.
Perhe-eläke	358 815	14 952 milj.
- leskeneläke	330 877	
- lapseneläke	27 938	
Vapaaehtoinen vakuutus	4 355	38,9 milj.
Merimieseläke	775	0,6 milj.
Yhteensä	1 182 860	33 219 milj.

Lähde: Pensionsmyndigheten 2012.

Kattavaa tietoa kyseisiin laskuihin kohdistuvista hallintokuluista ei ole, joten näiden osalta hallintokulut on jouduttu arvioimaan. Eläkevirasto ei esimerkiksi erittele takuueläkkeen hallintokuluosuutta ansiosidonnaisesta vanhuuseläkkeestä.

Myöntämispalveluiden osalta Eläkevirasto ilmoittaa vuosikertomuksessaan perhe-eläkkeen hallintokuluiksi SEK 74,9 miljoonaa sekä erityiseläkkeiden (merimieseläke, vapaaehtoinen vakuutus) kuluiksi SEK 2,2 miljoonaa (ks. ed. taulukko 2.6). Muiden toimintojen osalta laskukohtaista erittelyä hallintokulujen kohtaannosta ei ole saatavissa minkään edellä mainitun eläkkeen osalta.

Kyseiset eläkkeet ja Eläkevirastolle niiden hoitamisesta aiheutuvat kulut rahoitetaan valtion budjetista tai muulla rahoituksella (ks. taulukot 2.7 ja 2.8). Tässä selvityksessä näiden eläkkeiden kokonaishallintokulujen arvioimiseksi on lähdetty siitä, että Eläkeviraston valtion budjettivaroin rahoitetusta osuudesta on poistettu asumislisän hallintokuluosuus.

Eläkeviraston vuosikertomuksen mukaan myöntämispalveluissa asumislisän ja siihen liittyvän takaisinperinnän ja muutoksenhaun osuus on 23,7 prosenttia myöntämispalvelujen kokonaishallintokuluista, eli SEK 216,1 miljoonaa. Etuuksien maksatustoiminnan osalta asumislisän osuutta ei ilmoiteta, mutta etuusmenojen perusteella tehdyn arvion mukaan asumislisän maksamiseen liittyvät kulut ovat noin SEK 2 miljoonaa. Asumislisän osuus kaikista maksettavista etuuksista oli 3,1 prosenttia ja maksatuspalvelujen hallintokulut yhteensä SEK 67,3 miljoonaa.

Kun Eläkeviraston etuuksien myöntämis- ja maksatuspalvelujen verovaroin rahoitettavasta osuudesta (yhteensä 406 milj., ks. taulukko 2.8) vähennetään edellä mainitut asumislisän hoitokulut, jää eläke-etuuksien arvioiduksi hallintokuluksi näiden toimintojen osalta SEK 187,9 miljoonaa.

Lisäksi valtion budjetista katetaan hallintokuluja viestinnän (123 milj.) sekä tilasto- ja analyysitoiminnan (7 milj.) osalta yhteensä SEK 130 miljoonaa (ks. taulukko 2.8). Viestinnän keskeisiä osa-alueita on muun muassa eläketiedotteen lähettäminen vuosittain (ks. viestinnän palvelut tarkemmin liitteestä 4). Valtion budjetista rahoitettavien eläkemenojen osuus koko Eläkeviraston budjettirahoitteisesta etuusmenosta oli 81,9 prosenttia. Tämän eläkemenojen perusteella tehdyn arvion perusteella viestinnän sekä tilasto- ja analyysitoiminnan hallintokulujen eläkkeitä koskevaksi osuudeksi saadaan SEK 106,5 miljoonaa vuonna 2011.

Yhteensä Eläkeviraston hallintokulut muiden kuin työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeiden osalta ovat näiden arvioiden perusteella SEK 294,4 miljoonaa vuonna 2011. Kun tähän lisätään muun rahoituksen osuus (SEK 9 milj.), jolla rahoitetaan vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja merimieseläkevakuutuksen hallintokuluja, päädytään yhteensä SEK 303,4 miljoonaan vuonna 2011.

Tämän arvion perusteella Eläkeviraston hallintokulut koko lakisääteisen eläkejärjestelmän osalta (sis. ansioeläke: SEK 506 milj. ja rahastoeläke: SEK 281 milj.) olivat SEK 1 090,4 miljoonaa, kun Eläkeviraston kokonaishallintokulut olivat SEK 1 341,8 miljoonaa vuonna 2011. Kyseinen arvio vastaa Ruotsin sosiaalivakuutuksen tarkastusviraston vuonna 2011 tekemää sosiaalivakuutuksen hallintokuluarviota vuosina 2003–2010 (ISF 2011).

3 Työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut

3.1 Yksityisen sektorin SAF-LO-sopimusjärjestelmän keskuselin, Fora

Yksityisen sektorin SAF-LO-eläkejärjestelmässä työntekijöillä on vuodesta 1998 lähtien ollut mahdollista itse valita, missä vakuutusyhtiössä tai eläkekassassa heidän eläkepääomaansa hoidetaan. Työnantaja maksaa vakuutusmaksut Fora-yhtiölle, joka siirtää maksut edelleen kunkin työntekijän valitsemalle rahastonhoitajalle. Fora tekee sopimukset kunkin eläkevaaroja hoitavan yhtiön kanssa ja lähettää vakuutetuille vuosittain tiedot kertyneestä eläkepääomasta. Forassa oli 159 työntekijää ja liikekulut olivat SEK 378 468 000 vuonna 2011. (Fora 2011.)

3.2 Yksityisen sektorin ITP-sopimusjärjestelmän keskuselin, Collectum

Yksityisen sektorin ITP-eläkevakuutuksissa järjestelmän yleishallinto, järjestelmään liittyminen, neuvontapalvelut ja maksujen periminen kuuluu hallintoyhtiö Collectumille. Collectum mm. lähettää vakuutettujen eläketiedotteen punaisessa kirjekuoressa. Collectum hallinnoi myös ITPK:ta välittämällä maksut edelleen vakuutetun valitsemaan yhtiöön. Collectumissa oli 146 työntekijää (2011). Liikekulut olivat SEK 222 169 000 vuonna 2011 (2010: SEK 267 981 000). (Collectum 2011.)

3.3 Henkivakuutus- ja rahastoyhtiöt, kassat ja KPA-eläkeyhtiö

Suurin osa työmarkkinaeläkkeistä on järjestetty henkivakuutusyhtiöissä. Tässä selvityksessä on käytetty Ruotsin tilastokeskuksen ja finanssivalvontaviranomaisen kokoamaa Vakuutusyhtiöt-tilastoa, joka sisältää yksityisen sektorin toimijoiden lisäksi myös kunnallisen työmarkkinaeläkkeen suurimman toimijan KPA-eläkeyhtiön (Kommunernas Pensionsanstalt).

Vakuutusyhtiöt tilaston mukaan sopimuseläkkeitä hallinnoivien vakuutus- ja rahastoyhtiöiden liiketoimintakulut (drifskostnader, net operating expenses) olivat työmarkkinaeläkkeiden osalta SEK 6 401 miljoonaa vuonna 2011. Sijoitustoiminnan kulut olivat SEK 1 009 miljoonaa. (Larsson 2012.)

Taulukko 3.1.

Henkivakuutusyhtiöiden työmarkkinaeläkkeistä aiheutuvat hallintokulut vuosina 2009–2011, SEK milj..

	2011	2010	2009
Liikekulut	6 401	5 993	6 040
Sijoitustoiminnan kulut	1 009	980	1 857
Hallintokulut, yhteensä	7 410	6 973	7 897
Maksutulo	65 812	66 741	59 590

Lähde: SCB; Larsson 2012.

Vakuutusyhtiöt-tilastosta puuttuvien työmarkkinaeläkkeitä hallinnoivien eläkekassojen maksutulo oli 7 100 miljoonaa kruunua vuonna 2011. Hallintokulut olivat 214,5 miljoonaa. Svensk Försäkringen (ent. Försäkringsförbundet) tilastotiedot kattavat 11 kassaa. (Svensk Försäkring 2011.) Kassoja on Tilastokeskuksen arvion mukaan noin 80. Kokonaistilastotietoja kassojen toiminnasta ei kuitenkaan ole saatavilla.

3.4 PRI Pensionsgaranti

Työnantaja voi järjestää eläkkeen myös itse kirjanpidolliseen varaukseen perustuen tai eläkesäätiössä. Tällöin järjestelmällä tulee olla luottovakuutus.

Keskinäinen luottovakuutusyhtiö PRI Pensionsgaranti hoitaa työnantajien kirjanpidollisiin varauksiin perustuvien eläkejärjestelyjen eläkevastuiden laskennan ja rekisteröinnin sekä eläkkeiden maksamisen. Työnantaja korvaa maksetut eläkkeet PRI:lle. Vakuutetut eläkevastuut olivat noin SEK 170 miljardia vuonna 2011. ITP-sopimusjärjestelmän osuus tästä oli noin 80 prosenttia. Konsolidoitu pääoma oli SEK 18,5 miljardia. PRI Stiftelsetjänst (ent. SEB Trygg Liv Pensionstjänst) on vuodesta 2011 ollut osa PRI Pensionsgaranti konsernia ja se hallinnoi eläkesäätiöitä. PRSI Pensionsgarantissa oli 85 työntekijää vuonna 2011.

Taulukko 3.2.

PRI-Pensionsgaranti konsernin (sis. PRI Stiftelsetjänst) hallintokulut vuonna 2011.

	SEK, milj.
Sijoitustoiminnan kulut	26,6
- Rahoituskulut	1,5
- kaupankäyntikulut, courtage	3,3
- sijoitustoiminta	21,8
Vakuutusliikkeen toimintakulut	59,1
Hallintokulut, muut	126,0
- ITP2 hallintokulut	105,6
- Konsulttipalvelut	11,9
- Säätiöiden hallinnointikulut	6,4
- Muu	2,1
Yhteensä	211,7

Lähde: PRI Pensionsgaranti 2011.

3.5 Valtion lisäeläke, SPV ja Kåpan Pensioner

Valtion työmarkkinaeläkkeiden hallinnossa SPV (Statens Tjänstepensionsverk) on keskeisessä asemassa, vaikka vakuutetut voivat itse valita eläkeyhtiön. SPV:ssä on noin 300 työntekijää ja sen hallintokulut olivat noin SEK 275 miljoonaa vuonna 2011 (ks. taulukko 3.3). Yksityisistä eläkeyhtiöistä poiketen eläkkeitä eri rahastoida vaan eläkevastuut ovat osa valtion budjettia. SPV:n hallintokulujen jakautuminen toiminnoittain on esitetty taulukossa 3.4.

Taulukko 3.3.*SPV:n koko toiminnan hallintokulut vuosina 2009–2011.*

SEK, 1 000	2011	2010	2009
Henkilöstökulut	149 860	153 917	154 991
Kiinteistökulut	15 870	15 446	15 748
Liiketoiminnan muut kulut (övriga driftskostnader)*	63 732	55 866	70 269
Rahoituskulut	7 213	6 873	6 935
Poistot ja arvonalentumiset	38 322	33 285	32 881
Yhteensä	274 997	265 387	280 824

Lähde: SPV årsredovisning 2011.

Taulukko 3.4.*Hallintokulujen jakautuminen toiminnoittain vuosina 2010 ja 2011.*

SEK, 1 000	2011	2010
Henkilötietojen rekisteröinti (nimikirjanpito)	49 861	45 588
Eläkkeiden rahoitus	85 511	84 637
Myöntämispalvelut	95 961	94 086
Etuuksien maksaminen	32 949	32 229
Muut	10 715	8 847
Yhteensä	274 997	265 387

Lähde: SPV årsredovisning 2011.

Valtion työmarkkinaeläke määräytyy osittain etuusperusteisesti ja osittain maksuperusteisesti. Etuusperusteinen eläke kertyy vain lakisääteisen ansiokaton ylittävältä osalta. SPV:n vakuutusliiketoiminnan kulut etuusperusteisen eläkkeen osalta olivat SEK 186,2 miljoonaa vuonna 2011. Työmarkkinaeläkesopimuksiin liittyvät muut sosiaalietuudet (ryhmähenkivakuutus, TGL; tapaturmavakuutus, PSA ja työttömyysvakuutus, TA) nostavat vakuutusliiketoiminnan kulut SEK 197,2 miljoonaan (2011).

Maksuperusteista vanhuuseläkettä kertyy yhteensä 4,5 prosenttia palkasta. Vakuutettu sijoittaa 2,5 prosenttiyksikköä maksusta itse valitsemaansa rahastoa hallinnoivaan yhtiöön. Vakuutetun valitsema yhtiö myös maksaa eläkkeen. SPV toimii maksujen välittäjänä (val-central). Mikäli vakuutettu ei tee valintaa, oletusrahastona toimii Kåpan Pensioner. Maksun loppuosan osalta (2 %) vakuutetulla ei ole valinnanmahdollisuutta, vaan SPV välittää maksut Kåpan Pensionerille. Kåpan Pensionerilla on sopimus siitä, että SPV hoitaa vakuutusliikennettä ja muuta siihen liittyvää hallintoa sekä maksaa eläkkeet. SPV:llä on yhteistyösopimus Nordean kanssa eläkkeiden maksamisesta.

Kåpan Pensioner -yhtiössä oli 9 työntekijää ja sen liiketoimintakulut olivat SEK 43 miljoonaa vuonna 2011 (2010: SEK 42 milj.). Sijoitustoiminnan kulut olivat SEK 26 miljoonaa vuonna 2011 (2010: SEK 23 milj.). Kåpan Pensionerin hallinnoiman pääoman arvo oli SEK 46,6 miljardia vuonna 2011. (Kåpan Pensioner 2011.)

Valtion työmarkkinaeläkejärjestelmän maksutulot ja vakuutettujen lukumäärät on esitetty seuraavissa taulukoissa 3.5 ja 3.6.

Taulukko 3.5.

Valtion työmarkkinaeläkejärjestelmän maksutulo vuosina 2009–2011, SEK milj.

	2011	2010	2009
Etuusperusteinen eläke	8 875*(10 875)**	6 858* (8 424)**	7 285* (8 957)**
Maksuperusteinen eläke, yht.	4 096	3 979	3 815
- Yksilön valintaan perustuva	2 270	2 222	2 131
- Täydentävä osa	1 826	1 757	1 684

* Vakuutusliikkeen maksutulo.

**ML. erityinen tulovero.

Lähde: SPV årsredovisningar 2010–2011.

Taulukko 3.6.

Valtion työmarkkinaeläkejärjestelmän vakuutettujen lukumääriä vuosina 2009–2011.*

	2011	2010	2009
Etuusperusteinen	520 518	519 449	524 035
- aktiivi/vapaakirja	267 350	264 806	260 724
- elinkorko	47 611	50 499	55 567
- etuudensaaja	205 557	204 144	203 491
Maksuperusteinen			
- yksilön valintaan perustuva	296 059	292 863	286 230
- täydentävä osa	687 617	688 000	644 489

* Sama henkilö voi kuulua useampaan eläkejärjestelyyn.

Lähteet

AP-fonden 1.- 7. Årsredovisningar:

Första AP-fonden. Årsredovisning 2011.

http://www.ap1.se/upload/reports/AP1_AR2011_SVE.pdf

Andra AP-fondens årsredovisning 2011.

<http://www.ap2.se/Documents/ap2-ar2011-0209.pdf>

Tredje AP-fonden. Årsredovisning 2011.

http://www.ap3.se/forvaltning/Documents/Årsredovisning_2011.pdf

Fjärde AP-fonden. Årsredovisning 2011.

http://www.ap4.se/upload/FinansiellaRapporter/Årsredovisning2011_AP4_120220.pdf

Sjätte AP-fonden. Årsredovisning 2011.

<http://www.apfond6.se/Global/%c3%85rsredovisning/Arsredovisning2011.pdf>

Sjunde AP-fonden. Årsredovisning 2011.

<http://www.ap7.se/sv/Om-AP7/Arsredovisningar/>

Björkmo Malin. 2009. Fyra dyra fonder? Om effektiv förvaltning och styrning av AP-fonderna. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. 2009:4. Finansdepartementet. Regeringskansliet.

Collectum för räkenskapsåret 1 januari 31 december 2011.

Finansinspektionen. Företagsregistret. Pensionsstiftelser.

<http://www.fi.se/Register/Foretagsregistret/Foretagsregistret-Foretag-per-kategori/?typ='STIFT+'>

Fora årsredovisning för räkenskapsåret 2011.

http://www.fora.se/Documents/Fora_arsredovisning_2011.pdf

Försäkringsbolagen under 2011. Sveriges officiella statistik. Finansinspektionen. Statistiska centralbyrån. 2012.

http://www.scb.se/Statistik/FM/FM0502/2011A01/FM0502_2011A01_SM_FM12SM1203.pdf

Försäkringsbolagen under 2010. Sveriges officiella statistik. Finansinspektionen. Statistiska centralbyrån. 2011.

http://www.scb.se/Statistik/FM/FM0502/2010A01/FM0502_2010A01_SM_FM12SM1103.pdf

Försäkringsbolagen under 2009. Sveriges officiella statistik. Finansinspektionen. Statistiska centralbyrån. 2010. http://www.scb.se/Statistik/FM/FM0502/2009A01/FM0502_2009A01_SM_FM12SM1003.pdf

Försäkringskassan årsredovisning 2011.

http://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/a28471b2-b4f8-424a-8b7a-44da-484be95f/fk_arsredov_2011.pdf?MOD=AJPERES

ISF, Inspektionen för socialförsäkringen. 2011. Effektiviteten i socialförsäkringsadministrationen 2003-2010. Rapport 2011:20. <http://www.inspsf.se/>

Kåpan Pensioner för statligt anställda. Årsredovisning 2011.

<http://www.kapanpensioner.se/PageFiles/59/K%c3%a5pan%20%c3%a5rsredovisning%202011.pdf>

Larsson, M. 2012. SCB. Asiantuntijakontakti.

Orange rapport - Pensionssystemets årsredovisning 2011.

http://secure.pensionsmyndigheten.se/download/18.f8175c2139c5779ca9f663/OrangeRapport_2011.pdf

Orange rapport - Pensionssystemets årsredovisning 2010.

<http://secure.pensionsmyndigheten.se/PublikationerPaSvenska.html>

Pensionsmyndigheten. Årsredovisning 2011.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/PensionsmyndighetensArsredovisning2011.html>

Premiepensionen. Pensionsspararna och pensionärerna 2011. Pensionsmyndigheten.

<http://secure.pensionsmyndigheten.se/PensionsspararnaOchPensionarerna2011.html>

PRI Pensionsgaranti årsredovisning 2011.

http://www.pripensionsgaranti.se/Global/filer/PDF/Arsredovisningar/Arsredovisning_2011.pdf

Redovisnings- och finansieringsmodell för statens avtalspensioner. Ekonomistyrningsverket (ESV). Finansdepartementet. 2003:7.

<http://www.esv.se/PageFiles/2778/redovisnings-och-finansieringsmodell-for-statens-avtals-pensioner.pdf>

Regeringens proposition 2011/12. Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Budgetpropositionen för 2012 Utgiftsområde 11.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetpropositionen-for-2012-U_GZ031d23/?text=true

SCB 2011. Befolkningsstatistik. Sveriges befolkning efter kön och ålder 31 december 2011.

http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____262459.aspx

SOU 2011. Tjänstepensioner och utträde från arbetslivet. Pensionsåldersutredningen 2011:05.

<http://www.sou.gov.se/pdf/2012/Div%20pdf%20KVAR/pensions%C3%A5lder%20juni%20rapport%207/Rapport%207%20komplett.pdf>

Statens tjänstepensionsverk. Årsredovisning 2011.

<http://www.spv.se/Documents/om-spv/spv-arsredovisning-2011.pdf>

Statens tjänstepensionsverk. Årsredovisning 2011.

<http://www.spv.se/Documents/om-spv/spv-arsredovisning-2010.pdf>

Svensk Försäkring 2011. Livförsäkringsbolag. Branschsammandrag av resultat- och balansräkningar.

<http://www.svenskforsakring.se/Huvudmeny/Fakta--Statistik/Statistics-list/Branchsammanstallningar/Resultat-och-balansrakning-sammandrag-arlig-1996--/>

Sveriges Riksdag. Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2011, Skrivelse 2011/12:130.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Redovisning-av-AP-fondernas-ve_GZ03130/?text=true

Söderberg Johan. 2010. Pensionsmyndighetens fördelning av förvaltningskostnader på de olika finansieringskällorna. Promemoria. Pensionsmyndigheten.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/3031.html>

Liitteet

Liite 1. Ansainta- ja rahastoeläkkeen hallintokulut vuosina 2007–2011

Mnkr.		2007	2008	2009	2010	2011
Avgiftsuppbord, m.m. (Skatteverket)	IP	287	353	378	402	377
	PP	45	55	59	63	59
Pensionsadministration	IP	524	493	519	568	506
	PP	273	382	284	283	281
Summa försäkringsadministration	IP	811	846	897	970	883
	PP	318	437	343	346	340
AP-fondernas rorelsekostnader (bruttoredovisade)	IP	752	778	808	820	791
	PP	-	-	-	-	-
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredovisade)	IP	546	498	489	477	437
	PP	924	758	829	1 141	1 155
Summa redovisade kapital- förvaltningskostnader	IP	1 298	1 276	1 297	1 297	1 228
	PP	924	758	829	1 141	1 155
Prestationsbaserade arvoden	IP	257	294	170	368	241
	PP	-	-	-	-	-
Transaktionskostnader	IP	435	407	208	186	179
	PP	713	592	565	663	645
Summa kapitalförvaltningskostnader och avgifter	IP	1 990	1 977	1 675	1 851	1 648
	PP	1 637	1 350	1 394	1 804	1 800
Summa kostnader totalt	IP	2 801	2 823	2 572	2 821	2 531
	PP	1 955	1 787	1 737	2 150	2 140

Lähde: Pensionsmyndigheten 2012 (Orange Rapport).

Liite 2. Pensionsmyndighetenin myöntämispalvelujen eläkelajeittaisia yksikkökustannuksia

Taulukko 1.

Vanhuuseläke kansallinen, avainluvut 2011–2010.

	2011	2010
Förvaltningskostnad, mnkr	175,6	177,4
Antal beslut	183 468	200 742
Styckkostnad, kr	957	884
Handläggningstid, genomsnitt, dagar	52	50
Pågående ärenden, antal vid årets slut	16 210	19 724
Utbetalningsprecision, %	99,0	-
Andel materiellt riktiga beslut, %	98,7	-
Andel formellt riktiga beslut, %	98,5	-

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Taulukko 2.

Vanhuuseläke kansainvälinen (mikäli hakija on joskus asunut tai työskennellyt ulkomailla), avainluvut 2011–2010.

	2011	2010
Förvaltningskostnad, mnkr	198,7	194,6
Antal beslut	79 388	75 714
Styckkostnad, kr	2 503	2 570
Handläggningstid prov. beslut, genomsnitt, dagar	52	59
Pågående ärenden, antal vid årets slut	8458	9 334
Utbetalningsprecision, %	91	-
Andel materiellt riktiga beslut, %	98,5	-
Andel formellt riktiga beslut, %	64,7	-

Taulukko 3.

Ulkomaan vanhuuseläke (ulkomailla asuvat vanhuuseläkeläiset), avainluvut 2011–2010.

	2011	2010
Förvaltningskostnad, mnkr	80,5	80,5
Antal beslut	43 418	44 294
Styckkostnad, kr	1 854	1 822
Handläggningstid, genomsnitt, dagar	138	265
Pågående ärenden, antal vid årets slut	5 414	8 068
Andel materiellt riktiga beslut, %	97,5	-
Andel formellt riktiga beslut, %	80,8	-

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Taulukko 4.

Rahastoeläke, avainluvut 2011–2010.

	2011	2010
Förvaltningskostnad, mnkr	152,1	112,8
Antal beslut	167 990	159 309
Styckkostnad, kr	906	703
Handläggningstid, genomsnitt, dagar	15	31
Pågående ärenden, antal vid årets slut	17 928	21 201
Utbetalningsprecision, %	97,5	90,7
Andel materiellt riktiga beslut, %	96,5	-
Andel formellt riktiga beslut, %	0	-

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Taulukko 5.

Perhe-eläke (barnpension, omställningspension, änkepension, efterlevandelivränta, begravningshjälp), avainlövut 2011–2010.

	2011	2010
Förvaltningskostnad, mnkr	74,9	74,3
Antal beslut	38 866	39 724
Styckkostnad, kr	1 926	1 871
Handläggningstid, genomsnitt, dagar	Nationella 18 Internationella 138 Utland 98	Nationella 51 Internationella 114 Utland 97
Pågående ärenden, antal vid årets slut	Nationella 1 643 Internationella 2 178 Utland 717 Efterlevandelivränta 266	Nationella 2 075 Internationella 2 510 Utland 1 019 Efterlevandelivränta 269
Andel materiellt riktiga beslut, %	Nationell och internat. 99,2 Utland 98,8	- -
Andel formellt riktiga beslut, %	Nationell och internat. 96,7 Utland 90,3	- -

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Taulukko 6.

Vapaaehtoinen eläke ja merimieseläke, avainlövut 2011–2010.

	2011	2010
Förvaltningskostnad, mnkr		
- Frivillig pension	1,5	2
- Sjömanspension	0,7	0,7
Antal beslut		
- Frivillig pension	4 355	4 516
- Sjömanspension	776	689
Styckkostnad, kr		
- Frivillig pension	353	395
- Sjömanspension	902	1005
Pågående ärenden, antal vid årets slut		
- Frivillig pension	-	-
- Sjömanspension	76	88

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Taulukko 7.

Rahastonhallinto, avainlövut 2011–2010.

	2011	2010
Total kostnad för fondadministration, mnkr	64,2	64,1
Antal administrerade fondkonton per 31/12	6 259 067	6 140 171
Kostnad per administrerat konto, kr	10,26	10,43

Lähde: Pensionsmyndigheten 2011.

Liite 3. Työkyvyttömyys- ja sairausetuuksien avainlukuja 2009–2011

Taulukko 1.

Aktivointikorvauksen avainluvut 2009–2011.

Aktivitettersättning	2009	2010	2011
Försäkringsutgifter, mnkr	2 530	2 585	2 692
Förvaltningskostnader, mnkr	172	210	243
Volym, antal beslut	21 627	21 780	22 535
Styckkostnader, kr/beslut	7 967	9 634	10 778
Handläggningstid, andel inom 120 dagar	81 %	85 %	81 %
Tillräckligt beslutsunderlag	90 %	87 %	70 %
Varav andel korrekta beslut	100 %	99 %	100 %

Lähde: Försäkringskassan 2011.

Taulukko 2.

Sairauskorvauksen avainluvut 2009–2011.

Sjukersättning	2009	2010	2011
Försäkringsutgifter, mnkr	65 302	58 022	50 634
Förvaltningskostnader, mnkr	1 198	1 014	756
Volym, antal beslut	121 347	87 180	64 515
Styckkostnader, kr/beslut	9 874	11 626	11 723
Handläggningstid, andel inom 120 dagar	76 %	79 %	66 %
Tillräckligt beslutsunderlag	89 %	89 %	69 %
Varav andel korrekta beslut	100 %	99 %	99 %

Lähde: Försäkringskassan 2011.

Taulukko 3.

Sairauspäivärahan avainluvut 2009–2011.

Sjukpenning	2009	2010	2011
Försäkringsutgifter, mnkr	19 606	17 660	20 335
Förvaltningskostnader, mnkr	2 550	2 469	2 623
Volym, antal utbetalningar	1 936 531	1 630 086	1 852 762
Volym, avslutade sjukfall (nov–okt)	483 078	443 581	426 570
Styckkostnader, kr/utbetalning	1 317	1 514	1 416
Styckkostnader, kr/avslutat sjukfall	5 278	5 565	6 150
Handläggningstid, andel inom 30 dagar	88 %	76 %	86 %
Tillräckligt beslutsunderlag	82 %	84 %	92 %
Varav andel korrekta beslut	96 %	99 %	99 %

Lähde: Försäkringskassan 2011.

Taulukko 4.*Yksikkökustannukset etuuksittain 2009–2011.*

	2009	2010	2011
Aktivitetersättning, kr/beslut	7 967	9 634	10 778
Arbetskadelivränta, kr/beslut	17 328	19 842	28 747
Bostadstillägg, kr/beslut	657	888	899
Rehabiliteringspenning, kr/utbetalning	1 028	1 143	798
Sjukersättning, kr/beslut	9 874	11 626	11 723
Sjukpenning, kr/avslutat sjukfall	5 278	5 565	6 150
Sjukpenning, kr/utbetalning	1 317	1 514	1 416

Lähde: Försäkringskassan 2011.

Liite 4. Eläkeviraston viestintäpalveluiden avainlukuja vuonna 2011

	2011	2010
Webben, antal besök	8 077 000	10 565 000
Orange kuvert, antal utskick	6 300 000	6 294 000
Telefon, besvarade samtal	845 000	777 000
E-post, brev, besvarade	124 000	110 000
Facebook, inkomna frågor	81	-
Prognoser minpension.se	4 523 000	4 500 000
Servicekontor, antal besök	220 000	120 000
Kundvägledare, antal möten	5 000	6 000
Informationsmöten deltagare	26 000	18 000
Totalt, antal	20 120 081	22 390 000
Kostnad, mnkr	284	271,3
Kostnad per kontakt, kr	14,1	12,1

SAKSAN HALLINTOKULUT

Hannu Ramberg

Sisältö

Yhteenveto	86
1 Lakisääteinen eläkejärjestelmä	89
1.1 Kulujen säästövaatimus	89
2 Työmarkkinaeläkejärjestelmä.....	91
3 Tyyppitapauskohtaiset kulut	94
4 Täydentävät eläkkeet	95
5 Toimijat ja niiden pääasialliset tehtävät	96
6 Valvonta, takuu ja yhteinen palvelu	98
7 Menetelmä.....	98
Symbolit.....	99
Käytettyjä lyhennyksiä.....	99
Lähteet.....	100

Yhteenveto

Saksassa eläkkeellä on pitkä historia ja maa on väestöltään EU:n suurin jäsenmaa, elinkeinorakenteeltaan monipuolinen ja valtiomuodoltaan liittovaltio keskushallintoineen ja osavaltioineen, joilla on omat valtiokohtaiset hallintonsa ja paikallishallintonsa. Eläkejärjestelmä kokonaisuudessaan myötäilee näitä rakenteita ja muodostuu useasta eri osasta. Maassa on lakisääteinen ansioeläkejärjestelmä ja noin 60 prosenttisesti ansiotyön piirissä olevia koskeva täydentävä työmarkkinaeläkejärjestelmä. Kummatkin eläkejärjestelmätyyppit jakaantuvat vielä kohderyhmittäisiin erillisiin eläkejärjestelmiin.

Lakisääteistä yleistä eläkejärjestelmää lukuun ottamatta tietojen hankkiminen Saksan eläkejärjestelmästä ei ole helppoa. Toimijoita on paljon, järjestelmiä on useita ja kaikkia tässä selvityksessä käytettäviä tietoja ei raportoida helposti saavutettavalla tavalla tai ei raportoida lainkaan. Selvityksessä tarkastellut eläkemenot ovat arvionvaraista osaa lukuun ottamatta noin 70 prosenttia maan kaikista lakisääteisistä eläkkeistä ja työmarkkinaeläkkeistä.

Oheiseen taulukkoon 1 on koottu sekä lakisääteisen yleisen eläkejärjestelmän ja kahden työmarkkinaeläkejärjestelmän¹ hallintokulut sekä muut avainluvut. Osa tiedoista on vuodelta 2010 ja osa vuodelta 2011. Taulukko ei kata kaikkia Saksan eläkejärjestelmiä, koska kaikista eläkejärjestelmistä ei ole selvitystä tehtäessä ollut tietoja käytettävissä. Kokonaiskuvan muodostamiseksi taulukkoa on täydennetty joidenkin puuttuvien tietojen osalta arviolaskelman perusteella.

Joukosta puuttuvat liittovaltion valtioiden eläkejärjestelmien piirissä olevat, itsenäiset ammatinharjoittajat, maanviljelijät ja työmarkkinaeläkkeistä puuttuvat yksityissektorin työnantajien kirjanpidollisin varauksin sekä avustuskassoissa hoidetut eläkkeet ja kuntien sekä seurakuntien suuren vakuutettujen joukon työmarkkinaeläkkeet (AKA). Kirjanpidollisina varauksina ja työnantajaan tiiviissä yhteydessä olevissa avustuskassoissa on toteutettu hieman yli puolet yksityisten työnantajien työmarkkinaeläkkeistä.

Taulukon kirjainviitteet on selitetty taulukon alla.

¹ Bundesministerium für Arbeit und Soziales: Sozialbudget 2011, Tabelle I-2 / Leistungen nach Institutionen ja Tabelle III-2 / Leistungen nach Funktionen und Institutionen.

Taulukko 1.*Eläkejärjestelmän hallintokulut ja muita avainlukuja Saksassa.*

Muuttuja	Lakisääteinen eläkejärjestelmä, GRV	Yksityinen puoli – työmarkkinaeläke ^c	Julkishallinnon työmarkkinaeläke, VBL	Arvio muista järjestelmistä	Yht.
Hallintokulut yhteensä – HKY	3 522 milj. €	560 milj. €	169 milj. €	2 151 milj. € *	6 402 milj. e
Liike- ja toimeenpanokulut – LTK	3 522 milj. €	309 milj. €	95 milj. €	1 884 milj. € * ^e	5 810 milj. €
Sijoitustoiminnan kulut – STK	0 € ^a	251 milj. € ^d	74 milj. € (Sijoitustoiminnan hoitokulut 6 milj. €)	267 milj. e *	592 milj. €
Kokonaistulot (ML. valtion osuus)	251 254 milj. €	12 486 milj. €	5 312 milj. €
(Vakuutus) maksutulo	185 287 milj. €	12 003 milj. €	5 286 milj. €
Eläkemeno	224 352 milj. €	4 622 milj. €	4 488 milj. €	..	270 000 milj. € * ^f
Sijoitusvarallisuus	18 604 milj. € (puskuri)	133 224 milj. €	16 440 milj. €
Vakuutettuja	35 369 935 (aktiivit) 52 222 842 (kaikki)	5 010 000 (aktiivit) ⁱ	1 829 000 päättäneet: 2 400 973 (2010 lopussa)	..	41 684 000 * ^g
Eläkkeensaajia	2 053 400 ^b	1 472 652	1 170 000	..	24 600 000 * ^h
Eläkkeet	25 168 000	30 000 000 * ⁱ

a) Varallisuus muodostuu noin kuukauden eläkkeitä vastaavasta puskurista.

b) 1.7.2011, Deutsche Rentenversicherungin piiri, DRV Bund: Jahresbericht 11.

c) Vain eläkekassat ja säätiöt (IORP) – *Pensionskassen and Pensionsfonds*. Luvut on laskettu kumpienkin laitosmuotojen yhteislukuina. Laitostyyppittäin kuluissa on eroja. Lähde: Statistik der BaFin - Erstversicherungsunternehmen 10 (Pensionskassen) ja (Pensionsfonds).

d) Jatkuvat kulut (*Laufende Aufwendungen*).

e) Yksityisen puolen kirjanpidollisten varausten, avustuskassojen ja eläkevakuutusten kulut arvioitu eläkekassojen kuluista, vakuutetuista, eläkeläisistä ja rahastomääristä. Lukuun on lisätty "Versorgungsverken" ja "Pensionen" ja "Zusatzversorgung" (Statistisches Bundesamt: Statistisches Jahrbuch 2012, Taulukko 8.1 Sozialbudget nach Institutionen 2010).

f) Arvioitu raportin perusteella / Joint Report prepared by the European Commission (DG ECFIN) and the Economic Policy Committee (AWG): "The 2012 Ageing Report": 2010 taso, 0,108 x BKT 2 498,8 Mrd. € = 269,87 Mrd. €

g) Vakuutettujen määränä on käytetty työvoiman määrää, 15–64-vuotiaat. Lähde: OECD: Annual Labour Force Statistics, ALFS Summary tables, Total labour force 2010, Germany.

h) Arviomäärä = 1,2 x 20 534 000 (BMAS: Alterssicherungsbericht 2012, s. 11. GRV:n osuus raportin sisällöstä noin 83 %. Arvioitu korjauskertoimella 1,2).

i) Arvioitu kertomella: GRV eläkkeet / GRV eläkkeensaajat = kerroin = 1,226.

j) Bundesministerium für Arbeit und Soziales: Ergänzender Bericht des Bundesregierung zum Rentenversicherungsbericht 2012 gemäß § 154 Abs. 2 SGB VI (Alterssicherungsbericht 2012), s. 135.

Edellisten arvojen perusteella on laskettu taulukkoon 2 suhteellisia ja yksikköhintaisia mittariarvoja. Koska avainlukujen taulukosta puuttuvat joidenkin eläkejärjestelmien todelliset tiedot, selvitys ei kerro Saksan eläkkeiden hoitokulujen tarkkaa toteutunutta kokonaismäärää. Koko maata koskeviin arvoihin on arviopohjaisten avainlukujen käytön johdosta suhtautettava varauksella. Esitys antaa todellisen kuvan vain lakisääteisen yleisen eläkejärjestelmän (GRV), yksityisen sektorin eläkekassoissa ja eläkesäätiöissä sekä julkisen sektorin VBL:n piiriin kuuluvan osan kuluista. Nämä järjestelmät edustavat kuitenkin suurinta osaa Saksan eläkejärjestelmistä.

Yhteensä-sarakkeessa työvoiman määrällä korvattu vakuutettujen määrä kuvaa työvoimaan kuuluvaa henkilöä kohden kohdistuvaa hallintokulujen kuormitusta. Vakuutettujen perusteella laskettu tuottavuutta kuvaava yksikkökustannus riippuu siitä, luetaanko vakuutettuihin vain aktiivivakuutetut tai myös passiivivakuutetut. Kummatkin aiheuttavat kuluja, mutta tavallisesti aktiivivakuutettuihin kohdistuvien toimenpiteiden enemmyyden takia niiden yksikkökulut ovat passiivivakuutettuja korkeammat.

Taulukko 2.

Eläkejärjestelmän hallintokulut avainlukuittain Saksassa.

Muuttuja	Lakisääteinen eläkejärjestelmä, GRV	Yksityinen puoli – työmarkkinaeläke ^a	Julkishallinnon työmarkkinaeläke, VBL	Yht. (maan järjestelmät) *
LTK / Kokonaistulot	1,4 %	2,5 %	1,8 %	..
LTK / eläkemeno	1,6 %	6,7 %	2,1 %	2,2 %
LTK / vakuutettu (aktiivit)	100 €	62 €	52 €	139 €
LTK / eläkkeensaaja	172 €	210 €	81 €	236 €
LTK / eläkkeet	140 €	194 €
LTK / jäsen ^b	63 €	48 €	32 €	88 €
HKY / kokonaistulot	1,4 %	4,5 %	3,2 %	..
HKY / eläkemeno	1,6 %	12,1 %	3,8 %	2,4 %
HKY / vakuutettu (aktiivit)	100 €	112 €	92 €	154 €
HKY/eläkkeensaaja	172 €	380 €	144 €	260 €
HKY / eläkkeet	140 €	213 €
HKY / jäsen ^b	63 €	86 €	56 €	97 €

a) Säätiöt ja kassat käsitelty yhtenä laitoksena.

b) Jäsen = vakuutetut + eläkkeensaajat.

Yhteensä sarakkeen yksikkökulujen arvot olisivat todellisiakin tietoja käytettäessä epätodellisia, sillä tällaisia yksikkökuluja vastaavia todellisia tapauksia on vain hyvin marginaalinen määrä. Lienee harvinaista, että sama henkilö on vakuutettuna esimerkiksi yksityisen sektorin työmarkkinaeläkejärjestelmässä ja julkisen sektorin lisäeläkejärjestelmässä VBL. Myöhemmin esitettävät tyyppiesimerkit edustavat realistisia yksikkökohtaisia kuluja.

1 Lakisääteinen eläkejärjestelmä

Saksassa on lakisääteinen eläkejärjestelmä, joka muodostuu yleisestä ansioeläkejärjestelmästä ja kaivostyöntekijöiden, merimiesten sekä rautatieläisten yhteisestä eläkejärjestelmästä. Yleisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat palkansaajat ja käsityöläiset Liittovaltion ja valtioiden virkamiehillä on oma eläkejärjestelmänsä. Julkishallinnon työsuhteiset kuuluvat yleisen eläkejärjestelmän piiriin. Itsenäisten ammatinharjoittajien, kuten lääkäreitten, apteekkareiden ja lakimiesten eläkejärjestelmä on valtiokohtainen, kun muut edellä mainitut järjestelmät ovat liittovaltion lainsäädännön mukaisia järjestelmiä. Myös maanviljelijöillä on oma eläkejärjestelmänsä.

Yleisen ansioeläkejärjestelmän toimeenpanosta huolehtivat 14 alueellista eläkelaitosta (*Deutsche Rentenversicherung Regionalträger*), sekä toimeenpaneva että ohjaavana eläke- ja keskuslaitoksena *Deutsche Rentenversicherung Bund – DRV* ja kaivostyöntekijöiden, merimiesten ja rautatieläisten eläkkeitä hoitava yhteinen eläkelaitos *Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See*. Lisäksi järjestelmän käytössä on 1 000 neuvontapistettä ja tukena vielä 5 000 luottamustoimista neuvonantajaa.

Liittovaltion virkamiesten ja työsuhteessa olevien työntekijöiden lakisääteiset eläkkeet hoittavat DRV-eläkelaitokset.

Maatalouselinkeinon harjoittajilla ja itsenäisillä ammatinharjoittajilla on omat erityiset lakisääteiset eläkejärjestelmänsä. Maanviljelijöiden eläkkeitä ja muuta sosiaaliturvaa hoitaa 9 alueellista hallintokuntaa ja niiden yhteiselimenä oleva *Der Spitzenverband der landwirtschaftlichen Sozialversicherung*. Noin 850 000 itsenäisen ammatinharjoittajan (lääkärit, lakimiehet, notaarit, apteekkarit ym.) eläkkeitä hoittavat valtiokohtaisen lainsäädännön piiriin kuuluvat kassat, joita on noin 100. Niiden kattojärjestönä on *Die Arbeitsgemeinschaft berufsständischer Versorgungseinrichtungen e.V. – ABV*.

Taiteilijoilla ja toimittajilla on erityinen oma kassansa *Künstler Sozialkasse*, mutta eläkkeiden hoidon toimeenpanon toteuttaa DRV.

1.1 Kulujen säästövaatimus

Lakisääteisen eläkejärjestelmän hallintokuluihin on kiinnitetty pitkäjänteisesti huomiota, joka kulminoitui vuonna 2005 toteutettuun koko lakisääteisen eläkelaitoskentän uudistamiseen. Uudistuksessa tiivistettiin yhteistyötä luomalla Saksan eläkevakuutus (*Deutsche Rentenversicherung – DRV*), joka muodostuu kolmesta aikaisemmin mainitusta eläkeinstituutiosta: Saksan alueelliset eläkelaitokset (*Deutsche Rentenversicherung Regionalträger*), Saksan liittovaltion eläkelaitos (*Deutsche Rentenversicherung Bund*) ja Saksan eläkelaitos kaivostyöntekijöille, rautatieläisille ja merimiehille (*Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See*). Uudistuksessa väheni eläkelaitosten määrä 27:stä 16:een. Lisäksi tutkimusta ja keskitettyä tietojenkäsittelyä hoitanut eläkelaitosten liitto *Verband Deutscher Rentenversicherungsträger – VDR* sulautettiin liittovaltion eläkelaitokseen.

Hallintokulujen kannalta huomionarvoista on, että eläkejärjestelmän uudelleen järjestelyn yhteydessä lailla määrättiin toteutuvista (*tatsächlichen*) hallintokuluista säästettäväksi

(*vermindert*) vuoteen 2010 mennessä 10 prosentin määrä laskettuna vuoden 2004 hallintokuluista². Lisäksi määrättiin, että DRV Bundin on vuosittain raportoitava eläkelaitoskohtaisesta hallintokulukehityksestä ja kulujen optimointitoimenpiteistä Työ- ja sosiaaliministeriölle (*Bundesministerium für Arbeit und Soziales*).

Tavoite saavutettiin ennenaikaisesti ja se ylittään. Lakisääteisen eläkejärjestelmän hallintokulujen kehitys kulujen alentamisjaksolla on ollut seuraavanlainen³:

Vuosi	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kulut milj. €	3 819	3 821	3 693	3 573	3 575	3 607	3 522

Seurantajakson ulkopuolisiin lukuihin nähden vuoden 2010 nimellisarvoiset kulut olivat lähellä vuoden 2000 kuluja, jotka olivat 3 509 miljoonaa euroa.

Ilmeisesti kaivostyöntekijöiden, merimiesten ja rautatieläisten erikoiseläkelaitosten vuonna 2005 toteutetun yhdistämisen seurauksena uuden yhteiskassan (KBS) kulusäästöt ovat olleet huomattavat. Kulut vähenivät vuoden 2004 yhteismäärältään 163 miljoonasta eurosta 110 miljoonaan euroon vuonna 2010⁴.

Lakisääteisen eläkejärjestelmän kulukurin yhteydessä aloitettiin eläkelaitoskohtaisten tulosten keskinäinen vertailu (*bench marking*) ja käynnistettiin eläkelaitosten kesken toiminnan laatukilpailu. Samalla on ryhdyttiin kehittämään eläkelaitosten toimintaa ottamalla jonkin eläkelaitoksen parhaat käytänteet käyttöön muissa laitoksissa⁵.

2 SGB VI: § 220.

3 Deutsche Rentenversicherung Bund: Rentenversicherung in Zeitreihen 2011, s. 223.

4 Deutsche Rentenversicherung Bund: Rentenversicherung in Zeitreihen 2011, s. 235.

5 Deutsche Rentenversicherung Bund: Jahresbericht 11, s. 37.

2 Työmarkkinaeläkejärjestelmä

Lakisääteisen eläkkeen lisäksi on työmarkkinaeläkkeitä, joiden piiriin kuuluu yli 60 prosenttia palkansaajista. Kattavuudessa on toimialoittain suuria eroja. Merkittäviä eroja syntyy myös, kun kattavuus kasvaa työntekijöiden lukumäärän kasvaessa⁶.

Yksityisen sektorin työmarkkinaeläkkeiden järjestelytavat ja sisällöt vaihtelevat. Niitä järjestetään työnantajan kirjanpidollisina varauksina, avustuskassoissa, eläkekassoissa, eläkesäätiöissä tai vakuutusyhtiöissä. Nykyisin aktiivivakuutettujen määrällä mitattuna kirjanpidollisina varauksina ja avustuskassoissa, eläkekassoissa ja vakuutusyhtiöissä on kussakin noin kolmannes vakuutetuista.

Julkishallinnon työsuhteisilla on omat lisäeläkejärjestelmänsä - virkamiehillä ei ole lisäeläkkeitä. Paikallisen julkishallinnon piirissä olevien lisäeläkkeitä hoitaa lukuisa joukko paikallisia kassoja. Niiden keskusliittoina ovat "*Arbeitsgemeinschaft kommunale und kirchliche Altersversorgung – AKA e.V.*" paikallishallinnon ja kirkollisen hallinnon osalta. Liit-tovaltione ja aluehallinnon lisäeläkkeet hoitaa "*Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder – VBL*".

Yksityisen sektorin työmarkkinaeläkkeitä hoitavissa eläkekassoissa oli vuonna 2011 vakuutettuja yhteensä 6,8 miljoonaa (aktiiveja 4,6 milj.), eläkeläisiä 1,2 miljoonaa. Eläkekassojen saamat bruttovakuutusmaksut olivat yhteensä 6 miljardia euroa, vakuutustoiminnan hallintokulut 298 miljoonaa euroa ja rahastot yhteensä 115,5 miljardia euroa. Koko kassatoimialan hoitokulut olivat 5,0 prosenttia saaduista bruttovakuutusmaksuista. Keskimääräinen liike- ja toimeenpanokulu aktiivia vakuutettua kohden oli 64 euroa, eläkkeensaajaa kohden 250 euroa ja vakuutettujen ja eläkkeensaajien yhteismäärää kohden 51 euroa.⁷

Eläkekassojen koossa, kantojen rakenteissa ja kuluissa on eroja. Keskimääräiset luvut ja arvot peittävät alleen toimijoiden välisiä eroja. Todellisemman kuvan saamiseksi, ohessa on näytteeksi yksityisen sektorin työmarkkinaeläkkeitä hoitavien suurimpien eläkekassojen avainlukuja.

⁶ Bundesministerium für Arbeit und Soziales: Ergänzender Bericht des Bundesregierung zum Rentenversicherungsbericht 2012 gemäß § 154 Abs. 2 SGB VI (Alterssicherungsbericht 2012), s. 138–139.

⁷ Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht: Ausgewählte Posten der Gewinn- und Verlustrechnung, Pensionskassen, Tabelle 240 ja Ausgewählte Kennzahlen der Pensionskassen 2011 in der Rangfolge der Bilanzsumme, Tabelle 260.

Taulukko 3.

Taseeltaan yli miljardin euron – 24 eläkekassaa 149:stä – eläkekassakohtaiset hallintokulut vakuutusmaksutulosta, vakuutetut ja eläkeläiset vuonna 2011.⁸

Vakuutetut	Eläkkeensaajat	Vakuutetut ja eläkkeensaajat yht.	Saadut bruttovakuutusmaksut, 1 000 euroa	Vakuutustoimen liikelukulat % bruttovakuutusmaksuista
<i>Anwärter</i>	<i>Rentner</i>	<i>Anwärter und Rentner insgesamt</i>	<i>Verdiente Brutto Beiträge in Tsd. Euro</i>	<i>Aufw. für den Versicherungsbetrieb</i>
343 045	98 893	441 938	546 284	1,4
49 048	55 534	104 582	133 783	1,4
53 277	51 054	104 331	131 615	0,9
854 306	4 549	858 855	745 212	5,6
88 726	43 700	132 426	155 987	0,5
52 088	23 063	75 151	51 687	..
597 225	39 282	636 507	205 019	1,2
662 069	402 543	1 064 612	402 722	6,3
35 932	23 886	59 818	130 205	0,6
341 565	1 321	342 886	320 313	5,7
41 365	13 868	55 233	50 529	1,7
38 504	21 551	60 055	39 398	8,0
6 148	51 88	6 148	17 037	1,5
26 449	1 010	27 459	85	..
16 874	7 333	24 207	61 919	0,9
5 431	5 696	11 127	20 492	0,2
283 702	890	284 592	167 535	8,5
65 671	14 857	14 857	62 694	2,2
67 318	9 350	76 668	79 915	1,0
155 387	435	155 822	166 653	8,1
176 655	419	177 074	162 889	8,2
249 347	5 522	254 869	172 657	1,4
168 085	298	168 383	171 472	16,9
8 265	18 496	26 761	12 650	1,4

Ääriarvoisten kulujen syntymissyitä ei ole tässä yhteydessä tutkittu. Esimerkiksi selittäviä tekijöitä voivat olla erot eläkekassatyypeissä, erot eläkekassojen varallisuudessa, maksutuloissa sekä henkilöpiirin koossa. Kassat voivat tyypiltään olla yrityskohtaisia tai yhteiskassoja. Ne voivat myös olla perinteisiä keskinäisiä – *regulierte Pensionskassen* – tai "uusia" verotussyistä perustettuja kilpailevia osakeyhtiömuotoisia kassoja.

Yksityisen sektorin työmarkkinaeläkkeitä hoitavissa eläkesäätiöissä oli vuonna 2011 vakuutettuja yhteensä 0,5 miljoonaa (aktiiveja 0,38 milj.) ja eläkeläisiä 0,3 miljoonaa. Saadut

8 Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht: Ausgewählte Kennzahlen der Pensionskassen 2011 in der Rangfolge der Bilanzsumme, Tabelle 260. Taulukko 240, rivi 10: Vakuutustoimen hallintokuluissa ovat mukana myös uushankintakulut.

bruttovakuutusmaksut olivat 2,4 miljardia euroa, vakuutustoiminnan hallintokulut 27 miljoonaa euroa ja rahastot yhteensä 24,8 miljardia euroa. Säätiötoimialan vakuutustoimen hallintokulut uushankintakuluineen olivat 1,1 prosenttia saaduista bruttovakuutusmaksuista. Myös säätiökohtaiset hoitokulut vaihtelevat tuntuvasti. Keskimääräinen liike- ja toimeenpanokulu aktiivivakuutettua kohden oli 70 euroa, eläkkeensaajaa kohden 89 euroa ja vakuutettujen ja eläkkeensaajien yhteismäärää kohden 39 euroa.⁹

Hoitokulujen osuus vakuutusmaksuista oli säätiöillä vain 1,1 prosenttia ja kassoilla 5,0 prosenttia. Kuluihin sisältyvät uushankinnan kulut (*Abschlussaufwendungen*). Prosenttimääräisesti kuluero on merkittävän suuri, mutta yksikkökustannuksissa merkittävää eroa on enää eläkkeensaajaa kohden lasketuissa kuluissa. Osa erosta selittyy eläkekassojen uushankintamenojen eläkesäätiöiden uushankintamenoja huomattavasti suuremmalla hallintokuluosuudella.

Henkivakuutusyhtiöiden juuri työmarkkinaeläkkeisiin kohdistuvia todellisia kuluja ei ole erikseen selvitetty. Kokonaisuudessaan henkivakuutusyhtiöitten keskimääräiset vakiintuneet hallintokulut olivat vuonna 2010 noin 2,4 prosenttia bruttomääräisestä maksutulosta. Lisäksi tulevat uushankinnan kulut, jotka olivat 5 prosenttia uuden liikkeen maksuista¹⁰.

9 Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht: Ausgewählte Posten der Gewinn- und Verlustrechnung, Pensionsfonds, Tabelle 740 ja Ausgewählte Kennzahlen der Pensionsfonds 2011 in der Rangfolge der Bilanzsumme, Tabelle 760.

10 Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft e.V. – GDV: Die deutsche Lebensversicherung in Zahlen 2012, s. 24 ja 26.

3 Tyypitapauskohdaiset kulut

Koska kaikkien eläkejärjestelmien hallintokuluista ei tietoa ole käytettävissä, on kuluja tarkasteltu kumuloimalla joidenkin järjestelmien keskimääräisiä kuluja tyypitapauskohdaisesti. Syntyvä kuva kuluista on kattava ja todellinen käytettyjen tyypitapausten osalta. Tapauksia tarkastellaan erikseen rahavirtojen suhteina taulukossa 4 ja yksikkökustannuksina taulukossa 5.

Lakisääteisen eläkkeen, työmarkkinaeläkkeiden ja julkisen sektorin lisäeläkkeiden todellisista tiedoista on muodostettu kolme tyypitapausta, joista ensimmäinen kuvaa henkilöä, joka on ollut vain lakisääteisen järjestelmän piirissä.

Taulukko 4.

Tyypikohtaiset kustannusosuudet.

Tyypitapaus	LTK / maksutulo	HKY / maksutulo	LTK / kokonaistulot	HKY / kokonaistulot	LTK / eläkemeno	HKY / eläkemeno
Vain GRV	1,9 %	1,9 %	1,4 %	1,4 %	1,6 %	1,6 %
GRV+ IORPs ^a	1,9 %	2,1 %	1,5 %	1,5 %	1,7 %	1,8 %
GRV + VBL	1,9 %	1,9 %	1,4 %	1,4 %	1,6 %	1,6 %

a) IORPs = Tässä "Pensionskassen" ja "Pensionsfonds".

Suhdeluvuin tarkasteltuna hallintokulut eroavat eri tyypitapausten välillä erittäin vähän. Järjestelmien kerroksellisuuden vaikutusta ei näy. Syynä on lakisääteisen järjestelmän iso koko verrattuna sitä paljon pienempiin työmarkkinaeläkejärjestelmiin. Suhdeluvut eivät toimi tällöin herkkänä mittarina.

Taulukko 5.

Tyypitapauskohdaiset yksikkökustannukset vuodessa.

Tyypitapaus ^a	LTK / vakuutettu	HKY / vakuutettu	LTK / eläkkeensaaja	HKY / eläkkeensaaja	LTK / vakuutetut + eläkkeensaajat	HKY / vakuutetut + eläkkeensaajat
Vain GRV	100 €	100 €	172 €	172 €	63 €	63 €
GRV + VBL	152 €	192 €	253 €	316 €	95 €	170 €
GRV+ IORPs ^b	234 €	313 €	511 €	747 €	153 €	209 €
GRV + BV (Pensionskassen)	164 €	217 €	422 €	627 €	114 €	156 €
GRV + BV (Pensionsfonds)	170 €	196 €	261 €	292 €	102 €	116 €

a) GVR ja VBL vuoden 2010 tasossa, "Pensionskassen" ja "Pensionsfonds" vuoden 2011 tasossa.

b) Vakuutettu sekä kassassa että säätiössä.

Tyypiesimerkin "GRV+IORPs" arvot ovat kunkin yksittäisen järjestelyn omien kulujen summia. Tyypiesimerkkien arvoja ei voida laskea GRV:tä lukuun ottamatta taulukon 1 avainluvusta eikä taulukon 2 arvoista. Taulukon 2 työmarkkinoiden arvot ovat painottuneet kassojen ja säätiöiden avainlukujen mukaan.

Jos henkilö kuuluu vain lakisääteisen eläkejärjestelmän piiriin, hallintokulut ovat selkeästi alhaisimmat. Kahteen eläkejärjestelmään kuulumisen nostaa yksilökohtaisia hallintokuluja selkeästi.

4 Täydentävät eläkkeet

Kolmantena eläkejärjestelytyyppinä ovat lisäeläkejärjestelyt, joihin liittyy liittovaltion kannusteita (*Rürup-Rente*, *Riester-Rente*). Niitä voidaan järjestää yksityisesti tai ansiotoimintaan liitettyinä eläkevakuutuksina, pankkisäästöinä, rahastosäästöinä tai asuntosijoituksina. Vuoden 2012 toisen vuosineljänneksen lopussa Riester-järjestelyjä oli noin 15,6 miljoonaa ja Rürup-järjestelyjä noin 1,6 miljoonaa.¹¹

11 Bundesministerium für Arbeit und Soziales: Ergänzender Bericht des Bundesregierung zum Rentenversicherungsbericht 2012 gemäß § 154 Abs. 2 SGB VI (Alterssicherungsbericht 2012), s. 142 ja 152.

5 Toimijat ja niiden pääasialliset tehtävät

Oheiseen kahteen pilarikohtaiseen osataulukkuun 6a ja 6b on yleissilmäyksen saamiseksi koottu lähes kaikki Saksan eläkelaitokset pääasiallisine tehtävineen. Joukossa on myös eläkelaitosten yhteisjärjestöjä. Viimeksi mainittujen rooli työeläkejärjestelmässä vaihtelee eläkejärjestelmittäin toimeenpanosta tiedottamiseen.

Taulukko 6a.

Lakiin perustuvien eläkejärjestelmien toimijat.

Toimija	Eläkejärjestelmä	Tehtävä	Lkm
Saksan Liittovaltion eläkelaitos <i>Deutsche Rentenversicherung Bund</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen ansioeläkejärjestelmä (ml. julkisensektorin työsuhteessa olevat ja yrittäjiä) 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano, lukuun ottamatta postilaitoksen eläkepalveluja. Eläkelaitosten yhteiset asiat ja periaatteelliset kysymykset. Saksan eläkejärjestelmän tilastointi ja tutkimus 	1
Saksan alueelliset eläkelaitokset <i>Deutsche Rentenversicherung Regionalträger</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen ansioeläkejärjestelmä (ml. julkisen sektorin työsuhteiset ja yrittäjät) 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano, lukuun ottamatta postilaitoksen eläkepalveluja 	14
Saksan eläkelaitos kaivostyöntekijöille, rautatieläisille ja merimiehille – KBS <i>Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kaivostyöntekijöiden, merimiesten ja rautatieläisten eläkkeet yleisen ansioeläkejärjestelmän eläkkeet 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano, lukuun ottamatta postilaitoksen eläkepalveluja 	1
Eläkejärjestelmän neuvontapisteen <i>Auskunfts- und Beratungsstellen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lakisääteinen eläkejärjestelmä 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökohtainen neuvonta Eläkkeen arviointi 	1 000
Luottamustoimiset eläkeneuvojat <i>Versichertenberater</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lakisääteinen eläkejärjestelmä 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökohtainen neuvonta Eläkkeen arviointi 	5 000
Taiteilijakassa <i>Künstler Sozialkasse</i>	<ul style="list-style-type: none"> Taiteilijoiden ja toimittajien lakisääteinen eläke. 	<ul style="list-style-type: none"> Vakuutukseen piiriin kuulumisen ratkaisu. Maksujen perintä ja välitys sosiaalivakuutusten järjestäjille. Neuvonta ja tiedottaminen. 	1
Maatalousalan paikalliset kassat <i>Alterskasse</i>	<ul style="list-style-type: none"> Maatalousalan eläkkeet 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	9
Maatalouden paikallisten toimijoiden keskusliitto <i>Der Spitzenverband der landwirtschaftlichen Sozialversicherung</i>	<ul style="list-style-type: none"> Maatalousalan eläkkeet Sosiaalivakuutusetuudet Laitesertifiointi 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvonta Tiedotus 	1
Itsenäisten ammatinharjoittajien valtiokohtaiset kassat	<ul style="list-style-type: none"> Lakisääteiset eläkkeet 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	100
Itsenäisten ammatinharjoittajien eläkekassojen yhteistyöelin <i>Die Arbeitsgemeinschaft berufsständischer Versorgungseinrichtungen e.V. (ABV)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Itsenäisten ammatinharjoittajien lakiin perustuvien eläkejärjestelmien kattojärjestö 	<ul style="list-style-type: none"> Jäsentiedotus ja edunvalvonta Ulkomaisten eläkkeiden yhteyslaitos 	1

Taulukko 6b.

Työmarkkinaeläkkeiden ja julkisen sektorin lisäeläkkeiden toimijat.

Työnantajan kirjanpidolliset varaukset <i>Direktzusage^a</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	80 000*
Avustuskassa <i>Unterstützungskasse^a</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	11 000*
Eläkekassa (IORP) <i>Pensionskasse</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	149
Eläkesäätiö (IORP) <i>Pensionsfonds</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	30
Vakuutusyhtiö (IORP) <i>Direktversicherung</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	76
Työmarkkinaeläkkeiden yhteisjärjestö <i>Arbeitsgemeinschaft für betriebliche Altersversorgung e.V. (aba)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Lainsäätäjän, poliitikoiden ja virkamiesten tukena työmarkkinaeläkkeitä koskevissa kysymyksissä. Jäsentiedotus Koulutus 	1
Liittovaltion ja maiden lisäeläkekassa <i>Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder – VBL</i>	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinaeläkkeet, liittovaltion ja kassaan liittyneiden valtioiden työsuhteiset 	<ul style="list-style-type: none"> Maksuliikenteen hoito Sijoitusten hoito Eläkkeiden maksu 	1
Julkishallinnon paikalliset kassat – kirkko ja kunnat <i>Zusatzversorgungskassen ja Beamtenversorgungskassen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lisäeläkkeet (Työmarkkinaeläke) 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	45
Kunnallisten ja kirkollisten paikallisten kassojen yhteistyöelin <i>Die Arbeitsgemeinschaft kommunale und kirchliche Altersversorgung – AKA e.V</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lisäeläkkeiden kattojärjestö (<i>Zusatzversorgungskassen ja Beamtenversorgungskassen</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> Jäsenlaitosten neuvonta Lainsäädännölliset ehdotukset ja lausunnot Yhteistyö muiden liittojen kanssa 	1
Vakuutusyhtiö, pankki, rakennusrahasto	<ul style="list-style-type: none"> Riester-Rente Rürup-Rente 	<ul style="list-style-type: none"> Yleinen toimeenpano 	..

a) PENSIONS-SICHERUNGS-VEREIN – Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit – PSVaG: Bericht über das Geschäftsjahr 2011 ja Mitteilung zum Jahresabschluss.

6 Valvonta, takuu ja yhteinen palvelu

Saksan postilaitoksen – *Deutsche Post AG* – vastuulla on osa eläke-etuuksien hoitotoimista yleisen eläkejärjestelmän, osin työmarkkinaeläkkeiden ja virkamiesten osalta, mm. maksatus, indeksitarkistukset, kuolintietojen käsittely ja liikamaksujen hoito.

Lakisääteisten eläkejärjestelmien valvontaelimenä on valtiokohtaisia ja julkisen sektorin järjestelmiä lukuun ottamatta *Bundesversicherungsamt - BVA*. Yksityisen sektorin työmarkkinaeläkkeitä hoitavien henkivakuutusyhtiöitten, eläkekassojen ja eläkesäätiöiden valvoja on *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht – BaFin*.

Työmarkkinaeläkkeiden takuujärjestelyjä hoitavat jälleenvakuuttamisen ohella eläkejärjestelyn toteutustavasta riippuen *PENSIONS-SICHERUNGS-VEREIN – Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit – PSVaG* ja *Prorektor Lebensversicherungs-AG*.

7 Menetelmä

Selvityksen tekemiseksi on perehdytty Saksan eläketurvaan, toimeenpanevaan organisaatioon, toimijoiden ja niiden yhteiselinten kertomuksiin, raportteihin ja tilastotietoihin sekä saatuihin kansallisten toimijoiden parhaat kiitokset ansaitseviin kommentteihin. Tietojen hankinnan ja tulkinnan haasteellisuutta lisäävänä tekijänä on koko eläkejärjestelmän monimutkaisuus, mikä on seurausta työmarkkinaeläkkeistä, julkisen sektorin eläkejärjestelyistä – liittovaltion valtiot, kunnat ja julkisen sektorin virka- tai työsuhteet – ja itsenäisten ammatinharjoittajien sekä maatalouden eläkejärjestelyistä. Tarkastelun ulkopuolella ovat yleisen eläkejärjestelmän piirin ulkopuolisten tahojen lakisääteiset eläkkeet ja osa työmarkkinaeläkkeistä.

Tarkoituksenmukaisen maan kokonaiskuvan luomiseksi on koko maata koskevia puuttuviksi jääneitä tietoja pyritty arvioimaan selvityksessä käytetyistä luvuista ja muiden tieläh-teiden tiedoista. Osa avainluvuihin on arvioitu käyttämällä eläkekassojen ja säätiöiden arvoja kirjanpidollisten varausten, avustuskassojen ja henkivakuutusyhtiöiden osuuksiin sekä AWG-raporttia, OECD:n tietoja, tilastolaitoksen tietoja ja liittovaltion vanhuuseläkekertomusta maan kokonaislukujen selvittämiseksi. Tämän johdosta esimerkiksi työmarkkinaeläkkeitä tarkastellaan käytettävissä olevien tietojen asettamissa rajoissa – luotettavimmin eläkejärjestelminä ja tyyppiesimerkkeinä.

Numeeriset tiedot perustuvat vuoden 2010 tietoihin ja vuoden 2011 tietoihin, joista jälkimmäisiä on julkaistu selvitystyön aikana sellaisessa vaiheessa, että niitä ei työn valmistumisaikataulun puitteissa aina valitettavasti ole pystytty ottamaan käyttöön. Selvityksen tavoitteisiin eikä johtopäätöksiin tällä seikalla ei ole katsottu olevan merkittävää vaikutusta.

Selvityksen rakennetta, sisältöä ja tietojen käyttötapaa on ohjannut Suomen oman kansallisen arvioinnin tarpeet. Selvityksen sisältö, tulkinta ja mahdolliset päätelmät ovat tekijän vastuulla.

Symbolit

- .. = tietoa ei ole saatu
- . = tieto epälooginen esitettäväksi
- * = arvioitu

Käytettyjä lyhennyksiä

- BetrAVG: Betriebliche Altersversorgung (Työmarkkinaeläke, yksityinen sektori).
- BV: Betriebliche Altersversorgung (Työmarkkinaeläke, yksityinen sektori).
- DRV: Deutsche Rentenversicherung.
- GRV: Gesetzliche Rentenversicherung (Lakisääteinen eläke).
- HKY: Hallintokulut yhteensä.
- IORP: EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2003/41/EY, annettu 3 päivänä kesäkuuta 2003, ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta (Directive 2003/41/EC on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision, IORP Directive).
- LTK: Liike- ja toimeenpanokulut.
- PE: Perhe-eläke, leski, lapsi ja muut.
- SGB: Sozialgesetzbuch (Saksan sosiaalivakuutuksen lakikirja).
- SJK: Sijoitustoiminnan kulut.
- TK: Työkyvyttömyys, työkyvyttömyyseläke.
- VBL: Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder.
- VE: Vanhuuseläke.

Lähteet

Bundesministerium für Arbeit und Soziales:

- Ergänzender Bericht des Bundesregierung zum Rentenversicherungsbericht 2012 gemäß § 154 Abs. 2 SGB VI (Alterssicherungsbericht 2012).
- http://www.bmas.de/DE/Service/Publikationen/a230-10-sozialbudget-2010.html?cms_templateQueryString=%C2%B4sozialbudget&cms_searchIssued=0&cms_sortString=-score_&cms_searchArchive=0&cms_pageLocale=de&cms_input_=5236&cms_searchIssued.HASH=1c832eae861402d4f0e4

Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht – BaFin :

- http://www.bafin.de/DE/Startseite/startseite_node.html
- http://www.bafin.de/DE/DatenDokumente/Dokumentlisten/ListeStatistiken/liste_statistiken_node.html

Deutsche Rentenversicherung :

- http://www.deutsche-rentenversicherung.de/Allgemein/de/Inhalt/2_Themen/03_deutsche_rentenversicherung/03_fakten_und_wissen/04_reha_jahresberichte/downloads_reha_jahresberichte/jahresbericht_2011.html
- http://www.deutsche-rentenversicherung.de/Allgemein/de/Navigation/2_Themen/03_Deutsche_Rentenversicherung/02_Fakten_und_Wissen/03_statistiken/wichtige_eckzahlen_node.html

Rentenversicherung in Zeitreihen 2011:

http://www.deutsche-rentenversicherung.de/Allgemein/de/Inhalt/2_Themen/03_deutsche_rentenversicherung/03_fakten_und_wissen/03_statistiken/statistik_downloads/rv_in_zeitreihen.html

Deutsche Rentenversicherung Bund:

http://www.deutsche-rentenversicherung.de/Allgemein/de/Inhalt/2_Themen/03_deutsche_rentenversicherung/03_fakten_und_wissen/04_reha_jahresberichte/downloads_reha_jahresberichte/jahresbericht_2011.html

Statistik der Deutschen Rentenversicherung - Rentenzugang 2011, Einige zusammenfaste Ergebnisse aus Band 188, Berlin.

SGB VI: § 220.

Forschungsportal der Deutschen Rentenversicherung:

<http://forschung.deutsche-rentenversicherung.de/ForschPortalWeb/sitemap.jsp?ViewNavi=Übersicht&chsiteMap=openAll&chmenu=closeAll>

Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft e.V. – GDV: Die deutsche Lebensversicherung in Zahlen 2012, s. 24 ja 26:

<http://www.gdv.de/2012/06/die-deutsche-lebensversicherung-in-zahlen-2012/>

PENSIONS-SICHERUNGS-VEREIN – Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit – PSVaG

<http://www.psvag.de/framesets/aktu2.html>

Versorgungsanstalt des Bundes und der Länder: VBL-Geschäftsbericht 2010:

http://www.vbl.de/de/wir_ueber_uns/geschaeftsberichte/

SVEITSIN HALLINTOKULUT

Hannu Ramberg

Sisältö

Yhteenveto	102
1 Lakisääteinen eläkejärjestelmä	105
2 Työmarkkinaeläkejärjestelmä.....	106
3 Toimijat ja niiden pääasialliset tehtävät	108
4 Menetelmä.....	110
Symbolit.....	110
Käytettyjä lyhennyksiä	111
Lähteet	112

Yhteenveto

Sveitsin eläkejärjestelmä rakentuu kaikille pakollisesta yleisestä kansanvakuutuksesta (*Volksversicherung*), pakollisesta työmarkkinaeläkkeestä (*Berufliche Vorsorge, BV*) ja erilaisista vapaaehtoisista kollektiivisista sekä vapaaehtoisista yksilöllisistä eläkkeistä.

Organisaatiorakenne on suomalaiseseen järjestelmään nähden monipolvinen ja monitasoinen. Järjestelmän rakenteen estämättä kulut on selvityksessä pyritty ottamaan vain kertaalleen huomioon välttäen toiselle toimijalle sen hallintoon tarkoitettuja korvauksia. Oletettavaa on, että kuluista on pikemminkin jäänyt huomioon ottamatta joitakin järjestelmän kuorimitukseen kuuluvia alueita.

Taulukkoon 1 on koottu sekä lakisääteisten- että työmarkkinaeläkejärjestelmien hallintokulut sekä muut avainluvut vuodelta 2010 tai vuodelta 2011 viimeisimmän saatavilla oleva tilastovuoden mukaan.

Taulukko 1.

Eläkejärjestelmän hallintokulut ja muita avainlukuja Sveitsissä.

Muuttuja	Lakisääteinen yleinen eläkejärjestelmä (2011)			Työmarkkina-eläkejärjestelmä (2010)	Yht.
	AHV (VE ja PE)	IV ^a (TK)	AHV + IV (Kansanvakuutus)		
Hallintokulut yht.	189 milj. €	410 milj. €	599 milj. €	1 395 milj. €	2 089 milj. €
Liike- ja toimeenpanokulut – LTK	167 milj. €	408 milj. €	575 milj. €	705 milj. €	1 375 milj. €
Sijoitustoiminnan kulut – STK	22 milj. €	2,4 milj. €	24 milj. €	690 milj. € ^b	714 milj. €
Kokonaistulot (ML. valtion osuus)	31 664 milj. €	6 136 milj. €	37 800 milj. €	50 026 milj. €	87 826 milj. €
(Vakuutus) maksutulo	22 958 milj. €	3 849 milj. €	26 807 milj. €	37 234 milj. €	67 041 milj. €
Eläkemeno	30 513 milj. €	5 365 milj. €	35 878 milj. €	25 071 milj. € ^c	60 949 milj. €
Sijoitusvarallisuus	17,3 mrd. €	2,9 mrd. €	20,2 mrd. €	516 mrd. €	536,2 milj. € ^d
Vakuutettu ^e	4 714 000	4 714 000 ^f	4 714 000	3 700 000	
Eläkkeensaajia	2 256 700 ^g	276 000 ^g	2 532 700	980 000 ^h	
Eläkkeet	2 256 700	276 000	2 532 700	980 000	3 474 700

a) Eläkkeiden hallintokulut ja tulot laskettu eläkkeiden ja ammatillisen kuntoutuksen osuutena (80 %) koko IV:stä.

b) Taulukon sijoitustoiminnan hoitokuluissa on otettu huomioon vain eläkekassojen tilinpäätöstietojen mukaiset sijoitustoiminnan hoitokulut. BSV:n tilaaman työmarkkinaeläkkeiden sijoitustoiminnan kulututkimuksen¹ mukaan kuluissa ei ole huomioitu sijoitustoiminnan epäsuoria kuluja, koska ne otetaan huomioon sijoitustuotoissa. Tutkimuksen mukaan keskimääräiset hoitokulut ovat 0,56 prosenttia varallisuudesta.

c) Eläkemenossa myös kertasuoritukset n. 7,4 mrd. €.

d) Varallisuus 110 % BKT:sta. 476 mrd. € /2011.

e) AHV-vakuutettujen vuoden 2011 keskiarvo.

f) Piiri käytännössä sama AHV:n kanssa.

g) Vuoden 2011 lopussa.

h) Jatkuvat eläkkeet 2010 lopussa. Kertasuorituksen saajana on usein eläkkeensaaja.

1 Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV: Vermögensverwaltungskosten in der 2. Säule - Forschungsbericht Nr. 3/11, Bern, Mai 2011.

Taulukkoon 2 on laskettu mittariarvoja. Jotkin arvot ovat teoreettisia, esim. henkilö ei voi yhtä aikaa olla vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä. Tällöin on käytetty tyyppiesimerkkiä 1. kahdesta järjestelmästä yhtä aikaa eläkettä saavaa henkilöä.

Taulukko 2.

Eläkejärjestelmän hallintokulut avainlukuittain Sveitsissä.

Muuttuja	Lakisääteinen yleinen eläkejärjestelmä (2011)			Työmarkkina-eläkejärjestelmä (2010)	Yht.
	AHV (VE ja PE)	IV (TK)	AHV + IV (Kansanvakuutus)		
LTK / kokonaistulot	0,53 %	6,65 %	1,52 %	1,4 %	1,57 %
LTK / maksutulo	0,73 %	10,6 %	2,14 %	1,9 %	2,05 %
LTK / eläkemeno	0,55 %	7,6 %	1,6 %	2,8 %	2,26 %
LTK / vakuutettu ^a	35 €	87 €	122 €	190 €	312 € ^b
LTK / eläkkeensaaja ^a	74 €	1 478 €	227 €	719 €	
LTK / eläkkeet	74 €	1 478 €	227 €	719 €	396 €
LTK / jäsen ^c	24 €	82 €	79 €	151 €	230 €
HKY / kokonaistulot	0,6 %	6,68 %	1,58 %	2,8 %	2,39 %
HKY / maksutulo	0,82 %	10,65 %	2,23 %	3,7 %	3,12 %
HKY / eläkemeno	0,62 %	7,64 %	1,67 %	5,6 %	3,43 %
HKY / vakuutettu ^a	40 €	87 €	119 €	377 €	496 €
HKY / eläkkeensaaja ^a	83 €	1 485 €	221 €	1 423 €	.
HKY / eläkkeet	83 €	1 485 €	221 €	1 423 €	601 €
HKY / jäsen	27 €	82 €	83 €	298 €	381 €

a) Hallinto- ja toimeenpanokuluja ei ole eroteltu vakuutettuihin ja eläkkeensaajiin.

b) Kansanvakuutusjärjestelmässä ja työmarkkinaeläkejärjestelmässä vakuutettu henkilö.

c) Jäsen = vakuutetut + eläkkeensaajat.

Liike- ja toimeenpanokulujen vakuutettukohtainen kulu kuvaa hallintokulujen aiheuttamaa keskimääräistä kuormitusta ansiontyön suorittajaa kohden. Vakuutettua tai eläkkeensaajaa kohden määräytyvä keskimääräinen kulu ei riipu palkan tai eläkkeen suuruudesta. Todellisuudessa vakuutettukohtaiset vakuutusmaksuun sisältyvät hallintokuluosuudet vaihtelevat palkan suuruuden mukaan.

Liike- ja toimeenpanokulujen eläkkeensaajakohtaista tai eläkekohtaista kulua voidaan pitää kehityksessään tasapainon saavuttaneen eläkejärjestelmän tuotannollisen tehokkuuden yleisenä mittarina, koska eläke on tavoitteena oleva lopputuote, jonka tuottamiseen vakuuttamis- ja muut kulut sisältyvät tarpeellisina edeltävinä suoritteina.

1 Lakisääteinen eläkejärjestelmä

Yleinen kansanvakuutus (*Volkversicherung*) kattaa vanhuus- ja perhe-eläkkeen (*Alters- und Hinterlassenenversicherung, AHV*) sekä työkyvyttömyyseläkkeen, kuntoutuksen ja invalidihuollon (*Invalidenversicherung, IV*) työntekijöiden, yrittäjien ja ansiotyössä olemattomien osalta. Eläkkeen jäädessä pieneksi maksetaan erillistä täydennyseläkettä (*Ergänzungsleistung*).

AHV- ja IV-järjestelyihin voidaan liittyä myös vapaaehtoisesti.

AHV- järjestelmän uudistaminen on suunnitteilla. Ensimmäinen osa IV-järjestelmän uusimisesta on jo hyväksytty ja toinen osa on maan parlamentissa keskusteltavana.

Sveitsille on ominaista kansainvälisyys, mikä heijastuu myös eläkkeisiin. AHV-eläkkeensaajista 34 prosentti asui ulkomailla. Ulkomaille maksettavia eläkkeitä ja muut ulkomaihin tai ulkomaalaisuuteen liittyvät määrätiedot sisältyvät taulukossa esitettyihin kokonaismääriin. Yleensä ulkomaille maksettavien eläkkeiden hoitokulut ovat pelkästään kansallisesti käsiteltävien tapausten kuluja suuremmat.

Kansanvakuutusta toimeenpanevien kassojen hallintokulut katetaan erityisellä maksukomponentilla (*Verwaltungskostenbeitrag*) ja AHV-rahatoimiston tukimaksuilla. Niiden käytöstä on oltava erillinen tilinpito. Liittoneuvostolla on valta ryhtyä toimenpiteisiin, jos yksittäisen kassan hallintokuluihin tarkoitettu maksukomponentti eroaa huomattavasti muihin kassoihin nähden. Hallintokulumaksukomponentti saa olla enintään viisi prosenttia työnantajan ja työntekijän maksun määrästä². Vakuutus ja korvaustoiminnan hallintokulut kustannetaan pääasiassa vakuutusmaksujen liikekuluosuudella.

Kansanvakuutuksen vanhuus- ja perhe-eläke toimeenpanosta huolehtivat kantonien 26 AHV-korvauskassaa (*Kantonale Ausgleichskassen*), työkyvyttömyyseläkkeistä kantonien 27 IV-toimistoa (*IV-Stellen*). Lisäksi on 52 valtakunnallista elinkeinoaloittaista yhdistettyä AHV- ja IV- kassaa (*Verbandsausgleichskassen*) ja kaksi liittovaltion kassaa (*Eidgenössische Ausgleichskasse – EAK* ja *Schweizerische Ausgleichskasse – SAK*). SAK hoitaa järjestelmään vapaaehtoisesti liittyneiden ulkomailla olevien sveitsiläisten vakuutuksia. Kassoilla on päätoimipaikan lisäksi useita sivutoimipaikkoja ja ne voivat toimia yhteistyössä perheetuuskassojen ja sairausvakuutustoimen kanssa.

Kansanvakuutuksen AHV- ja IV-kassoilla on yhteinen keskuslaitos (*Zentrale Ausgleichsstelle – ZAS*). Sen tehtävät ovat lakisääteisiä ja niitä ovat muun muassa kassojen rahaliikenteen ja likviditeetin seuranta, kassojen kirjanpidon valvonta ja analysointi, keskusrekisterien pito, vakuutusnumeroiden antaminen ja tilastointi.

Kansanvakuutuksen kassojen rahaliikennettä, maksuvalmiutta ja puskurirahastoa hoitaa kassojen yhteinen rahatoimisto (*Ausgleichfonds*).

² AHVG: Art. 69 ja Verordnung 831.143.41: Art. 1.

2 Työmarkkinaeläkejärjestelmä

Kansanvakuutuksen rinnalla on pakollinen rahastoiva työmarkkinaeläke (*Berufliche Vorsorge, BV*), jonka etuuksiin kuuluvat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurva. Työmarkkinaeläkkejärjestelyistä on noin 90 prosenttia maksuperusteisia.

Työmarkkinaeläkejärjestelmiin voidaan liittyä myös vapaaehtoisesti. Myös työmarkkinaeläkejärjestelmän uudistaminen on suunnitteilla.

Pakollisia työmarkkinaeläkkeitä (BV) hoitavia rekisteröityjä eläkekassoja (*Pensionskasse*) on noin 1 900. Kassat ovat yhteiskassoja tai työnantajakohtaisia. Kassoilla on yhteisiä palvelusivustoja, yhdistyksiä ja liittoja, jotka mm. neuvovat vakuutettuja. Kassojen päättävissä elimissä on yhtä monta työnantaja- ja työntekijäpuolen edustajaa. Yhteisenä elimenä on *Stiftung Sicherheitsfonds BVG*. Se toimii takuulaitoksena avustuskassojen maksukyvyttömyyden varalta ja on vakuutettujen tukena vakuutushistorian jäljittämistapauksissa (*Zentralstelle 2. Säule*). Se toimii myös yhteyselimenä työmarkkinaeläkkeitä koskevissa asioissa EU- ja EFTA-maihin nähden. AHV-kassat valvovat työnantajien vakuuttamisvelvollisuuden toteutumisedellytysten täyttymistä, myös pakollisen työmarkkinaeläkkeen osalta.

Julkisen puolen työmarkkinaeläkkeitä hoitavat julkisen alan avustuskassat ja niiden yhteiselin PUBLICA, joka hoitaa eläkelaitoksena liittovaltion ja siihen läheisesti kytkeytyvien toimijoiden eläkkeet.

Työmarkkinaeläkkeitä koskevan asetuksen³ mukaan eläkelaitoksen on tuloslaskelmassa esitettävä hallintokulut jaoteltuna yleiseen hallintoon, omaisuuden hallintoon, markkinointiin ja mainostamiseen, meklari- ja broker-palveluihin, työnantajatarkastukseen ja asiantuntijapalveluihin sekä valvontaviranomaiskustannuksiin. Kirjaamisenettelyistä johtuen kuitenkin kulujako yleisen hallinnon ja omaisuuden hallinnon osalta ovat jonkin verran epätäydellisiä. Työmarkkinaeläkkeitä hoitavat eläkelaitokset julkaisevat vuosittaiset suoritekohtaiset hinnat palveluluettelossaan (*Service Level Agreement Allgemeine Dienstleistungen – SLA D*) tai kustannusohjesäännössään (*Kostenreglement*). Esimerkiksi PUBLICA ilmoittaa vakuutettu- ja eläkkeensaajakohtaiseksi maksuksi 203 euroa ja erityispalveluiden tuntihinnaksi liikkeenjohdon työstä 211 euroa, asiantuntijatyöstä 151 euroa ja virkailijan työstä 89 euroa. Kustannusohjesäännöissä on hinnoiteltu valmiiksi esimerkiksi maksukehotuksen lähettäminen ja myöhästyneen vuosi-ilmoituksen käsittely.

Työmarkkinaeläkkeiden liike- ja toimeenpanokuluissa oli markkinointi- ja mainoskuluja 57 miljoonaa euroa vuonna 2010 – noin 15 euroa vakuutettua kohden.

BSV:n teettämän työmarkkinaeläkkeiden liikekuluselvityksen⁴ mukaan työtuntien perusteella laskien eniten kuluja aiheutuu eläkelaitoksissa rekistereiden ja yksilöllisten tilien hoidosta ja seuraavaksi eniten aktiivivakuutettujen ja eläkeläisten tiedottamisesta. Yhdessä niiden tuntimäärät ovat noin puolet eläkelaitosten työtuntimäärästä. Kolmantena paljon työtä aiheuttavana on kirjanpito.

³ Verordnung über die berufliche Alters-, Hinterlassenen- und Invalidenvorsorge: Art. 48a

⁴ Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV: Verwaltungskosten der 2. Säule in Vorsorgeeinrichtungen und Unternehmen -Forschungsbericht Nr. 4/11, s. 23, 39, Bern, September 2011.

Eläkejärjestelmien hoitokulussa ei ole otettu huomioon työntäjille koituvia kuluja. BSV:n liikekuluselvityksen mukaan työmarkkinaeläkejärjestelmästä työntäjille syntyvät hallintokulut olivat vuonna 2009 noin 223 miljoonaa euroa. Näin tarkasteltuna työmarkkinaeläkkeiden liike- ja toimeenpanokulut (LTK) olivat vielä noin 32 prosenttia taulukossa esitettyä suuremmat.

Vuonna 2010 Sveitsin työmarkkinaeläkkeiden yhteenlasketut sijoitustoiminnan hoitokulut olivat 690 miljoonaa euroa ja yhteenlaskettu sijoitusvarallisuus 516 miljardia euroa. Näistä laskettu varallisuuden hoitokulu oli 0,13 prosenttia. Suurin osuus sijoituksista oli obligatioissa 184 miljardia euroa, mistä 84 miljardia oli kotimaisissa obligatioissa, ulkomaisissa Sveitsin frangin määräisissä obligatioissa 43 miljardia euroa ja ulkomaanvaluuttojen määräisissä 57 miljardia euroa. Ulkomaisissa osakkeissa oli 86 miljardia euroa ja hedge-rahastoissa 12,5 miljardia euroa. Kotimaisia kiinteistösijoituksia oli 80 miljardia euroa. Tilinpäätösten mukainen nettotuotto oli 16 miljardia euroa (n. 3 %). Vuoden 2010 tulos huononi edellisen vuoden 45 miljardista eurosta 16 miljardiin euroon.⁵

5 Bundesamt für Statistik: Pensionskassenstatistik 2010 – Die berufliche Vorsorge in der Schweiz, s. 15 ja 25.

3 Toimijat ja niiden pääasialliset tehtävät

Oheisiin taulukoihin 3a ja 3b on koottu toimijat pääasiallisine tehtävineen. Tehtävuettelo ei ole täydellinen ja yksittäisten tehtävien sisältö voi erota suomalaisen eläkelaitoksen vastaavan kaltaisesta tehtävästä. Toimijoiden omat ilmaisut eivät välttämättä ole täysin kuvaavia tai ne voivat olla työjaosta johtuen päällekkäisiä jonkin toisen alalla olevan toimijan tehtävien kanssa. Esimerkiksi vakuutusmaksujen hoito laajassa mielessä on tällainen tehtävä, jota saattavat hoitaa sekä eläkelaitos ja yhteistyöelin.

Taulukko 3a.

Sveitsin kansanvakuutuksen toimijat.

Toimija	Eläkejärjestelmä	Tehtävä	Lkm
Kansanvakuutuksen korvauskassat <i>Kantonale Ausgleichskassen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleisen kansanvakuutuksen vanhuus- ja perhe-eläkkeet täydennyksineen sekä eläkelisät perheenjäsenille (<i>Zusatzrente</i>). Hoitavat myös ansionmenetykskorvauksia puolustusvelvollisuus- ja äitiysaikojen osalta (<i>Erwerbsausfallentschädigung</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> Vuosi-ilmoitusten käsittely. Eläkemaksujen vuosilaskenta. Maksujen veloitus ja vastaanotto. Eläkeoikeustilien hoito. AHV- ja IV-eläkkeiden maksu. Vakuuttamisvelvollisuuden valvonta, myös työmarkkinaeläkkeiden ja tapaturmavakuutuksen osalta. 	30
Kansanvakuutuksen työkyvyttömyyskassat <i>IV-Stellen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleisen kansanvakuutuksen työkyvyttömyyseläkkeet ym. 	<ul style="list-style-type: none"> TK-eläkkeistä päättäminen. Vammaiseläkkeet. Kuntoutus. Työelämään sopeuttaminen. Apuvälineet. 	27
Valtakunnalliset elinkeinoaloittaiset AHV- ja IV-yhteiskassat <i>Verbandsausgleichskassen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleisen kansanvakuutuksen vanhuus-, perhe- ja työkyvyttömyyseläkkeet sekä muut työkykyyn vaikuttavat edellä sanotut korvauslajit. 	Kuten edellä.	52
Kansanvakuutuksen liittovaltiokassa <i>Eidgenössische Ausgleichskasse – EAK</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleisen kansanvakuutuksen vanhuus-, perhe- ja työkyvyttömyyseläkkeet liittovaltion henkilöstölle 	Kuten edellä.	1
<i>Schweizerische Ausgleichskasse – SAK</i>	<ul style="list-style-type: none"> EU-, EFTA- ja sosiaaliturvasopimuksissa, asuvien vapaaehtoinen kansanvakuutus 	<ul style="list-style-type: none"> AHV-järjestelyiden hoito soveltuvin osin. 	1
"Rahatoimisto" <i>Ausgleichsfonds</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kansanvakuutus 	<ul style="list-style-type: none"> AHV- ja IV- kassojen rahaliikenteen hoito ja maksuvalmiudesta huolehtiminen Puskurirahaston hoito 	1
Kansanvakuutuksen keskuslaitos <i>Zentrale Ausgleichsstelle – ZAS</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yleisen kansanvakuutuksen vanhuus-, perhe- ja työkyvyttömyyseläkkeet 	<ul style="list-style-type: none"> Keskitetyt rekisterit (Vakuutetut, vakuutusnumerot, eläkkeet). Keskuskirjanpito. Rahaliikenteen valvonta kassojen kanssa. Kassojen kirjanpidon valvonta ja analysointi. Kansanvakuutuksen tilastotietojen kerääminen. 	1

Taulukko 3b.

Sveitsin työmarkkinaeläkkeiden toimijat.

Toimija	Eläkejärjestelmä	Tehtävä	Lkm
Eläkekassat <i>Pensionskasse</i>	<ul style="list-style-type: none"> Pakollinen työmarkkinaeläke, vapaaehtoinen työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Vuosi-ilmoitusten käsittely Vuosilaskenta Eläkeoikeuksien tilinpito Neuvonta Eläkearviot Eläkepää tökset ja maksatus 	1 900
Eläkekassojen Takuurahasto - <i>Stiftung Sicherheitsfonds BVG</i> - <i>Zentralstelle 2. Säule</i> - <i>Verbindungsstelle</i>	<ul style="list-style-type: none"> Pakollinen työmarkkinaeläke, vapaaehtoinen työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Selviteltävien eläkeoikeuksien ohjaaminen oikealle kassalle. Unohdetuista eläkeoikeuksista ilmoittaminen Takuulaitostoiminta Yhteyslaitos ulkomaihin 	1
Julkisen alan kantonikohtaiset avustuskassat <i>Kantonale öffentlich-rechtliche Vorsorgeeinrichtungen</i>	<ul style="list-style-type: none"> Pakollinen julkisen alan työmarkkinaeläke, vapaaehtoinen työmarkkinaeläke 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvonta Kassan hallinto 	13
Julkisen alan keskuselin <i>PUBLICA</i>	<ul style="list-style-type: none"> Pakollinen julkisen alan työmarkkinaeläke, vapaaehtoinen työmarkkinaeläke liittovaltion osalta 	<ul style="list-style-type: none"> Eläkevakuutusmaksujen hoito Sijoitustoiminta Eläkkeiden maksatus Työsuhdeilmoitusliikenne Viestintä (lehti & verkko) 	1
Henkivakuutusyhtiöt	<ul style="list-style-type: none"> Pakolliset työmarkkinaeläkkeet. 	<ul style="list-style-type: none"> Kokonaispalvelu 	8

Sisäministeriön hallinnon alainen Sosiaalivakuutusvirasto (*Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV*) toimii eläkejärjestelmien kehittäjänä ja valvojana.

Työmarkkinaeläkkeiden valvontavastuu on kantonikohtaisilla, alueellisilla valvojilla ja uudella liittovaltion valvontaviranomaisella *Oberaufsichtskommission berufliche Vorsorge OAK BV*. Henkivakuutusyhtiöitten työmarkkinaeläkejärjestelyjä valvoo *Die Eidgenössische Finanzmarktaufsicht – FINMA*.

Vapaaehtoiset yksilölliset ns. 3. pilarin eläkejärjestelyt ovat vakuutusyhtiöissä tai eläkesäästöinä pankeissa.

4 Menetelmä

Selvityksen tekemiseksi on perehdytty Sveitsin sosiaaliturvaan, toimeenpanevaan organisaatioon, toimijoiden ja niiden yhteiselinten kertomuksiin, raportteihin ja tilastotietoihin. Keskushallinnon ja eri yhteisten toimijoiden raportointi on monipuolista ja kehittynyttä. Kuitenkin tämän selvityksen tarpeisiin nähden tulkinta-, toimintatapa- ja käsitteistökysymyksiä on runsaasti. Niiden ymmärtämiseksi ja oikein tulkitsemiseksi on aikaa vievällä tavalla jouduttu turvautumaan moniin asiaa käsitteleviin lähteisiin. Joitakin selviteltäviä kysymyksiä on jouduttu ohittamaan ja joitakin asioita on kysytty suoraan Sveitsin toimijoilta, mistä parhaat kiitokset kommentoijille.

Havaintomateriaalissa on pyritty tuoreimpia tietoja, ensisijaisesti vuoden 2011 tietoja. Osa tiedoista on vuodelta 2010. Eri vuosien tietoja on käytetty silti rinnakkain, koska kokonaistuloksen voidaan näin menetellen katsoa kuitenkin edustavan riittävällä tavalla vallitsevaa nykytilannetta. Valuuttakurssimuunnosten heilahteluiden vaimentamiseksi on rahamäärien kohdentumisvuodesta riippumatta käytetty vuoden 2011 Sveitsin frangin keskikurssia euroon nähden.⁶

Kulut vakuutettua tai eläkkeensaajaa kohden sisältävät kantojen koon ilmaisutapaan liittyvän epätarkkuuden. Kannat on ilmoitettu vuoden lopun kumuloituina tai kumuloimattomina poikkileikkaustietoina. Kumulatiivista määrää voidaan pitää oikeampana, koska vuosittaiset kulutkin ovat kumulatiivisia ja ne ovat syntyneet kaikista vuoden aikana käsitellyistä tapauksista, myös jo päättyneistä. Eri etuuslajien kantojen erisuuruus estää joidenkin keskimääraisten kulujen määrittämistä tai tulos olisi esimerkiksi painottaen laskettuna vain vaikeasti tulkittava abstraktio. Tällöin saatetaan turvautua tyyppiesimerkkiin.

Selvityksen rakennetta, sisältöä ja tietojen käyttötapaa on ohjannut Suomen oman kansallisen arvioinnin tarpeet. Selvityksen sisältö, tulkinta ja mahdolliset päätelmät ovat tekijän vastuulla.

Symbolit

- .. = tietoa ei ole saatu
- . = tieto epälooginen esitettäväksi
- * = arvioitu

6 SP: 1 € = 1,2326 CHF, käytetty kaikissa muunnoissa CHF à €.

Käytettyjä lyhennyksiä

- AHV: Vanhuus- ja perhe-eläkevakuutus (*Die Alters- und Hinterlassenenversicherung*).
- AHVG: Sveitsin vanhuus- ja perhe-eläkelaki (*Bundesgesetz über die Alters- und Hinterlassenenversicherung*).
- BSV: Liittovaltion sosiaaliturvaviranomainen (*Bundesamt für Sozialversicherungen*).
- BV: Työmarkkinaeläke (*Berufliche Vorsorge*).
- BVG: Laki työmarkkinaeläkkeistä (*Bundesgesetz über die berufliche Alters-, Hinterlassenen und Invalidenvorsorge*).
- HKY: Hallintokulut yhteensä.
- IV: Invalidivakuutus (*Die Invalidenversicherung*), työkyvyttömyys, kuntoutus ja invalidihuolto.
- LTK: Liike- ja toimeenpanokulut.
- PE: Perhe-eläke: leski, lapsi ja muut.
- SJK: Sijoitustoiminnan kulut.
- TK: Työkyvyttömyys, työkyvyttömyyseläke.
- VE: Vanhuuseläke.

Lähteet

Jahresrechnungen der AHV, IV und EO per 31. Dezember 2011/ Zentrale Ausgleichstelle ZAS ja Bundesamt für Statistik: Pensionskassenstatistik 2010 – Die berufliche Vorsorge in der Schweiz, s. 8,9, 24,25 ja Eidgenössischen Finanzmarktaufsicht finma: Berufliche Vorsorge bei Lebensversicherungsunternehmen – Offenlegung der Betriebsrechnung 2010 ja Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV: Kennzahlen: Berufliche Vorsorge (<http://www.bsv.admin.ch/dokumentation/zahlen/00093/00460/index.html?lang=de>) ja Schweizerische Sozialversicherungs-statistik 2011, s.136.

Ausgleichsfonds: Jahresbericht 2011 ja Bundesamt für Statistik: Pensionskassenstatistik 2010 – Die berufliche Vorsorge in der Schweiz.

Bundesamt für Sozialversicherungen: Statistiken zur Sozialen Sicherheit/AHV-Statistik 2011, s. 4 ja Eidgenössisches Finanzdepartement: Jahresrechnungen der AHV, IV und EO per 31. Dezember 2011, s. 7,15 ja Bundesamt für Statistik: Pensionskassenstatistik 2010 – Die berufliche Vorsorge in der Schweiz.

Jahresrechnungen der AHV, IV und EO per 31. Dezember 2011/ Zentrale Ausgleichstelle ZAS ja Bundesamt für Sozialversicherungen: Statistiken zur Sozialen Sicherheit/IV-Statistik 2011, s. 3,8, ja Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV: Kennzahlen: Berufliche Vorsorge (<http://www.bsv.admin.ch/dokumentation/zahlen/00093/00460/index.html?lang=de>).

Ausgleichsfonds: Jahresbericht 2011 – Jahresbericht des Verwaltungsrats an den Bundesrat ja Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV: Kennzahlen ...

Bundesamt für Sozialversicherungen, Bereich Statistik: T2 Demografische und wirtschaftliche Rahmendaten von 1948 bis 2010 ja Bundesamt für Statistik: Pensionskassenstatistik 2010 – Die berufliche ...

Bundesamt für Sozialversicherungen: Statistiken zur Sozialen Sicherheit/IV-Statistik 2011, Tabellenteil, T1.1,s. 2.

TANSKAN HALLINTOKULUT

Mika Vidlund

Sisältö

Yhteenveto	114
1 Eläkejärjestelmän rakenne	117
2 Lakisääteisten eläkkeiden hallintokulut	118
2.1 Kansaneläkejärjestelmä	119
2.2 Työttömyyskassan varhaiseläkejärjestelmä	119
2.3 ATP-työeläke	120
2.3.1 Työkyvyttömien lisäeläkejärjestelmä	121
3 Työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut.....	123
3.1 Henkivakuutusyhtiöiden hallinnoimat työmarkkinaeläkkeet.....	123
3.2 Toimialakohtaiset eläkekassat	124
3.3 Yrityskohtaiset eläkekassat	125
3.4 Virkamiesten eläkejärjestelmä (Tjenestemandspensioner)	125
Lähteet	127
Liitteet.....	129
Liite 1. Henkivakuutusyhtiöt ja niiden kulut vakuutettua kohti, 2007–2011, DKK	129
Liite 2. Eläkekassat ja niiden kulut vakuutettua kohti, 2007–2011, DKK	130
Liite 3. Eläkesäätiöt 2011	131

Yhteenveto¹

Liitteessä selvitetään Tanskan lakisääteisten (ns. I pilari) ja työmarkkinaeläkkeiden (ns. II pilari) hallintokuluja pääsääntöisesti vuodelta 2011, joka on viimeisin saatavilla oleva kattava tilastovuosi.

Tanskassa eläkejärjestelmän hallinto on hajautettu usealle toimijalle. Lakisääteisen kansaneläkkeen hallinto on hajautettu kunnille. Tiedot vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä hallinnoivien kuntien hallintokuluista perustuvat Tanskan sosiaaliministeriön vuonna 2009 kunnille teettämään kyselyyn. Kyselyn taustalla on vuosien 2012–2013 hallinnonuudistus, jona aikana kansaneläkkeiden hallintoa keskitetään uudelle hallintoviranomaiselle. Lakisääteisen ATP-työeläkelaitoksen hallintokulujen selvittämisessä on käytetty laitoksen omia vuosikertomuksia. Työttömyyskassoista myönnettävän varhaiseläkkeen hallintokulut on arvioitu työministeriön ja Eläkeviraston (Pensionsstyrelsen) julkaisemien selvitysten perusteella. Työmarkkinaeläkkeiden hallintokulujen selvittämiseksi on käytetty Tanskan rahoitusvalvontaviranomaisen (Finanstilsynet) tuottamia tilastoja, jotka kattavat yksityisen ja julkisen sektorin työmarkkinaeläkkeitä hallinnoivien rahasto- ja henkivakuutusyhtiöiden tiedot. Lisäksi valtion virkamiesten eläkejärjestelmän hallintokulut on selvitetty valtion budjettitietojen perusteella.

Seuraaviin taulukoihin on koottu sekä lakisääteisten- että työmarkkinaeläkejärjestelmien hallintokulut sekä muut avainluvut vuodelta 2011. Hallintokulujen yksityiskohtaisempi kuvaus on esitetty seuraavissa luvuissa.

1 1 € = 7,4506 (2011 keskipörssi, www.bof.fi).

Taulukko 1.*Eläkejärjestelmien hallintokulut ja muita avainlukuja Tanskassa 2011.*

	Lakisääteinen eläke				Työmarkkina-eläke	Yht.
	Kansaneläke	Varhaiseläke	ATP	Yht.		
Hallintokulut yht.	142 milj. €	41,6 milj. €	80 milj. € (210,6 milj. €)	263,7 milj. € (394,2 milj. €)	634,1 milj. €	897,8 milj. € (1 028,3 milj. €)
Liike- ja toimeenpanokulut (LTK)	Vanhuus- ja tk-eläke: 142 milj. € (DKK 1 059)	41,6 milj. € (DKK 310)	43,9 milj. € (DKK 327)	228,7 milj. €	413,4 milj. € (DKK 3 079)	642,1 milj. €
			SUPP: 1,2 milj. € (DKK 9)			
Sijoitus-toiminnan kulut	-	-	164,7 milj. € (DKK 1 227)	35 milj. € (165,5 milj. €)	220,7 milj. € (DKK 1 644)	255,7 milj. € (386,2 milj. €)
			suorat: 34,2 milj. € (DKK 255)			
			epäsuorat: 130,5 milj. € (DKK 972)			
			SUPP: 0,8 milj. € (DKK 6)			
Kokonaistulot (Ml. valtion osuus)	19 142 milj. € (DKK 142 611)	2 722 milj. € (DKK 20 281)	1 154,6 milj. € (DKK 8 602)	23 081,3 milj. €	17 608 milj. € (DKK 131 180)	40 689,3 milj. €
			SUPP: 62,7 milj. € (DKK 467,1)			
(Vakuutus) maksutulo	-	709 milj. € (DKK 5 284)	961,5 milj. € (DKK 7 163)	1 691,4 milj. €	17 608 milj. € (DKK 131 180)	19 299,4 milj. €
			SUPP: 20,9 milj. € (DKK 155,7)			
Eläkemeno	19 142 milj. € (DKK 142 611)	2 722 milj. € (DKK 20 281)	1 487 milj. € (DKK 11 080)	23 370,2 milj. €	10 449 milj. € (DKK 77 847)	33 819,2 milj. €
			SUPP: 19,2 milj. € (DKK 143,4)			
Sijoitus-varallisuus	-	-	104 mrd. € (DKK 776) 44 % BKT:sta ^b	104,3 mrd. €	235 mrd. € (DKK 1 750) 100 % BKT:sta ^p	339,3 mrd. €
			SUPP: 310 milj. € (DKK 2,3)			
Vakuutettuja	3 625 974 ^a (15–64 v.)	1 070 000	3 114 300	-	2,2 milj.	-
			SUPP: 96 300			
Eläkkeensaajia	1 198 994	114 287	838 000	1 313 281	0,5 milj.	-
			SUPP: 3 900			
Eläkkeet	1 198 994	114 287	841 900	2 155 181	0,5 milj.	2,7 milj.

a) DST 2012, www.statistikbanken.dk/folk1b) BKT, milj., DKK 1 782 515 (2011); DKK 1 754 648 (2010), <http://www.statbank.dk/nat01>

Taulukko 2.*Eläkejärjestelmien hallintokulut suhteutettuna avainlukuihin.*

	Lakisääteinen eläke				Työ- markkina- eläke	Yht.
	Kansan- eläke	Varhais- eläke	ATP	Yht.		
LTK / kokonaistulot	0,74 %	1,5 %	3,9 %	1,0 %	2,3 %	1,6 %
LTK / eläkemeno	0,74 %	1,5 %	3,0 %	1,0 %	4,0 %	1,9 %
LTK / vakuutettu	39 €	39 €	14 €	92 €	188 €	280 € ^a
LTK / eläkkeensaaja	119 €	365 €	54 €	174 €	827 €	-
LTK / jäsen ^b	29 €	35 €	11 €	75 €	153 €	228 € ^a
LTK / eläkkeet	119 €	365 €	54 €	106 €	827 €	238 €
Hallintokulut / kokonaistulot	0,74 %	1,5 %	6,6 %	1,1 %	3,6 %	2,2 %
Hallintokulut / eläkemeno	0,74 %	1,5 %	5,3 %	1,1 %	6,1 %	2,7 %
Hallintokulut / vakuutettu	39 €	39 €	26 €	104 €	288 €	392 € ^a
Hallintokulut / eläkkeensaaja	108 €	365 €	95 €	201 €	1 268 €	684 €
Hallintokulut / eläkkeet	119 €	365 €	95 €	122 €	1 268 €	333 €
Hallintokulut / jäsen ^b	29 €	35 €	20 €	84 €	235 €	319 € ^a

LTK = Liike- ja toimeenpanokulut.

a) Esimerkkihenkilö, joka vakuutettu tai jäsen sekä lakisääteisessä että työmarkkinaeläkejärjestelmässä.

b) Vakuutetut ja eläkkeensaajat.

1 Eläkejärjestelmän rakenne

Tanskassa lakisääteiseen eläketurvaan kuuluu asumisperusteinen kansaneläkejärjestelmä ja työmarkkinoiden lisäeläkejärjestelmä (ATP, Arbejdsmarkedets Tillægspension). Lisäksi työttömyysvakuutusjärjestelmästä maksetaan varhaiseläkkeitä (efterløn). Kansaneläkkeen merkitys on keskeinen kokonaiseläketurvassa ja sen taso on korkea. Kansaneläkejärjestelmän hallinto on hajautettu kunnille. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan vanhuuseläkkeitä ja työkyvyttömyyseläkkeitä. Varsinaisia perhe-eläkkeitä ei makseta, mutta jos molemmat puoliset saavat jotain kansaneläkejärjestelmän etuutta, maksetaan molempien yhteenlasketuja eläkkeitä puolison kuoleman jälkeen leskeneläkkeenä kolmen kuukauden ajan. Kansaneläkkeet rahoitetaan verovaroin.

ATP-työeläkejärjestelmään kuuluvat pakollisesti kaikki palkansaajat. Lakisääteisen työmarkkinoiden lisäeläkejärjestelmän (ATP) hallinnosta vastaa itsenäinen ATP-eläkelaitos. ATP-järjestelmästä maksetaan vanhuus- ja perhe-eläkkeitä, mutta ei työkyvyttömyyseläkkeitä. ATP-järjestelmästä maksettavien eläkkeiden osuus kokonaiseläketurvasta on pieni. Vuonna 2011 eläkkeelle siirtyneen 65 vuotta täyttäneen työntekijän täyteen kokopäiväiseen työuraan ATP:n perustamisvuodesta 1964 lähtien maksettuihin maksuihin perustuva ATP-eläke oli DKK 24 800 vuodessa (n. 3 300 €). Täysi ATP-eläke on noin 40 prosenttia kansaneläkkeen perusosasta. Keskimääräinen ATP-vuosieläke oli noin DKK 12 700 (1 700 €). Vuonna 2011 eläkkeelle 65-vuotiaana siirtyneiden keskimääräinen ATP-eläke oli noin DKK 15 600 (2 090 €). Järjestelmän rahoittavat työnantaja ja työntekijä yhdessä. Maksu on tasasuuruinen ja se vastaa noin yhtä prosenttia keskipalkasta.

Vuoden 1999 alusta voimaan tullut pakollinen säästöeläkejärjestelmä (SP, Særlige Pensionsopsparing) on lakkautettu 30.4.2010. SP-säästöeläkkeisiin kerättiin henkilökohtaisille eläketileille maksua yksi prosentti palkasta ja sitä hallinnoi ATP-työeläkelaitos.

Ansiosidonnainen työeläke on järjestetty erillisin työmarkkinasopimuksin. Työmarkkina-perusteiset lisäeläkejärjestelmät kattavat yli 80 prosenttia palkansaajista. Ne ovat pääsääntöisesti maksuperusteisia ja tavallisesti järjestetty yrityskohtaisissa eläkekassoissa (firmapensionskassor), toimialakohtaisissa eläkekassoissa (tvaergående pensionskasser) ja henkivakuutusyhtiöissä (livsforsikringsselskaber). Suurin osa lisäeläkkeistä on järjestetty henkivakuutusyhtiöissä. Osalla valtion virkamiehistä on oma etuusperusteinen eläkejärjestelmänsä (tjenestemandspension), jota hallinnoi valtiovarainministeriön yhteydessä erillinen Moderniseringsstyrelsen (ent. Personalestyrelsen, henkilöstöhallitus).

2 Lakisääteisten eläkkeiden hallintokulut

Kansaneläkkeiden hallinto on hajautettu kunnille. Vuonna 2007 Tanskassa toteutettiin kuntauudistus. Kuntaliitokset vähensivät kuntien määrän 271:stä nykyiseen 98:aan. Lisäksi uudistuksessa vähennettiin myös läänien määrää. Entisten 14 maakuntaläänin tilalle perustettiin viisi aluetta eli regioonia, joiden päätehtävänä on sairaalatoimi ja terveydenhoito.

Hallintorakennetta ja kansaneläkkeiden toimeenpanoa ollaan edelleen uudistamassa merkittävästi. Lokakuussa 2012 toimintansa on aloittanut uusi hallintoviranomainen Udbetaling Danmark², joka ottaa vastatakseen kunnille hajautetun lakisääteisten kansaneläkkeiden sekä joidenkin muiden sosiaaliturvaetuuksien, kuten perhe-etuuksien ja asumislisän laskennan ja maksamisen. Kansaneläke-etuudet siirtyvät uudelle viranomaiselle 1.3.2013 mennessä. Sosiaaliministeriö (Social- og Integrationsministeriet), Valtiovarainministeriö (Finansministeriet), Kuntaliitto (KL, Kommunernes Landsforening) ja ATP-laitos ovat toimineet uuden hallinnon perustajina, ja itse toimeenpanoa toteutetaan viiden alueellisen yksikön toimesta. Keskittämisen on arvioitu säästävän hallintokuluja DKK 300 miljoonaa vuodessa. Vuonna 2011 varsinaisia hallintokuluja ei ole. Hallinnon perustamiskustannuksiksi on ilmoitettu DKK 93,5 miljoonaa vuonna 2011. Kunnat rahoittavat toiminnan maksamalla erityistä hallintomaksua, joka määritellään ensimmäisen kerran vuoden 2012 aikana perittäväksi vuonna 2013.

Taulukossa 2.1 on esitetty lakisääteisten kansaneläkkeiden sekä varhaiseläkkeen saajat vuosina 2009–2011. Lakisääteiset kansaneläke- ja varhaiseläkemenot olivat yhteensä yhdeksän prosenttia BKT:stä³ vuonna 2011 (ks. taulukko 2.2).

Taulukko 2.1.

Lakisääteisten kansaneläkkeiden ja varhaiseläkkeen saajat vuosina 2009–2011.

	2011	2010	2009
Vanhuuseläke	953 428	921 309	883 711
Työkyvyttömyyseläke, yhteensä	245 566	244 552	241 299
- Højeste/ mellemste førtidspension (vanha)	109 050	118 057	126 553
- Almindelig /forhøjet almindelig førtidspension (vanha)	24 984	28 228	31 633
- Førtidspension (uusi)	111 532	98 267	83 113
Varhaiseläke (täysi)	114 287	123 915	131 519
Yhteensä	1 313 281	1 289 776	1 256 529

Lähde: DST, <http://www.statistikbanken.dk/PEN11>; <http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/offentligt-forsoergede/fuldtidsmodtagere.aspx>

² <http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/udbetalingdanmark/ud.dk>

³ DKK 1782,5 mrd. (DST 2012).

Taulukko 2.2.

Lakisääteiset kansaneläke- ja varhaiseläkemenot vuosina 2009–2010, DKK milj.

	2011	2010	2009
Vanhuseläke*	101 626	95 469	88 864
Työkyvyttömyyseläke	40 983	39 748	37 513
Varhaiseläke	20 281	21 345	21 479
Perhe-eläke	2	2	1
Yhteensä	162 892	156 564	147 857

* Sisältää eläkelisän (personlige tillæg).

Lähde: <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16252/headword/dk/139.pdf>

DST, <http://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>

2.1 Kansaneläkejärjestelmä

Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan vanhuuseläkkeitä (folkepension) ja työkyvyttömyyseläkkeitä (førtidspension). Varsinaista perhe-eläkettä (efterlevende) ei ole. Sitä myönnetään vain leskelle (efterlevelsespension) kolmen kuukauden ajan, jos molemmat puoliset ovat eläkkeensaajia tai tuloharkintaisena kertakorvauksena (efterlevelseshjælp).

Kuntien hallinnoimien etuuksien ja palvelujen osalta ei ole saatavilla etuuskohtaista eritelyä hallintokuluista. Tässä selvityksessä kansaneläkkeiden hallintokulut on saatu Tanskan sosiaaliministeriöltä ja sen kunnille vuonna 2009 lähettämästä erilliskyselystä. Kysely on suoritettu Udbetaling Danmark -hallinnonuudistuksen tuottamien kustannushyötyjen kartoittamiseksi. Näiden tietojen perusteella vanhuuseläkkeiden hallintokulut ilman erityisen it-järjestelmän kuluja olivat DKK 394 miljoonaa ja työkyvyttömyyseläkkeiden DKK 88 miljoonaa.⁴ Työkyvyttömyyseläkkeiden osalta kulut eivät sisällä työkyvyttömyyden arvioinnista aiheutuvia kuluja. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden it-kulut olivat DKK 417 miljoonaa, joiden kilpailuttamisesta hallinnonuudistuksen yhteydessä odotetaan merkittäviä kustannussäästöjä.

Ulkomaille maksettavista eläkkeistä, ulkomaantyön vakuuttamisesta ja sosiaaliturvasopimusasioista vastaa sosiaaliministeriön alainen Eläkevirasto (Pensionsstyrelsen). Eläkevirasto lopetetaan ja sen toiminnot siirtyvät Udbetaling Danmarkiin. Eläkeviraston hallintokulut olivat DKK 90,9 miljoonaa vuonna 2009, DKK 109,2 miljoonaa vuonna 2010 ja DKK 160,1 miljoonaa vuonna 2011 (Pensionsstyrelsen 2012).

2.2 Työttömyyskassan varhaiseläkejärjestelmä

Työttömyyskassaan (A-kasse) kuuluvat palkansaajat ja yrittäjät voivat saada työttömyysvakuutuksen varhaiseläkkeen (efterløn) 60 vuoden iästä alkaen työttömyysvakuutusjärjestelmästä. Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on erillisen varhaiseläkemaksun maksaminen työttömyyskassalle. Varhaiseläkkeet rahoitetaan pääosin valtion varoin. Vuonna 2011

4 Tiedot ovat vuoden 2011 hintatasossa.

maksutuloa kertyi noin DKK 5,3 miljardia ja maksua perittiin noin 1,1 miljoonalta vakuutetulta. (Finanslov 2011.)

Työttömyysetuuksia ja varhaiseläkettä hallinnoivia työttömyyskassoja on 28. Kassoissa on noin 2,2 miljoonaa vakuutettua. Työministeriö ja Eläkevirasto (Pensionsstyrelsen) julkaisevat vuosittain tiedot työttömyyskassojen hallintokuluista. Työttömyyskassojen hallintokulut ovat laskeneet vuosien 2000–2002 noin DKK 4 miljardin tasosta nykyiselle noin DKK 3 miljardin tasolle. Työttömyyskassojen hallintomaksut vaihtelevat noin DKK 800:n ja DKK 1900:n välillä jäsentä kohti vuonna 2012⁵.

Työttömyyskassojen myöntämistä etuuksista varhaiseläke on työttömyyspäivärahan maksamisen jälkeen merkittävin yksittäinen etuusmenoerä. Etuuskohtaista erittelyä hallintokulujen osalta ei ole saatavilla, mutta työministeriö ja Eläkevirasto julkaisevat työttömyyskassojen myöntämien etuuksien ja palvelujen toimeenpanon tehokkuuden mittaamiseksi tehtyjä arvioita hallinnon ajankäytöstä. Varhaiseläkkeen osuus hallinnon kokonaisajankäytöstä oli 11 prosenttia vuonna 2009 ja 10 prosenttia vuonna 2010 (Pensionsstyrelsen 2010; Beskæftigelsesministeriet 2011).

Tässä selvityksessä on käytetty kyseistä arviota varhaiseläkkeen hallinnointikulujen arvioimiseksi. Vastaava osuus kokonaishallintokuluista antaa varhaiseläkkeen hallintokuluiksi DKK 337 miljoonaa vuonna 2009 ja DKK 310 miljoonaa vuonna 2010. Voidaan olettaa hallintokulujen näin arvioituna jäävän matalammaksi kuin mitä ne tosiasiallisesti ovat, mutta ajankäyttöaineiston tulosten perusteella kyseinen arvio antaa joka tapauksessa oikeamman kuvan hallintokulujen suuruudesta kuin mitä etuusmenojen suhteen tehty arvio.

2.3 ATP-työeläke

ATP-eläkelaitoksen hallintokulut on esitetty taulukossa 2.3 ja vakuutettujen määrät taulukossa 2.4. ATP:n liike- ja toimeenpanokulut olivat DKK 69 jäsentä kohden ja sijoitustoiminnan suorat (sisäiset) kulut DKK 54. Mikäli huomioon otetaan ATP:n ilmoittamat epäsuorat (ulkoiset) sijoituskulut, ovat sijoitustoiminnan kulut DKK 261 jäsentä kohden. Valvontaviranomaisen (Finanstilsynet) tilastot sisältävät vain sijoitustoiminnan suorat kulut. Tämänkin selvityksen yhteenlasketuissa hallintokuluissa (taulukko 1) huomioon otetaan vain sisäiset kulut.

5 <http://www.a-kasser.dk/>, ks. myös: <http://www.penst.dk/~media/PST/Files/Publikationer/2011/A-kassernes%20administration-sudgifter%20011211pdf.ashx>, <http://www.penst.dk/~media/PST/Files/Publikationer/2011/Benchmarking%20af%20akassernes%20statusrapport%202010pdf.ashx>

Taulukko 2.3.*ATP-eläkelaitoksen hallintokulut vuosina 2009–2011, DKK milj.*

	2011	2010	2009
Maksutulo	8 602	8 293	8 185
Eläkemenot	11 080	10 170	9 222
Hallintokulut			
- Liike- ja toimeenpanokulut	327	318	196
- Sijoitustoimintakulut (suorat)	255	243	166
- Sijoitustoimintakulut (epäsuorat)	972	888	621

Lähde: ATP; Finanstilsynet.

Vakuutettujen eli jäsenten kokonaislukumäärä oli 4,7 miljoonaa vuonna 2011. Luku sisältää myös eläkeläiset. Vakuutusmaksuja maksavien jäsenten eli niin sanottujen aktiivijäsenten lukumäärä oli 3 114 300 vuonna 2011.

Taulukko 2.4.*ATP-järjestelmän vakuutetut ja eläkeläiset vuosina 2009–2011.*

	2011	2010	2009
Jäsenet	4 732 000	4 678 000	4 641 000
- Eläkeläiset	838 000	795 000	756 000

Lähde: ATP; Finanstilsynet.

ATP:llä oli 686 kokopäiväistä työntekijää vuonna 2011. Koko konsernissa työntekijöitä oli 794. ATP tarjoaa hallinnointipalveluja ja hallinnoi eläkkeiden lisäksi myös joitakin muita sosiaaliturvaetuuksia (esim. palkansaajien palkkaturvarahastoa). Lisäksi ATP antaa teknistä ja hallinnollista osaamista uudelle Udbetaling Danmark -hallintoelimelle, joka ottaa vastatakseen kunnille hajautetun lakisääteisten kansaneläkkeiden lisäksi perhe-etuuksien laskennan ja maksamisen.

ATP:n eläkevarat olivat noin DKK 776 miljardia vuonna 2011; noin 44 prosenttia suhteessa BKT:hen. ATP-eläkemenot olivat 0,6 prosenttia BKT:sta vuonna 2011.

2.3.1 Työkyvyttömiä lisäeläkejärjestelmä

ATP hallinnoi työkyvyttömyyseläkeläisten vapaaehtoista lisäeläketurvaa (SUPP). Työkyvyttömyyseläkeläisillä on vuodesta 2003 ollut mahdollista parantaa tulevaa vanhuuseläketurvaansa maksamalla vapaaehtoista maksua lisäeläkettä varten. Vuoden 2011 lopussa 96 300, noin 39 prosenttia työkyvyttömyyseläkeläisistä oli hankkinut lisäturvaa. Näistä 94 prosenttia oli valinnut ATP:n hoitamaan SUPP-eläkettä. Maksu on kiinteä ja maksu oli DKK 459 kuukaudessa vuonna 2011. Kunta maksaa vakuutusmaksusta 2/3 (306 DKK) ja vakuutettu 1/3 (153 DKK). Maksutulo oli DKK 467 miljoonaa vuonna 2011. Rahastoitu pääoma oli

DKK 2,3 miljardia vuonna 2011. Eläkemeno oli 0,03 prosenttia BKT:sta vuonna 2011. Hallintokulut on esitetty taulukossa 2.5.

Taulukko 2.5.

SUPP-lisäeläkejärjestelmä, DKK milj.

	2011	2010	2009
Maksutulo	467,1	425	381
Eläkemenot	143,4	119,9	86
Hallintokulut			
- Liike- ja toimeenpanokulut	9	14	14
- Sijoitustoimintakulut	6	3 (+3 epäsuorat kulut)	0,2 (+2 epäsuorat kulut)

Lähde: ATP.

3 Työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut

Virkamiesten eläkejärjestelmää lukuun ottamatta työmarkkinaeläkkeet ovat maksuperusteisia ja täysin rahastoituja. Työmarkkinaeläkkeiden eläkevarat olivat arviolta noin DKK 1 750 miljardia (235 mrd. €) vuonna 2010 eli noin 100 prosenttia BKT:hen verrattuna (MoF 2011). Työmarkkinaeläkemenot olivat noin 4,4 prosenttia BKT:hen verrattuna vuonna 2011.

Yhteen tai useampaan työmarkkinaeläkejärjestelmään maksuja maksaneita vakuutettuja oli yhteensä noin 2,2 miljoonaa vuonna 2011. Eläkkeensaajia oli noin 500 000. (Forsikring og Pension 2012.)

3.1 Henkivakuutusyhtiöiden hallinnoimat työmarkkinaeläkkeet

Suurin osa työmarkkinaeläkkeistä on järjestetty henkivakuutusyhtiöissä. Henkivakuutusyhtiöitä oli 34 vuonna 2011 (ks. liite 1). Työsuhteeseen sidottujen vakuutus sopimusten lukumäärä oli 3 364 074 vuonna 2011.

Seuraavaan taulukkoon on koottu henkivakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulo, korvausmenot ja hallintokulut. Yhtiöt eivät eritele hallintokuluja etuuslajeittain. Tässä selvityksessä työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut on jouduttu arvioimaan henkivakuutusyhtiöiden ilmoittamien korvausmenojen perusteella. Tulos on siis vain suuntaa antava (ks. taulukko 3.1). Työmarkkinaeläkkeiden osuus on ollut hivenen yli puolet yhtiöiden kokonaiskorvausmenoista. Maksutuloissa osuus on selkeästi korkeampi. Osaltaan tätä selittää se, että nykyiset kattavat työmarkkinaeläkejärjestelmät on perustettu melko myöhäisessä vaiheessa, vasta 1980- ja 1990-luvulla.

Taulukko 3.1.

Henkivakuutusyhtiöiden avainlukuja vuosina 2009–2011, 1 000 DKK.

	2011	2010	2009
Maksutulot, yhteensä ^a	104 384 446	97 014 690	88 897 902
- Työmarkkinaeläke ^b	87 504 278	81 529 393	73 649 642
- Yksilöllinen ^c	7 861 277	6 895 380	6 919 073
- Ryhmähenkivakuutus	9 018 891	8 589 917	8 329 187
Korvausmenot, yhteensä ^a	73 051 446	64 927 825	57 368 286
- Työmarkkinaeläke ^b	40 015 838	33 582 851	30 978 263
- Yksilöllinen ^c	25 384 656	23 568 188	19 156 160
- Ryhmähenkivakuutus	7 650 951	7 776 786	7 233 863
Hallintokulut ^a	6 477 180	6 000 961	6 146 061
- Liike- ja toimeenpanokulut	4 598 561	4 196 175	4 490 493
- Sijoitustoiminnan kulut	1 878 619	1 804 786	1 655 568
Työmarkkinaeläkkeiden hallintokulut ^d	3 543 017	3 102 496	3 318 873
- Liike- ja toimeenpanokulut	2 515 413	2 169 422	2 424 866
- Sijoitustoiminnan kulut	1 027 604	933 074	894 007

a) I alt forsikrings-/pensionsydelser,

b) Livsforsik. kontrakter tegnet som led i et ansættelsesforhold.

c) Livsforsik. kontrakter tegnet uden for ansættelsesforhold.

d) Korvausmenojen perusteella tehty arvio.

Lähde: Finanstilsynet.

3.2 Toimialakohtaiset eläkekassat

Eläkekassoja oli 21 vuonna 2011 (ks. liite 2). Vakuutettuja kassoissa oli noin 600 000 (taulukko 3.4). Keskimääräinen kokotyöaikainen henkilöstö vuoden 2011 aikana oli 271. Tiedot maksutuloista, korvausmenoista ja hallintokuluista on esitetty taulukoissa 3.2 ja 3.3.

Taulukko 3.2.

Toimialakohtaiset eläkekassat (Tværgående pensionskasser), 1 000 DKK.

	2011	2010	2009
Maksutulo, yhteensä	19 420 032	18 983 810	17 892 539
- Työmarkkinaeläke ^b	18 477 504	18 132 592	17 081 872
- Yksilöllinen ^c	613 304	530 153	524 354
- Ryhmähenkivakuutus	329 224	321 065	286 313
Korvausmenot, yhteensä ^a	13 288 281	12 510 578	11 729 247
- Työmarkkinaeläke ^b	11 697 330	10 884 045	10 894 426
- Yksilöllinen ^c	1 157 768	1 125 546	397 881
- Ryhmähenkivakuutus	433 183	500 987	436 940
Hallintokulut			
- Liike- ja toimeenpanokulut	529 335	481 947	442 795
- Sijoitustoiminnan kulut	573 491	596 516	637 086

a) I alt forsikrings-/pensionsydelses.

b) Livsforsik. kontrakter tegnet uden for ansættelsesforhold.

c) Livsforsik. kontrakter tegnet som led i et ansættelsesforhold.

Lähde: Finanstilsynet.

Taulukko 3.3.

Hallintokulut, 1 000 DKK. (Pensionsmæssige driftsomkostninger for tværgående pensionsselskaber)

	2011	2010	2009
Henkilöstökulut	152 584	150 704	149 385
Hallintomaksut (administrationsvederlag)	182 413	233 779	198 048
Kiinteistökulut (husleje, driftsomkostninger vedrørende domicilejendomme)	16 015	15 161	14 684
Poistot ja arvonalentumiset	23 045	15 404	4 987
Muut hankinta- ja hallintokulut	169 684	88 345	98 625
Korvaus yhteistyöelimiltä	14 676	21 446	22 934
Yhteensä	529 335	481 947	442 795

Lähde: Finanstilsynet.

Taulukko 3.4.

Vakuutetut/jäsenet ja eläkeläiset

	2011	2010	2009
Jäsenet	598 891	586 760	572 742
- Vapaakirjat	185 979	184 873	177 836
Eläkeläiset	124 729	117 928	112 309

Lähde: Finanstilsynet.

3.3 Yrityskohtaiset eläkekassat

Yrityskohtaisia eläkekassoja (säätioitä) oli 29 vuonna 2011. Suurin osa (22) oli pieniä, alle 50 vakuutettua sisältäviä kassoja. (ks. liite 3). Keskimääräinen kokotyöaikainen henkilöstö vuonna 2011 oli 35. Yrityskohtaisissa eläkekassoissa vakuutettujen määrä on ollut tasaisessa laskussa (taulukko 3.6). Eläkekassojen avainluvut on esitetty taulukossa 3.5.

Taulukko 3.5.

Yrityskohtaisten eläkekassojen availukuja vuosina 2009–2011, 1 000 DKK.

	2011	2010	2009
Maksutulot	857 912	1 244 146	842 740
Eläkemenot	1 794 174	1 874 895	1 873 905
Hallintokulut			
- Liike- ja toimeenpanokulut	34 668	32 119	25 358
- Sijoitustoiminnan kulut	42 772	42 482	35 221

Lähde: Finanstilsynet.

Taulukko 3.6.

Vakuutetut/jäsenet ja eläkeläiset vuosina 2009–2011.

	2011	2010	2009
Jäsenet	5 824	6 409	6 441
Eläkeläiset	11 405	11 852	11 547

Lähde: Finanstilsynet.

3.4 Virkamiesten eläkejärjestelmä (Tjenestemandspensioner)

Virkamiesten eläkejärjestelmä on etuusperusteinen. Eläkkeet rahoitetaan pääosin valtion verovaroin. Virkamiesten eläkejärjestelmään kuului noin 71 000 vakuutettua. Vakuutettujen määrä on vähentynyt voimakkaasti mm. vakuutettujen siirtyessä rahastoihin ja maksuperusteisiin työmarkkinaeläkejärjestelmiin. Eläkkeitä maksettiin noin 145 000 edunsaajalle, joista omaeläkkeensaajia oli noin 110 000. Eläkemenot olivat noin 1,4 prosenttia BKT:sta vuonna 2011 (taulukko 3.7).

Taulukko 3.7.

Virkamiesten eläkejärjestelmän avainluvut vuosina 2009–2011, DKK milj.

	2011	2010	2009
Eläkemenot	24 340	23 535	22 842
Maksutulot	3 939	3 217	3 280
Hallintokulut	-	52,2	63,8

Lähde: DST, <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16252/headword/dk/139.pdf>;

Finansministeriet, Finanslov 2012 (§36 Pensionsvæsenet).

<http://www.oes.cs.dk/bevillingslove/doctopic?book=BEVPUBL.FL12T&topic=36&searchtype=3&line=0#firsthit>

Tässä selvityksessä käytetään virkamiesten eläkejärjestelmän osalta vuoden 2010 hallintokulua johtuen valtiovarainministeriön ja samalla eläkkeiden hallintoa koskevista uudelleenjärjestelyistä. Moderniseringsstyrelsen on 31.10.2011 alkaen korvannut virkamiesten eläkkeitä aiemmin hallinnoineen Personalestyrelsenin (henkilöstöhallitus). Hallinnossa oli 114 työntekijää vuonna 2011 (127 vuonna 2010).

Lähteet

A-kasser i Danmark.

http://www.ckaask.dk/da/~link.aspx?_id=CC0AC357DC4D4691A68B8B07DD922596&_z=z

A-kasser.dk. <http://www.a-kasser.dk/>

The ATP Group Annual Report 2010.

http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/1db9d2004600839596a8d6d75ca8fcf1/ATPkoncer-nen_aarsrapport2010_UK_ver_2.pdf?MOD=AJPERES

The ATP Group Annual Report 2011.

http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/774d55804a4510a1ab0ceb922cbbbee98/Om_ATP_UK_annual_report_2011.pdf?MOD=AJPERES

ATP Koncernen Årsrapport 2011.

http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/2a1dbb0049fb52239702df3af86e126b/Om_ATP_aarsrapport_2011_ver_II.pdf?MOD=AJPERES

ATP Koncernen.

http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/atp/atp.dk/om/omatp/rapporter_og_regnskaber/aars_og_kvartalsrapporter/atp_koncernen/2011.htm

ATP. Supplerende arbejdsmarkedspension for førtidspensionister. Årsrapport 2011

http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/8dfe5d0049fb596297ccdf3af86e126b/Om_ATP_SUPP_aarsrapport+2011.pdf?MOD=AJPERES

Beskæftigelsesministeriet 2011. A-kassernes tidsforbrug på kerneopgaver.

<http://www.pens.dk/~media/PST/Files/Publikationer/2011/A-kassernes%20tidsforbrug%20paa%20kerneopgaver%20i%202010pdf.ashx>

DST, Danmarks Statistik 2012. <http://www.statistikbanken.dk/folk1>

DST. Sociale udgifter. <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16252/headword/dk/139.pdf>

DST, Danmarks Statistikbank. <http://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>

Elbo Anders. Social- og Integrationsministeriet. Asiantuntijakontakti.

FINANSLOV for finansåret 2011

<http://www.oes-cs.dk/bevillingslove/doctopic?book=BEVPUBL.FL11T&topic=17&searchtype=3>

Finansministeriet. Finansloven. <http://www.fm.dk/>

Finanstilsynet. <http://www.finanstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta.aspx>

Forsikring og Pension 2012. Indbetalinger til pensionsordninger med fradragsret - Antal personer.

http://www.forsikringogpension.dk/presse/Statistik_og_Analyse/statistik/pension/indbetalinger/Sider/Indbetalinger_antal_personer.aspx

MoF 2011. Ministry of Finance. Country Fiche Denmark. The 2012 Ageing Report Economic and budgetary projections for the 27 EU Member States (2010-2060). European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Economic Policy Committee, Ageing Working Group. http://europa.eu/epc/working_groups/ageing_en.htm

Pensionsstyrelsen 2010. A-kassernes transaktionsomkostninger i 2009. <http://www.penst.dk/~media/PST/Files/Publikationer/2010/Akassernes%20transaktionsomkostninger%20i%202009pdf.ashx>

Pensionsstyrelsen 2012. Årsrapport 2011. http://www.penst.dk/~media/PST/Files/Publikationer/2012/Aarsrapport_2011_Pensionsstyrelsen.ashx

Structure and operation of local and regional democracy. 2008. Report prepared in co-operation with the Ministry of Social Welfare, adopted by the European Committee on Local and Regional Democracy on 29 November 2008. Council of Europe. <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1548691&SecMode=1&DocId=1349734&Usage=2>

Udbetalning Danmark. http://www.atp.dk/wps/wcm/connect/udbetalingdanmark/ud.dk/indhold/emner/om_udbetaling_danmark/spoergsmaal_svar

Udbetaling Danmark, vuosikertomus 2011 http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/ba8621804aad08f3b626f6922cbb98/UDK_aarsrapport_2011.pdf?MOD=AJPERES

Liitteet

Liite 1. Henkivakuutusyhtiöt ja niiden kulut vakuutettua kohti, 2007–2011, DKK

	2007	2008	2009	2010	2011
AP Pension livsforsikringsaktieselskab	1 203,00	1 175,00	1 186,00	1 163,00	1 355,00
Bankpension, livs- og pensionsforsikringsselskab A/S			236 406,00	22 599,00	33 630,00
Danica Liv III, Livsforsikringsaktieselskab	1 362,00	1 394,00	1 131,00		
Danica Pension I, Livsforsikringsaktieselskab	3 942,00	2 915,00	2 222,00		
Danica Pension, Livsforsikringsaktieselskab	1 100,00	1 065,00	1 033,00	1 233,00	1 212,00
Forsikrings-Aktieselskabet ALKA Liv II	198,00	204,00	221,00	204,00	0,00
Forsikringsselskabet Alm. Brand Liv og Pension A/S	824,00	748,00	723,00	811,00	820,00
Forsikringsselskabet SEB Link A/S	2 701,00	2 531,00	2 616,00	2 406,00	2 319,00
Forsikringsselskabet SEB Liv III A/S	2 127,00	1 990,00	2 153,00	2 326,00	
FunktionærPension, Pensionsforsikringsaktieselskab	378,00	396,00	380,00	471,00	437,00
Industriens Pensionsforsikring A/S	318,00	365,00	369,00	316,00	307,00
Lærernes Pension, forsikringsaktieselskab	532,00	489,00	566,00	581,00	529,00
Nordea Liv & Pension, livsforsikringsselskab A/S	1 950,00	1 451,00	1 417,00	1 393,00	1 395,00
Nordea Liv & Pension, livsforsikringsselskab III A/S	1 215,00	569,00			
Nordea Liv og Pension A	512,00	1 967,00			
Nykredit Livsforsikring A/S	1 642,00	2 032,00	2 331,00	3 361,00	3 506,00
PBU - Livsforsikringsselskabet A/S			10 668,00	635,00	3 119,00
PenSam Liv Forsikringsaktieselskab	561,00	583,00	585,00	412,00	1 095,00
PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab	335,00	336,00	354,00	362,00	352,00
PFA Pension, forsikringsaktieselskab	1 322,00	1 434,00	1 318,00	842,00	1 162,00
PFA Soraarneq, forsikringsaktieselskab	995,00	865,00	1 045,00	1 077,00	1 385,00
PKA+Pension Forsikringsselskab A/S	334,00	354,00	342,00	378,00	396,00
PMF-Pension, Forsikringsaktieselskab	347,00	347,00	344,00	556,00	528,00
Sampension KP Livsforsikring A/S	503,00	557,00	513,00	511,00	530,00
SEB Pensionsforsikring A/S	1 117,00	1 164,00	1 177,00	1 124,00	1 231,00
SHB Liv Forsikringsaktieselskab	1 472,00	1 067,00	832,00	1 274,00	3 124,00
Skandia Link Livsforsikring A/S	2 362,00	2 598,00	2 702,00	1 753,00	1 762,00
Skandia Livsforsikring A A/S	3 013,00	1 571,00	1 307,00	1 467,00	1 392,00
Skandia Livsforsikring A/S	4 384,00	4 916,00	4 212,00	3 760,00	3 037,00
Topdanmark Link Livsforsikring A/S	5 220,00	2 436,00	1 823,00	1 767,00	2 294,00
Topdanmark Livsforsikring A/S	1 556,00	1 886,00	1 689,00	1 516,00	1 474,00
Topdanmark Livsforsikring II A/S	1 035,00	1 085,00	1 143,00	1 217,00	1 283,00
Topdanmark Livsforsikring III A/S	3 635,00	3 768,00	3 307,00	3 384,00	3 696,00
Topdanmark Livsforsikring V A/S	1 034,00	1 062,00	1 121,00	1 125,00	1 435,00

<http://www.finanstilsynet.dk/en/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Noegletal.aspx>

Liite 2. Eläkekassat ja niiden kulut vakuutettua kohti, 2007–2011, DKK

Eläkekassat	2007	2008	2009	2010	2011
Arbejdstagernes Pensionskasse	329,00	288,00	278,00	302,00	293,00
Arkitekternes Pensionskasse	746,00	843,00	990,00	976,00	1 055,00
BANKPENSION, Pensionskasse for Finansansatte	1 038,00	1 827,00	1 334,00	1 100,00	1 378,00
Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse	866,00	811,00	1 040,00	941,00	992,00
Finanssektorens Pensionskasse	1 961,00	2 389,00	2 182,00	2 432,00	2 822,00
Juristernes og Økonomernes Pensionskasse	923,00	902,00	971,00	986,00	1 311,00
Lægernes Pensionskasse	595,00	593,00	592,00	591,00	578,00
MP Pension, Pensionskassen for magistre og psykologer	677,00	748,00	679,00	596,00	711,00
Pensionsk. for sygehjælpere, beskæftigelsesvejledere, plejere og plejehjemsass.	603,00	385,00	400,00	531,00	402,00
Pensionskassen for amtsvejtmænd m. fl.	716,00	419,00	439,00		
Pensionskassen for Apotekere og Farmaceuter	987,00	1 260,00	1 290,00	1 036,00	1 185,00
Pensionskassen for Bioanalytikere	533,00	377,00	558,00	531,00	
Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoger	556,00	573,00	440,00	687,00	670,00
Pensionskassen for Farmakonomer	1 042,00	1 133,00	1 080,00	1 075,00	1 120,00
Pensionskassen for Håndværk og Industri	326,00	374,00			
Pensionskassen for Jordbrugsakademikere og Dyr læger	856,00	876,00	1 000,00	978,00	1 137,00
Pensionskassen for Jordemødre	535,00	399,00	571,00	537,00	
Pensionskassen for Kontorpersonale	529,00	400,00	525,00	519,00	526,00
Pensionskassen for Kost- og Ernæringsfaglige	529,00	400,00	518,00	522,00	
Pensionskassen for Lægeseekretærer	526,00	380,00	530,00	518,00	527,00
Pensionskassen for Nærings- og Nydelsesmiddelområdet	313,00	391,00			
Pensionskassen for portører	689,00	421,00	436,00	1 048,00	920,00
Pensionskassen for Socialrådgivere og Socialpædagoger	529,00	404,00	516,00	521,00	529,00
Pensionskassen for Sundhedsfaglige	534,00	397,00	540,00	528,00	535,00
Pensionskassen for Sygeplejersker	533,00	371,00	543,00	533,00	533,00
Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører	933,00	943,00	874,00	1 046,00	1 056,00
Pensionskassen for trafikfunktionærer og amtsvejtmænd m.fl.	751,00	428,00	447,00	446,00	799,00
Pensionskassen for Værkstedsfunktionærer i Jernet	3 323,00	4 046,00	4 842,00		

<http://www.finanstilsynet.dk/en/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Noegletal.aspx>

Liite 3. Eläkesäätiöt 2011

1.	Alm. Brand Fpk.
2.	Arb. Landsbanks Fpk.
3.	Berlingske Fpk.
4.	Bornholms Fpk.
5.	Carlsbergfondets Fpk.
6.	Cerestar Fpk.
7.	Classenske Fideic
8.	Dahl A/S Fpk.
9.	Danmarks Natbank Fpk.
10.	Danmarks Radio Fpk.
11.	Danske Banks Fpk.
12.	DFDS Fpk.
13.	Direktører Bikuben
14.	Ford Motor Fpk.
15.	Forenede Kredit
16.	Gudenaacentralen
17.	IBM Pension
18.	Jyllands Kredit
19.	Kolding By Fpk.
20.	Kredit Danmark Fpk.
21.	Kronjylland Fpk.
22.	Københavns Havn Fpk.
23.	Købstædernes Alm. Br.
24.	Roskilde Spk. Fpk.
25.	SAS Pilot Fpk.
26.	SDS Direktører Fpk.
27.	Shell-dansk Fpk.
28.	Shell-Funkt. Fpk.
29.	TDC Fpk

http://www.finanstilsynet.dk/da/Tal-og-fakta/Statistik-noegletal-analyser/Statistik-om-sektoren/2010/~/_media/Tal-og-fakta/2011/Statistik/Statistisk_Materiale_Livsforsikringsselskaber/Register_LIV_TPK_FPK.ashx

SUOMEN HALLINTOKULUT

Eeva Puuperä

Sisältö

Eläkejärjestelmien hallintokulut ja muita avainlukuja v. 2011	134
Eläkejärjestelmien hallintokulut suhteutettuna avainlukuihin v. 2011	134

Taulukko 1.*Eläkejärjestelmien hallintokulut ja muita avainlukuja v. 2011.*

	Työeläke ^c	Kansaneläke ^d	Vapaaehtoinen eläke ^e	Yht.
Hallintokulut yhteensä	611,7	89,6	38,2	739,5
Liike- ja toimeenpanokulut – LTK (milj. €) ^a	508,0	89,6	31,9	629,5
Sijoitustoiminnan hoitokulut (milj. €)	103,7	0,0	6,3	110,0
Kokonaistulot ml. valtion osuus ja TVR-maksu (milj. €)	20 551,3	2 550,0	942,1	24 043,4
Eläkemeno (Maksetut eläkkeet) (milj. €)	20 501,3	2 550,0	557,4	23 608,7
Sijoitusvarallisuus ^b	135 526,8	0,0	10 782,0	146 308,8
Vakuutettuja	2 625 308	3 470 683	199 415	
Eläkkeensaajat	1 377 100	686 500	126 288	
Eläkkeet	1 922 993	713 900	126 288	2 763 181

a) Sisältää myös työkyvyn ylläpidon toiminnasta aiheutuvat kulut.

b) Eläkevarat (vastuuvelka+arvostuserot), julkisilla sijoitusomaisuus, Melalla vastuuvelka.

c) Sisältää myös Kelan toimihenkilöt, Suomen Pankki, Ortodoksit, Åland.

d) Kelan maksamat eläke-etuudet.

e) Vuoden 2010 lukuja.

Taulukko 2.*Eläkejärjestelmien hallintokulut suhteutettuna avainlukuihin v. 2011.*

	Työeläke	Kansaneläke	Vapaaehtoinen eläke	Yht.
LTK / eläkemeno	2,48 %	3,51 %	5,70 %	2,70 %
LTK / kokonaistulot	2,47 %	3,51 %	3,40 %	2,60 %
LTK / vakuutettu	194 €	26 €	160 €	380 € ^a
LTK / eläkkeensaaja	369 €	131 €	252 €	-
LTK / eläkkeet	264 €	126 €	252 €	228 €
LTK / jäsen ^b	127 €	22 €	98 €	247 €
Hallintokulut / eläkemeno	2,98 %	3,51 %	6,80 %	3,10 %
Hallintokulut / kokonaistulot	2,98 %	3,51 %	4,10 %	3,10 %
Hallintokulut / vakuutettu	233 €	26 €	191 €	450 €
Hallintokulut / eläkkeensaaja	444 €	131 €	302 €	-
Hallintokulut / eläkkeet	318 €	126 €	302 €	268 €
Hallintokulut / jäsen ^b	153 €	22 €	117 €	292 €

a) Esimerkkihenkilö, joka on vakuutettu tai jäsen sekä lakisääteisessä että työmarkkinaeläkejärjestelmässä.

b) Vakuutetut+eläkkeensaajat.

Eläketurvakeskus (ETK) on työeläketurvan kehittämisen ja toimeenpanon lakisääteinen yhteistyöelin ja työeläkkeisiin erikoistunut tietotalo. Eläketurvan arviointia, kehittämistä ja seuranta varten se tuottaa taustaselvityksiä eläketurvasta ja sen rahoituksesta.

Pensionsskyddscentralen (PSC) är ett lagstadgat samorgan och sakkunnig inom verkställigheten och utvecklingen av arbetspensionsskyddet samt informationen om det. Pensionsskyddscentralen producerar bakgrundsinformation om pensionsskyddet och pensionsfinansieringen för bedömningen, utvecklingen och uppföljningen av arbetspensionsskyddet.

The Finnish Centre for Pensions (ETK) is a statutory cooperation body for the development and implementation of earnings-related pension provision and an expert on pension insurance. For the evaluation, development and monitoring of pension provision, the Centre produces background surveys on pension provision and its funding.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN